

Balans van het Engels aan het einde van de basisschool 3

Uitkomsten van de derde peiling in 2006

Karin Heesters

Marion Feddema

Frank van der Schoot

Bas Hemker

Engelse taal

PPON-reeks nummer 37

Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau

Uitgave Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling 2008

- Opdrachtgever: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- Productgroepmanager PPON: Frank van der Schoot
- Ontwerp peiling: Karin Heesters, Marion Feddema, Frank van der Schoot en Bas Hemker
- Advisering: Peter Edelenbos en Joke Schokkenbroek
- Opgaven- en toetsconstructie: Karin Heesters en Marion Feddema
- Coördinatie gegevensverzameling: Frank van der Schoot
- Secretariaat: Joke van Daal en Frances Liu
- Auteurs: Karin Heesters, Marion Feddema en Frank van der Schoot
- Psychometrische analyses: Bas Hemker
- Bureauredactie: Loes Hiddink
- Grafische vormgeving: Marianne Brouwer
- Ontwerp grafieken en advies: leesTeken, Jan Kamies
- Dtp-opmaak: Service Unit, MMS, Ron Egbers
- Foto omslag: Ron Steemers

Artikelnummer 59632

© Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling Arnhem (2008)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit werk mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, scanning, computersoftware of andere elektronische verveelvoudiging of openbaarmaking, microfilm, geluidskopie, film- of videokopie of op welke wijze dan ook.

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling Arnhem heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Indien iemand meent als rechthebbende in aanmerking te komen, kan hij of zij zich tot Cito wenden

Samenvatting

In het voorjaar van 2006 is de derde peiling Engels einde basis-onderwijs uitgevoerd. De peiling omvatte een inventarisatie van enkele aspecten van het onderwijsaanbod in jaargroep 8 en een gedetailleerd onderzoek naar de vaardigheid Engels van leerlingen in jaargroep 8. Standaarden voor de onderwerpen woordenschat, leesvaardigheid en luistervaardigheid verschaffen een referentiekader om de leerlingprestaties te kunnen interpreteren. De standaarden zijn ontwikkeld vanuit de kerndoelen Engels basisonderwijs. De belangrijkste conclusies uit de derde peiling Engels zijn hieronder weergegeven.

Tijd voor Engels

Op alle scholen staat Engels in jaargroep 7 en 8 op het lesrooster. De meeste leraren (90%) geven wekelijks Engels. De tijd per week voor Engels is nagenoeg gelijk gebleven aan die in 1991 en 1996. Meestal is er sprake van één les per week van ongeveer drie kwartier.

paragraaf 3.1 | pagina 38

Gebruik van de methode

De meest gebruikte methoden voor Engels zijn *Real English* en *Hello World; Junior, Bubbles* en *The Team in Action* worden minder gebruikt. Drie kwart van de leraren geeft aan de methode vrijwel in haar geheel te volgen, slechts een kleine groep zegt de methode in geringe mate te gebruiken. Naast de methode wordt vaak ook nog ander leermateriaal ingezet.

paragraaf 3.2 | pagina 39

Oefeningen

Het luisteren naar en naspreken van Engels gesproken tekst zijn oefeningen die vrijwel alle leraren regelmatig in de Engelse les toepassen. Ongeveer de helft van de leraren besteedt daarnaast regelmatig aandacht aan woordenschatoefeningen: invullen van Engelse woorden bij plaatjes, in het Engels vertalen van Nederlandse woorden en in het Nederlands vragen beantwoorden over Engelse woordbetekenissen. De aandacht voor leesvaardigheids-oefeningen is over de hele linie laag. Slechts een derde van de leraren laat leerlingen regelmatig Nederlandse vragen bij een Engelse tekst beantwoorden. Andere oefeningen komen nog minder voor.

paragraaf 3.3 | pagina 39

Over de leraar

Net als in 1991 en 1996 wordt in meer dan 90% van de groepen de Engelse les gegeven door de eigen groepsleraar. Ongeveer de helft van de leraren geeft aan als scholing Engels op de Pabo te hebben gehad. Dat is aanzienlijk meer dan in 1991 (0%) en 1996 (8%). In de eerdere peilingen gaf 57% aan de nascholingscursus van de Eibo (Engels in het basisonderwijs) te hebben gevolgd, nu is dat nog 14% van de leraren. Opmerkelijk is wel dat ongeveer een derde deel van de leraren zegt geen specifieke scholing in het Engels te hebben gehad. Twee op de drie leraren is tevreden met de aandacht die in het basisonderwijs aan Engels wordt gegeven. Een op de vijf leraren vindt dat er meer aandacht voor Engels zou moeten zijn. Vrijwel niemand vindt het vak overbodig.

paragraaf 3.4 | pagina 42

Woordenschat

De standaard Minimum voor *Woordenschat* wordt bereikt door 84% van de leerlingen. Het beoogde niveau voor de standaard Minimum (90-95% zou deze standaard moeten behalen) wordt daarmee bijna bereikt. Voor de standaard Voldoende geldt dat de woordenschat van de leerlingen tekort schiet: maar 50% van de leerlingen behaalt deze standaard. Het vaardigheidsniveau van de meisjes op dit onderwerp is lager dan dat van de jongens. In vergelijking met de vorige peiling zijn er geen verschillen voor de getoetste woorden.

paragraaf 4.1 | pagina 46

Leesvaardigheid

De gemiddelde leerling beheerst het lezen van zeer korte Engelse teksten, zoals kernachtig geformuleerde weersvoorspellingen en een korte opdracht in de vorm van een briefje. Maar ook langere teksten met een duidelijke en boeiende verhaallijn kunnen gemiddelde leerlingen lezen met begrip. De helft van de leerlingen voldoet aan de standaard Voldoende: dat is minder dan de beoogde 70-75%. De standaard Minimum, die door 90-95% van de leerlingen gehaald zou moeten worden, wordt door 92% bereikt. Het verschil in vaardigheid tussen jongens en meisjes is verwaarloosbaar klein. Ook het verschil in niveau met de leerlingen in 1996 is verwaarloosbaar klein.

paragraaf 4.2 | pagina 56

Luistervaardigheid

Het luistervaardigheidsniveau van de leerlingen in 2006 is vrijwel gelijk gebleven aan het niveau in de peiling van 1996. De gemiddelde leerling kan de betekenis van belangrijke elementen in een audiofragment aangeven. Maar ook kan de gemiddelde leerling de hoofdgedachte van een nieuwsbericht of van een fragment uit een televisiedocumentaire aangeven. De standaard Voldoende voor deze vaardigheid wordt door 66% van de leerlingen bereikt, terwijl deze standaard beoogd wordt bij 70-75% van de leerlingen. De standaard Minimum die beoogd wordt bij 90-95% van de leerlingen wordt door 94% bereikt.

paragraaf 4.3 | pagina 66

Spreekvaardigheid

Voor spreekvaardigheid zijn in deze peiling de volgende aspecten onderzocht: taalhandelingen, woordenschat, grammaticale correctheid en verstaanbaarheid (uitspraak). De goede en de gemiddelde leerling kunnen zich met de taalhandelingen die betrekking hebben op sociale omgangsvormen en het geven en vragen om informatie in de geschetste situaties goed redden. De percentiel-10 leerling heeft meer moeite om in de genoemde situaties de gewenste taalhandelingen te realiseren. Het beschrijven van gebeurtenissen in beeldverhalen blijkt voor de percentiel-10 leerling en de gemiddelde leerling nog te hoog gegrepen. De percentiel-90 leerling daarentegen noemt over het algemeen de inhoudselementen die de kern van het verhaal vormen. Van de woordsuggesties die in het beoordelingsmodel zijn opgenomen worden er, ook door de goede leerlingen, slechts weinig daadwerkelijk door de leerlingen gebruikt. De percentiel-10 leerling heeft maar weinig kans om de gevraagde uitingen grammaticaal correct te formuleren, de gemiddelde leerling doet het iets beter, terwijl de percentiel-90 leerling de gevraagde uitingen met een grote of vrij grote kans grammaticaal correct formuleert. De verstaanbaarheid van de leerlingen werd bevraagd door bij de taken waar wat langere responsen van de leerling te verwachten zijn, een globale beoordeling te geven over de uitspraak van de leerling. Het merendeel van de leerlingen heeft een uitspraak die voldoende is.

paragraaf 4.4 | pagina 76

Attitude

We hebben de leerlingen gevraagd naar hun houding ten opzichte van het Engels. Het meest positief reageren ze op stellingen die gerelateerd zijn aan het mondeling taalgebruik. Hun zelfvertrouwen komt het duidelijkst tot uiting in het gegeven dat driekwart van de leerlingen 'best met iemand in het Engels durft te praten' of 'naar de bakker zal gaan en in het Engels om een brood zal vragen'. Ten opzichte van het schriftelijk taalgebruik zijn ze wat terughoudender. De helft gaat met het nodige zelfvertrouwen aan de slag wanneer ze een Engels computerspelletje krijgen, de meeste andere leerlingen zullen het proberen, 'want ik ken wel een beetje Engels'. Maar er zijn weinig leerlingen die wat vaker geprobeerd hebben iets in het Engels te lezen. De meesten hebben dat nog nooit gedaan of slechts incidenteel. Veruit de meeste leerlingen vinden Engels best een belangrijk vak, maar ze vinden het niet zonder meer ook gemakkelijk of leuk. Voor de meeste attitudevragen geldt dat jongens significant positiever reageren dan meisjes. Bij ongeveer de helft van de vragen vinden we dat 1.90-leerlingen de vragen positiever beantwoorden dan 1.00- en 1.25-leerlingen en dat op hun beurt 1.00-leerlingen positiever antwoorden dan 1.25-leerlingen.

paragraaf 4.5 | pagina 95

Verschillen tussen leerlingen

Het formatiegewicht blijkt duidelijk van invloed op de prestaties van de leerlingen. Voor alle onderwerpen geldt dat de prestaties van 1.25-leerlingen sterk achterblijven bij die van de 1.00-leerlingen. Ook 1.90-leerlingen hebben enige achterstand ten opzichte van 1.00-leerlingen, maar deze is veel kleiner en alleen significant voor het onderwerp *Lezen*. Meisjes vertonen op alle onderwerpen een achterstand ten opzichte van jongens en hun attitude ten aanzien van Engels is ook duidelijk minder positief. Ook de prestaties van vertraagde leerlingen blijven systematisch achter bij die van de reguliere leerlingen in jaargroep 8. Vergelijken we de prestaties van de leerlingen in 2006 met die van de vorige peiling in 1996 dan is er nauwelijks sprake van enig verschil. Ook in 1996 werden op deze onderwerpen slechts kleine verschillen gevonden met de voorgaande peiling in 1991, zodat we mogen concluderen dat de prestaties van de leerlingen in de afgelopen 15 jaar stabiel zijn.

paragraaf 4.6 | pagina 99

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	11
1 De domeinbeschrijving voor Engels	13
2 Het peilingsonderzoek	19
2.1 De peilingsinstrumenten	20
2.2 De steekproef van scholen en leerlingen	22
2.3 De uitvoering van het onderzoek	24
2.4 De analyse van de resultaten	25
2.5 Het standaardenonderzoek	27
2.6 De rapportage van de resultaten	30
3 Aspecten van het onderwijsaanbod voor Engels in het basisonderwijs	37
3.1 Lestijd en lesfrequentie	38
3.2 Methodegebruik	39
3.3 Aandacht voor aspecten van Engels taalonderwijs	39
3.4 Over de leraar	42
4 De resultaten	45
4.1 Woordenschat	45
4.2 De leesvaardigheid	56
4.3 De luistervaardigheid	66
4.4 De spreekvaardigheid	76
4.5 Attitude en relatie met de onderwerpen	95
4.6 Verschillen tussen leerlingen	99
Literatuur	101

Inleiding

Inleiding

In 1986 is in opdracht van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen het project Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau (PPON) gestart. Het belangrijkste doel van het project is periodiek gegevens te verzamelen over het onderwijsaanbod en de onderwijsresultaten in het basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs. Deze onderzoeksresultaten bieden een empirische basis voor de algemene maatschappelijke discussie over de inhoud en het niveau van het onderwijs. Het onderzoek richt zich op drie vragen:

- Waaruit bestaat het onderwijsaanbod in een bepaald leer- en vormingsgebied?
- Welke resultaten in termen van kennis, inzicht en vaardigheden zijn er gerealiseerd?
- Welke veranderingen of ontwikkelingen in aanbod en opbrengst zijn er in de loop van de tijd te traceren?

Een van de uitgangspunten van peilingsonderzoek is dat zoveel mogelijk getracht wordt een nauwkeurig en gedetailleerd beeld van de vaardigheden van leerlingen aan het einde van het basisonderwijs te schetsen. In dit geval betreft het de vaardigheid om mondeling te kunnen communiceren in het Engels en om eenvoudige Engelse teksten te kunnen lezen en begrijpen. Peilingsonderzoek is een van de instrumenten van de overheid voor de externe kwaliteitsbewaking van het onderwijs (Netelenbos, 1995). Maar daarnaast zijn de resultaten van peilingsonderzoek van belang voor allen – onderwijsorganisaties, onderzoekers en ontwikkelaars van methoden, onderwijsbegeleiders en lerarenopleiders, inspectie, leraren basisonderwijs en ouders – die betrokken zijn bij de discussie over en de vormgeving en kwaliteit van het onderwijs in de basisschool.

In het voorjaar van 2006 is het derde peilingsonderzoek voor Engels in het basisonderwijs uitgevoerd. Het onderzoek is gehouden onder leerlingen in jaargroep 8. De vorige peiling voor Engels is uitgevoerd in 1996 (Edelenbos, Van der Schoot en Verstralen, 2000). De opzet van de derde peiling is in belangrijke mate vergelijkbaar met die van de tweede peiling.

De rapportage van de onderzoeksresultaten is in vergelijking met de vorige rapportage ongewijzigd gebleven. De voorbeeldopgaven staan ook nu bij de betreffende vaardigheidsschaal. We hopen daarmee te bereiken dat de relatie tussen de vaardigheidsschaal en de inhoudelijke aspecten van de opgaven gemakkelijk gelegd kan worden.

Bij de verschillende vaardigheidsschalen voor woordenschat, lezen en luisteren zijn ook nu standaarden voor minimum, voldoende en gevorderd niveau van beheersing aangegeven. Deze standaarden bieden een interpretatiekader voor de leerlingprestaties in het licht van de kerndoelen basisonderwijs voor Engelse taal.

De balans begint met een beschrijving van het leerstofdomein voor Engelse taal zoals dat voor dit derde peilingsonderzoek is uitgewerkt. Ook schenken we daarbij aandacht aan de relatie met de kerndoelen basisonderwijs. In het kort beschrijven we vervolgens, in het tweede hoofdstuk, de belangrijkste aspecten van het onderzoek zelf. De resultaten van de inventarisatie van het onderwijsaanbod worden gerapporteerd in hoofdstuk 3. De resultaten van de leerlingen op de verschillende onderwerpen beschrijven we per domein in hoofdstuk 4. Daarnaast beschrijven we in hoofdstuk 4 de resultaten van het onderzoek naar de attitudes en gedrag van leerlingen ten opzichte van Engels, en rapporteren we over verschillen tussen groepen leerlingen op basis van enkele leerlingkenmerken.

1 De domeinbeschrijving voor Engels

1 De domeinbeschrijving voor Engels

De domeinbeschrijving Engels vormt de basis voor de ontwikkeling van de instrumenten om vaardigheden Engels bij leerlingen te meten. Een domeinbeschrijving is een structurele beschrijving van het vakgebied of een onderdeel daarvan in de vorm van een beargumenteerd en geordend overzicht van leer- en vormingsdoelen. De domeinbeschrijving wordt ook gerelateerd aan kerndoelen basisonderwijs voor het vakgebied Engels.

Deze publicatie beschrijft de inhoud, opzet en resultaten van de derde peiling Engels in het basisonderwijs, die gehouden is in 2006. In 1991 werd de eerste peiling Engels in het basisonderwijs uitgevoerd (Vinjé, 1993). Deze eerste peiling was gebaseerd op de eindtermen voor Engels in het basisonderwijs zoals die zijn opgesteld door de SLO (SLO, 1989) en nader zijn uitgewerkt in een domeinbeschrijving en toetsplan (De Jong, 1989). De tweede peiling Engels werd gehouden in 1996. Voor de domeinbeschrijving ten behoeve van die tweede peiling is aangesloten bij de in 1993 opgestelde kerndoelen voor het basisonderwijs (Besluit kerndoelen basisonderwijs, 1993). De inhoud van deze derde peiling Engels is gerelateerd aan de herziene kerndoelen voor het basisonderwijs, die bij aanvang van het onderzoek (in 2005) al bekend waren, en bekrachtigd werden in 2006 (Besluit Kerndoelen basisonderwijs, 2006). Daarnaast is voortgebouwd op de domeinbeschrijving en opzet van de tweede peiling. Dat maakt het mogelijk een gedeelte van de resultaten van de derde peiling te vergelijken met die van de tweede.

De domeinbeschrijving wordt net als in 1996 gekenmerkt door twee centrale uitgangspunten:

- De peiling Engels is gericht op het communicatief handelen in natuurlijke situaties.
- De beschrijving van de onderwijsresultaten richt zich op didactisch betekenisvolle eenheden.

Het eerste uitgangspunt is gebaseerd op het doel van het onderwijs in het Engels dat leerlingen een zekere gebruiksvaardigheid van de Engelse taal verwerven, zodat zij in situaties waarin het gebruik van Engels vereist of gewenst is communicatief kunnen handelen, dat wil zeggen: planmatig handelen waarbij ten minste twee personen betrokken zijn. Van didactisch betekenisvolle eenheden is sprake indien deze door de leraren als onderwijsbare eenheden herkend worden, zoals lezen, luisteren en spreken. Dit tweede uitgangspunt is richtinggevend geweest voor de structurering van het peilingsonderzoek in een aantal onderwerpen, taalgebruikssituaties en thema's.

De gebruikte opgaven vallen in de twee laagste niveaus (A1 en A2, de niveaus van de basisgebruiker) van het Europees Referentiekader voor moderne vreemde talen (Common European Framework of Reference for Languages, Raad van Europa, 2001).

De herziene kerndoelen voor Engelse taal en de onderwerpen in de peiling

In 2006 zijn de kerndoelen voor het basisonderwijs herzien (Besluit Kerndoelen basisonderwijs, 2006). Deze herziene kerndoelen geven voor Engels de volgende algemene typering: "Beheersing van de Engelse taal wordt voor iedereen steeds belangrijker door de toenemende internationalisering, groeiende mobiliteit en de uitbreidende mogelijkheden om te communiceren

via nieuwe media. De plaats van Engels in het basisonderwijs wordt gefundeerd door Europees beleid en door het uitgangspunt dat een redelijke beheersing van die taal bereikt wordt wanneer er vroeg met het onderwijs in Engels begonnen wordt.

Het doel van Engels is om een eerste basis te leggen om te kunnen communiceren met moedertaalsprekers of anderen die buiten de school Engels spreken. Die eerste aanzet wordt later, in de periode van de basisvorming, verder ontwikkeld. In de basisschool wordt het onderwijs in de Engelse taal waar mogelijk in samenhang gebracht met inhouden van andere vakken.

Bijvoorbeeld met inhouden in de oriëntatie op jezelf en de wereld. Het gaat dan om eenvoudige alledaagse onderwerpen als 'woonomgeving', 'vrije tijd en hobby's', 'het lichaam' en 'het weer'.

In het basisonderwijs gaat het bij het onderwijs in de Engelse taal vooral om mondelinge communicatie en om het lezen van eenvoudige teksten. Het schrijven beperkt zich tot het kennismaken met de schrijfwijze van een beperkt aantal vaak voorkomende Engelse woorden. Voorts leren kinderen om woordbetekenissen en schrijfwijzen van woorden op te zoeken met behulp van het woordenboek." (Kerndoelen basisonderwijs 2006: 5).

In de kerndoelen van 2006 is voor Engels sprake van vier leergebiedspecifieke kerndoelen (oorspronkelijke nummering):

13. De leerlingen leren informatie te verwerven uit eenvoudige gesproken en geschreven Engelse teksten.

14. De leerlingen leren in het Engels informatie te vragen of geven over eenvoudige onderwerpen en zij ontwikkelen een attitude waarbij ze zich durven uit te drukken in die taal.

15. De leerlingen leren de schrijfwijze van enkele eenvoudige woorden over alledaagse onderwerpen.

16. De leerlingen leren om woordbetekenissen en schrijfwijzen van Engelse woorden op te zoeken met behulp van het woordenboek.

Het eerstgenoemde kerndoel is in de peiling geoperationaliseerd in de onderwerpen leesvaardigheid en luistervaardigheid. Kerndoel 14 komt aan bod in de toetsing van spreekvaardigheid en in het onderzoek naar leesgedrag en leesattitude. Aan de basis van de vaardigheden lezen, luisteren en spreken ligt het kennen van voldoende Engelse woorden ten grondslag. Daarom is er in de peiling ook aandacht voor de woordenschat van de leerlingen, hoewel woordenschat niet expliciet in de kerndoelen genoemd staat.

De laatste twee kerndoelen worden niet uitgewerkt in de peiling. Na overleg met deskundigen op het gebied van Engels in het basisonderwijs is besloten ons vooral te richten op de taal-situaties die communicatief handelen vereisen. Het schrijven van een enkel Engels woord of het opzoeken van de betekenis van een woord in een woordenboek, rekenen we daar niet toe. Verder wordt er in het basisonderwijs over het algemeen gewerkt met woordenlijsten voor Engels en niet met een woordenboek. Het opzoeken van betekenis in een woordenboek is bovendien vergelijkbaar met het opzoeken van informatie in een woordenboek in het Nederlands, en dat is ook al aan bod gekomen in de peiling leesvaardigheid voor Nederlands.

Voor de derde peiling Engels in het basisonderwijs zijn dus de volgende onderwerpen onderzocht:

- woordenschat, waarbij het kennen van woorden die in het onderwijs aangeboden (dienen te) worden centraal staat;
- leesvaardigheid, waarbij de nadruk ligt op het halen van informatie uit eenvoudige geschreven teksten;
- luistervaardigheid, waarbij, in analogie met leesvaardigheid, het halen van informatie uit eenvoudige, gesproken teksten centraal staat;
- spreekvaardigheid, waarbij het geven van en vragen om informatie een belangrijke rol speelt;
- attitude, waarbij het gaat over de vraag of leerlingen zich durven uit te drukken in het Engels en hoe zich dat uit.

Hieronder worden de eerste vier onderwerpen kort besproken in het kader van communicatief handelen. In hoofdstuk 4 worden de onderwerpen uitvoeriger besproken en worden de resultaten gepresenteerd.

Nadruk op communicatief handelen en relatie met de kerndoelen Engels

De nadruk op communicatief handelen heeft consequenties voor de uitwerking van de verschillende onderwerpen. Allereerst is zoveel mogelijk gebruikgemaakt van teksten en situaties die betrekking hebben op de werkelijkheid. Daarbij staat steeds het overbrengen van informatie centraal. Bij het toetsen van de leesvaardigheid en luistervaardigheid is het gebruik van fictionele teksten (over onderwerpen die een schrijver geheel of gedeeltelijk verzonnen heeft) zoveel mogelijk vermeden. Voor het toetsen van de spreekvaardigheid is gebruikgemaakt van situatieschetsen zoals die zich in de werkelijkheid zouden kunnen voordoen. Bij het onderwerp *Woordenschat* zijn er vooral woorden gevraagd die de leerling in de werkelijke communicatie met een Engelssprekende tegen zou kunnen komen.

Daarnaast drukt de nadruk op communicatief handelen ook zijn stempel op de beoordeling van de prestaties van de leerlingen. Bij leesvaardigheid of luistervaardigheid wordt bijvoorbeeld bij sommige opgaven gevraagd naar de globale betekenis van een bepaald fragment, zoals dat in het echt ook gebeurt. En bij de beoordeling van de spreekvaardigheid blijft de uitspraak bij de helft van de spreektaken buiten beschouwing, zolang de uitingen van de leerling enigszins verstaanbaar zijn.

Verder komen voor de invulling van de verschillende thema's vooral situaties in aanmerking waar beheersing van de Engelse taal essentieel is om aan de meest dringende communicatie-behoefte te voldoen. Het taalgebruik dat verwacht wordt, heeft betrekking op de eerste behoeften in dergelijke situaties. De thema's die in de peiling van 2006 aan de orde komen zijn: ontmoeting, dagelijks onderhoud, onderweg, vrije tijd, communicatie/entertainment, het weer en overig. In het schema hiernaast staan deze thema's, verder uitgewerkt naar subthema's.

De peilingen van 2006 en 1996 verschillen niet principieel ten aanzien van de thema's en taal-handelingen die aan de orde komen. De thema's in beide peilingen dekken de onderwerpen en situaties uit de kerndoelen van 2006 volledig, ook al verschillen de gehanteerde indelingen. De opgaven binnen één taak kunnen tot verschillende thema's behoren. Zo is er een spreektaak waarbij leerlingen zowel iets over zichzelf moeten vertellen (persoonlijke gegevens), als een locatie moeten kunnen noemen (reizen).

Een indeling in thema's sluit aan bij de kerndoelen van 2006 en de opzet en inhoud van de meest gebruikte methoden voor Engels in het basisonderwijs.

Samengevat kunnen we zeggen dat in de peiling van 2006 de nadruk ligt op communicatief handelen in natuurlijke situaties waarin het gebruik van Engels is vereist of gewenst. De opzet van de peiling is in overeenstemming met de kerndoelen basisonderwijs voor Engels uit 2006.

Thema's en subthema's in de peiling Engels

Thema	Subthema
1 Ontmoeting	• groeten • wie ben je • hoe gaat het met je • leeftijd • hoe zie je eruit • lichaamsdelen • wat voor kleding draag je • kleuren • wie is je familie
2 Dagelijks onderhoud	• tellen • hoeveelheden • in en om het huis/tuin • eten en drinken • boodschappen doen/winkelen • geld • tijd (dag-, week-, jaarindeling)
3 Onderweg	• reizen • vervoermiddelen • afstanden • plaatsen (geografisch) • gebouwen • landschap
4 Vrije tijd	• sport • spel • hobby's • dieren/dierentuin • feestjes (verjaardag) • muziek(-instrumenten)
5 Communicatie/entertainment	• bellen • kaart/brief/email schrijven • computer • radio/televisie/krant • boeken
6 Het weer	• weersverwachting
7 Overig	• werkwoorden (onbepaalde) • voorzetsels • bijwoorden • bijvoeglijke naamwoorden • vragende voornaamwoorden

2 Het peilingsonderzoek

2 Het peilingsonderzoek

De belangrijkste aspecten van het peilingsonderzoek zijn de verschillende peilingsinstrumenten zoals vragenlijst en toetsen, de steekproef van scholen en leerlingen, de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd en de procedure die is gevolgd voor het vaststellen van de standaarden. We besluiten het hoofdstuk met een beschrijving van de kwalitatieve eigenschappen van de vaardigheidsschalen en met een toelichting op de gebruikte afbeeldingen.

2.1 De peilingsinstrumenten

De aanbodvragenlijst

Gegevens over het onderwijsaanbod voor Engels in het basisonderwijs zijn geïnventariseerd met behulp van een schriftelijke vragenlijst. De vragenlijst is voorgelegd aan leraren van de jaargroepen 6, 7 en 8 van de deelnemende scholen. Op basis van hun antwoorden kunnen we in grote lijnen een beeld schetsen van enkele aspecten van het Engels in de bovenbouw van de basisschool. De vragenlijst bevatte vragen over:

- de lestijd voor Engels en over het gebruik van methoden en andere leermiddelen,
- de aandacht in het onderwijs voor leerstofaspecten als lezen, luisteren, spreken, schrijven en woordenschat,
- de scholing van de leraar, mogelijke problemen die hij of zij ondervindt en zijn/haar mening over het onderwijs Engels.

In hoofdstuk 3 beschrijven we de resultaten van deze inventarisatie van het onderwijsaanbod.

De evaluatie-instrumenten

Voor het peilingsonderzoek Engels zijn toetsen ontwikkeld voor lezen, luisteren en woordenschat. Voor spreekvaardigheid zijn spreektaken ontwikkeld. Daarnaast is er een attitudevragenlijst aan de leerlingen voorgelegd.

Voor het onderwerp *Lezen* zijn zes toetsen samengesteld met in totaal 58 vragen, waarvan er 28 zijn ontleend aan eerder peilingsonderzoek. De opgaven zijn verdeeld in zes clusters en elke toets is samengesteld uit twee clusters, zodanig dat elk cluster in twee toetsen voorkomt in combinatie met telkens een ander cluster van opgaven. De leestoetsen zijn willekeurig aan individuele leerlingen toegekend met een zo groot mogelijke spreiding van toetsen binnen een groep.

Voor het onderwerp *Luisteren* zijn acht luistertaken samengesteld met in totaal 42 opgaven, waarvan 19 opgaven zijn ontleend aan eerder peilingsonderzoek. De nieuwe luistertaken zijn zogenaamde 'kijk-luistertoetsen', waarbij de gesproken tekst vergezeld gaat van passend beeld. De oude luistertaken bestonden alleen uit gesproken tekst. Omdat de luistertaken nu via dvd zijn afgenomen, gingen de oude luistertaken vergezeld van een bij de taak passend niet-informatief stilstaand beeld om zoveel mogelijk eenheid van afnameprocedure met eerdere onderzoeken te waarborgen. De luistertaken zijn verdeeld in acht clusters. Op basis van deze luistertaken zijn vijf luistertoetsen samengesteld waarbij elk cluster in twee toetsen voorkomt (één cluster komt in drie toetsen voor), ook nu beide keren in combinatie met een ander cluster. De kijk-luistertoetsen zijn klassikaal afgenomen.

Voor het onderwerp *Woordenschat* zijn in totaal 89 opgaven aan leerlingen voorgelegd, waarvan 52 opgaven uit eerder peilingsonderzoek. De opgaven zijn samengevoegd tot drie clusters van 22 opgaven en één cluster van 23 opgaven. Op basis van deze clusters zijn vier woordenschattoetsen samengesteld, waarbij elk cluster in twee toetsen voorkomt in combinatie met een verschillend cluster en elke toets de omvang heeft van twee clusters. Het betreft nu weer individuele afnames zodat de toetsen binnen een groep maximaal over de leerlingen zijn verspreid.

Voor het onderwerp *Spreeken* zijn zes nieuwe korte spreektaken ontwikkeld. De spreektaken werden individueel afgenomen en aangestuurd door de toetsleider. De antwoorden van de leerling werden op cassette opgenomen. Op basis van willekeur werden uit een groep zes leerlingen geselecteerd die ieder een van de drie combinaties van vier spreektaken kregen voorgelegd.

Ten slotte is voor de leerlingen een attitudevragenlijst samengesteld met 22 vragen over hun attitude en gedrag voor zover dat gerelateerd zou kunnen zijn aan het omgaan met en het gebruik van Engels, en dan met name in de thuissituatie.

De leerlingenlijst

Met de leerlingenlijst vragen we naar de achtergrondkenmerken van de leerlingen. Deze gegevens gebruiken we voor de analyses van verschillen tussen leerlingen. Het betreft dan gegevens over geslacht, leeftijd, thuistaal, het formatiegewicht en het doorstroomkenmerk van de leerling.

De variabele *leeftijd* vervangen we door de variabele *leertijd* met de volgende twee categorieën:

- regulier, de leerlingen in jaargroep 8 die in dat schooljaar 12 jaar worden of jonger zijn;
- vertraagd, de oudere leerlingen.

De variabele *formatiegewicht* behoeft misschien enige toelichting. Het formatiegewicht wordt gebruikt voor de bepaling van de formatieomvang op een school. Daartoe worden leerlingen gecategoriseerd naar een combinatie van opleidingsniveau, sociaal-economische status en etnische herkomst van de ouders. Er werden ten tijde van het onderzoek vijf formatiegewichten onderscheiden:

- 1.25 (nu factor 0.25) voor Nederlandse arbeiderskinderen (in termen van opleidings- en/of beroepsniveau van de ouders);
- 1.40 (nu factor 0.40) voor schipperskinderen in internaat of pleeggezin;
- 1.70 (nu factor 0.70) voor kinderen uit de reizende en trekkende bevolking;
- 1.90 (nu factor 0.90) voor kinderen uit gezinnen waarvan ten minste een van de ouders van niet-Nederlandse herkomst is (en beperkingen kent in opleidings- en beroepsniveau);
- 1.00 (nu factor 0.00) voor alle andere kinderen.

De formatiegewichten 1.40 en 1.70 komen nauwelijks of niet in de steekproef voor. Voor zover deze formatiegewichten voorkomen, worden zij bij de analyses gerekend tot de categorie 1.25. Veel scholen inventariseren deze gegevens overigens niet omdat te weinig leerlingen een gewicht hoger dan 1.00 hebben en er dus geen effect van uitgaat op de formatiebepaling van de school. In dat geval krijgen alle leerlingen het gewicht 1.00.

De definities van de formatiegewichten 1.00 en 1.25 zijn in het verleden gewijzigd en daarmee ook de stratumindeling. Bij de analyses voor de jaarvergelijking wordt daarmee rekening gehouden door in deze analyses formatiegewicht niet als controlerende variabele mee te nemen, maar de variabele *herkomst*. Deze variabele heeft twee niveaus: de combinatie van de gewichten 1.00 en 1.25 en gewicht 1.90 dat in de definitie niet veranderd is.

Op het tijdstip van het peilingsonderzoek hadden de leerlingen al een keuze gemaakt voor het type onderwijs waarnaar zij het komende jaar zouden doorstromen. We hebben de leraren gevraagd deze keuze op de leerlingenlijst te vermelden. Bij de analyse van de resultaten in relatie tot het *doorstroomkenmerk* van de leerling onderscheiden we de volgende vijf categorieën:

- BB basisberoepsgerichte leerweg (eventueel in combinatie met kaderberoepsgerichte leerweg);
- KB kaderberoepsgerichte leerweg (eventueel in combinatie met gemengde of theoretische leerweg);
- GTL gemengde of theoretische leerweg (eventueel in combinatie met havo);
- HA havo;
- VW vwo.

2.2 De steekproef van scholen en leerlingen

Peilingsonderzoek vindt altijd plaats bij een steekproef van basisscholen. Voor de steekproef-trekking zijn de scholen verdeeld in drie strata. De stratumindeling is gebaseerd op de school-scores. De schoolscore is gebaseerd op de formatiegewichten van de leerlingen (zie paragraaf 2.1) en bestaat uit de ratio van het gewogen aantal leerlingen en het nominale aantal leerlingen, met aftrek van een correctieterm. De correctieterm bedraagt 9% van het nominale aantal leerlingen, waarmee de schoolscore een bereik heeft van 0.91 tot 1.81. Deze stratumindeling weerspiegelt in globale termen een indeling van de schoolpopulatie op basis van de sociaal-economische achtergrond van de schoolbevolking.

De stratumindeling van de basisscholen (N = 7119)

Stratum	Schoolscore	Omschrijving	Omvang* in de populatie
Stratum 1	≤ 1.00	Overwegend kinderen van ouders met afgeronde voortgezette opleiding, weinig allochtone kinderen.	63,7%
Stratum 2	1.01-1.20	Relatief meer Nederlandse arbeiderskinderen, weinig allochtone kinderen.	23,3%
Stratum 3	> 1.20	Vooraf Nederlandse arbeiderskinderen en allochtone kinderen.	12,9%

* teldatumbestand oktober 2005

Voor het peilingsonderzoek Engelse taal is op landelijk niveau een basissteekproef van 100 basisscholen getrokken met voor elke school vier reserves met dezelfde of een naastliggende schoolscore. 28 scholen reageerden positief op het verzoek tot deelname aan het peilingsonderzoek zodat in tweede instantie voor elke niet-deelnemende school vier reservescholen zijn aangeschreven. Daarvan hebben 52 scholen positief op het verzoek tot deelname gereageerd, zodat de totale steekproefomvang uit 80 scholen bestaat. 61,3% van de deelnemende scholen behoort tot stratum 1, 25% tot stratum 2 en 13,8% van de scholen tot stratum 3. De stratumindeling binnen de definitieve steekproef is daarmee representatief voor de stratumindeling in de populatie.

De respons binnen de steekproef naar stratum

	Stratum 1			Stratum 2			Stratum 3		
	Omvang	Respons	%	Omvang	Respons	%	Omvang	Respons	%
Basissteekproef	63	16	25	24	7	29	13	5	38
Reservesteekproef	200	33	17	76	13	17	40	6	15
Totaal / % beoogd		49	78		20	83		11	85

De steekproefverdeling van scholen naar vier regio's blijkt niet representatief te zijn voor de verdeling van de populatie basisscholen. Regio B, die bestaat uit de zuidelijke provincies, is duidelijk ondervertegenwoordigd in de steekproef terwijl de regio's C en D oververtegenwoordigd zijn.

De verdeling van de basisscholen naar regio in populatie en steekproef (% scholen)

Regio	Provincies	Postcodes	Populatie	Steekproef
A	Noord- en Zuid-Holland	10 t/m 33	31,4	31,3
B	Zeeland, Noord-Brabant, Limburg	43 t/m 64	22,2	8,8
C	Utrecht, Gelderland, Overijssel	34 t/m 42 en 65 t/m 82	31,9	40
D	Groningen, Friesland, Drenthe	78, 79 en 83 t/m 99	14,6	20

Er hebben in totaal 1778 leerlingen aan het peilingsonderzoek meegedaan. Aan ongeveer 75% van de leerlingen is formatiegewicht 1.00 toegekend, 12,4% van de leerlingen heeft formatiegewicht 1.25 en 12,6% van de leerlingen formatiegewicht 1.90.

De samenstelling van de steekproef van leerlingen (N = 1778)*

% leerlingen		% leerlingen	
Stratum		Herkomst 1.90 leerlingen	
• 1	62,4	• Turkije	3,7
• 2	23,2	• Marokko, Tunesië	2,2
• 3	14,3	• Griekenland, Joegoslavië	0,4
Geslacht		• Spanje, Italië, Portugal	0,2
• jongens	48,4	• Suriname, Nederlandse Antillen, Aruba	2,7
• meisjes	51,1	• Overig	3,9
Leertijd		Doorstroomkenmerk	
• regulier	79,4	• Blijft in BO	0,1
• vertraagd	19,1	• BB / BB + KB	11,2
Formatiegewicht		• KB / KB + GTL	11,5
• 1.00	74,6	• GTL / GTL + HAVO	28,4
• 1.25-1.70	12,4	• HAVO/VWO	19,6
• 1.90	12,6	• VWO	14,8
		* Vanwege ontbrekende gegevens sommeren percentages niet altijd tot 100	

Er bestaat uiteraard een sterke samenhang tussen stratum en formatiegewicht. Stratum 1-scholen worden voor ongeveer 90% bezocht door 1.00-leerlingen en we vinden daar nauwelijks geregistreerde 1.90-leerlingen. Dat zou voor een deel te maken kunnen hebben met het feit dat registratie van deze leerlingen voor deze scholen niet loont. Stratum 2-scholen worden voor ongeveer 60% bezocht door 1.00-leerlingen terwijl de overige 40% min of meer gelijk verdeeld is over 1.25- en 1.90-leerlingen. De leerlingpopulatie van stratum 3-scholen ten slotte bestaat voor ongeveer de helft uit 1.90-leerlingen.

Samenhang tussen stratum en formatiegewicht in de steekproef van scholen (% leerlingen)

Stratum	Formatiegewicht		
	1.00	1.25	1.90
stratum 1	89,2	8,6	1,4
stratum 2	61,5	20,3	18,2
stratum 3	32,5	15,3	52,2

Leertijd en doorstroomkenmerk zijn ook duidelijk gerelateerd aan formatiegewicht. Het percentage vertraagde leerlingen neemt duidelijk toe met het formatiegewicht: van 14% bij 1.00-leerlingen tot ongeveer 40% bij 1.90-leerlingen. Ongeveer 16% van de 1.00-leerlingen stroomt volgens de adviezen door naar basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen tegen ongeveer 40% van de 1.25- en 1.90-leerlingen. Anderzijds zien we dat ongeveer 50% van de 1.00-leerlingen zal overstappen naar havo en vwo, tegen 21% van de 1.25- en 28% van de 1.90-leerlingen. Daarbij moeten we aantekenen dat van relatief veel 1.25-leerlingen door de school geen informatie over het doorstroomkenmerk werd verstrekt.

Samenhang tussen formatiegewicht en leertijd en doorstroomkenmerk (% leerlingen)

	Formatiegewicht		
	1.00	1.25	1.90
Leertijd			
• Regulier	84,7	70,6	59,4
• Vertraagd	14,2	28,4	39,7
Doorstroomkenmerk			
• Blijft in BO	0	0	0,4
• BB / BB + KB	7,2	25,7	21,5
• KB / KB + GTL	9,2	18,4	18,3
• GTL	20,6	23,4	25,9
• GTL + HAVO	7,8	2,3	6,3
• HAVO/VWO	33,4	16,9	20,5
• VWO	17,9	4,1	7,1
• Geen informatie	3,8	9,2	0
N =	1327	219	224

2.3 De uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek op de scholen is uitgevoerd door vooraf geïnstrueerde toetsleiders. Zij bezochten meestal gedurende een ochtend een groep voor de afname van de verschillende toetsen. Nadat de toetsleider zichzelf en het onderzoek kort had geïntroduceerd, kreeg elke leerling een mapje met daarin de toetsen en de vragenlijst die de leerling die ochtend zou maken. Het onderzoeksdesign is zodanig opgesteld dat leerlingen binnen een groep zoveel mogelijk verschillende toetsen maakten.

De toetsafname begon met een klassikale instructie aan de hand van enkele voorbeeldopgaven. De eerste toets was voor alle leerlingen een toets leesvaardigheid Engels. Vervolgens maakten

leerlingen in de meeste groepen een toets woordenschat Engels en beantwoordden zij een attitudevragenlijst. In andere groepen maakten de leerlingen klassikaal een kijk-luistertoets. Na de ochtendpauze maakte een deel van de leerlingen die eerder de toets woordenschat hadden gemaakt nu een kijk-luistertoets, terwijl in andere groepen de toetsleiders individueel bij leerlingen spreektaken Engels afnamen. Wanneer er 's morgens geen gelegenheid meer was om spreektaken af te nemen, werd dat aan het begin van de middag gedaan. Spreektaken werden in iedere groep bij zes willekeurig gekozen leerlingen afgenomen. In principe was er voor de afname van de schriftelijke toetsen 40 tot 45 minuten gereserveerd, maar meestal duurde de afname van een toets niet veel langer dan 30 minuten.

2.4 De analyse van de resultaten

In eerste instantie zijn op basis van de gegevensbestanden uit het PPON-onderzoek van mei/juni 2006 psychometrische analyses uitgevoerd met behulp van OPLM (Verhelst, Glas en Verstralen, 1993). Deze analyses hebben geresulteerd in vier vaardigheidsschalen, een voor elk onderwerp. Voor drie van de vier onderwerpen zijn ook analyses uitgevoerd voor de jaarvergelijking met de peilingsresultaten uit 1996. De tabel op pagina 26 geeft een overzicht van de psychometrische eigenschappen van deze vaardigheidsschalen uit beide analyses.

Merk op dat het aantal opgaven bij de analyses voor de jaarvergelijking aanmerkelijk groter is dan het aantal opgaven bij de analyses voor 2006 alleen. In het peilingsonderzoek in 2006 is voor de onderwerpen *Woordenschat*, *Lezen* en *Luisteren* naast nieuw ontwikkelde opgaven een deel van de opgavenverzameling uit 1996 gebruikt, en wel zodanig dat er voldoende gemeenschappelijke opgaven zijn om de jaarvergelijking uit te kunnen voeren.

De gecombineerde opgavenverzamelingen voor de jaarvergelijking zijn daardoor groter dan die van een afzonderlijke jaarpeiling.

Het kalibreren van een opgavenverzameling is vaak een omvangrijk werk. Het is hier niet de plaats om daar uitvoerig op in te gaan. In het intern projectmemo 'Kwaliteitscontrole van PPON-schalen' heeft Verhelst een aantal procedures bijeengezet die een rol kunnen spelen bij de kalibratie van de opgaven voor een vaardigheidsschaal. Zeker wanneer er onvoldoende passing wordt verkregen tussen opgaven en schaal, vinden er controles plaats op multidimensionaliteit van de opgavenverzameling en van homogeniteit van de leerlingpopulatie met betrekking tot de opgaven. Uiteindelijk wordt een opgavenverzameling verkregen waarvoor in principe geldt dat a) individuele opgaven binnen het model passen, b) opgaven in verschillende groepen op dezelfde wijze functioneren, dus onafhankelijk van de groep (vrijwel) dezelfde itemparameters hebben, c) er zoveel mogelijk een homogene verdeling is van de p-waarden op de S_i -toetsen over het interval (0,1) met zo weinig mogelijk significante waarden en waarbij d) de R1c-toets niet significant is.

Geconstateerd moet worden dat het laatste criterium bij slechts twee van de in totaal zeven schaalanalyses gerealiseerd is; het betreft dan de analyses voor de onderwerpen *Luisteren* en *Woordenschat* in 2006. Dat dit criterium bij de meeste schalen niet wordt gerealiseerd, kan toegeschreven worden aan het grote aantal waarnemingen op de opgaven (vaak meer dan duizend per opgave) waardoor relatief kleine verschillen toch significant worden.

Additionele analyses hebben dan inmiddels uitgewezen dat verdergaande itemselecties geen bijdrage meer leveren aan een verbetering van de R1c-toets, waarop de schaal dus niettemin wordt geaccepteerd.

Significante afwijkingen worden geacht weinig betekenis te hebben zolang de waarde van de R1c niet veel afwijkt (niet meer dan een factor 1.5) van het aantal vrijheidsgraden van de toetsingsgrootheid. De factor 1.5 wordt nergens overschreden.

Psychometrische eigenschappen van de vaardigheidsschalen voor Engels einde basisonderwijs

schaal	aantal opgaven	Discriminatie-indices		Verdeling van p-waarden op S_i -toetsen													R1c-toets			Aantal leerlingen per opgave	
		range	geom. gem.	VI .05	-.1	-.2	-.3	-.4	-.5	-.6	-.7	-.8	-.9	-1.0	?	R1c	df	P	gem.	range	
Analyses																					
Luisteren (zonder jaarvergelijking)	42	2 – 5	3.1	0	4	3	5	3	3	3	7	4	2	2	6	249.73	254	.57	407	187- 638	
Luisteren (met jaarvergelijking)	78	1 – 5	3.0	5	4	6	10	6	5	9	10	5	8	7	3	1007.93	822	.00	630	187-1062	
Lezen (zonder jaarvergelijking)	59	1 – 6	3.0	2	0	12	13	1	8	6	5	7	0	4		496.34	390	.00	454	444- 464	
Lezen (met jaarvergelijking)*	99	1 – 6	3.1	1	8	12	11	12	7	12	9	6	14	15		1698.41	1340	.00	680	446-1073	
Woordenschat (zonder jaarvergelijking)	89	1 – 6	3.0	5	7	7	16	10	6	5	7	5	8	3	10	664.00	608	.06	487	480- 494	
Woordenschat (met jaarvergelijking)	140	1 – 6	3.0	14	5	15	13	9	16	12	8	15	16	19		2487.87	1840	.00	709	480-1161	
Spreken (alleen zonder jaarvergelijking)	154	1 – 5	2.7	3	0	1	2	1	3	4	2	3	4	5	32	957.81	867	.02	241	233- 269	
* Het aantal items is 99 maar het aantal scorepunten is 107 – polytome items																					

Voor iedere vaardigheidsschaal is de omvang van de opgavenverzameling gegeven.

Range en geometrisch gemiddelde (geom.gem.) van de discriminatie-indices van deze opgaven. Deze indices bepalen de lengte van de op de vaardigheidsschalen afgebeelde IRT-segmenten: relatief hogere indices leiden tot kortere segmenten.

Overzicht van de overschrijdingskansen voor de S_i -toetsen (Verhelst, 1993). S_i -toetsen zijn bedoeld om tijdens de kalibratie van de opgavenverzameling modelschendingen op opgavenniveau te ontdekken. De tabel toont het eindresultaat van de kalibratie. In principe wordt een rechte verdeling verwacht over de onderscheiden intervallen, waarbij de eerste twee intervallen dan samen genomen moeten worden.

De R1c-toets is een globale toets die beschouwd kan worden als een combinatie van S_i -toetsen (Verhelst, 1993). De tabel bevat de toetsingsgrootte R1c, de vrijheidsgraden (df) en de overschrijdingskans (p).

Ten slotte vermeldt de tabel hoeveel leerlingen de opgaven hebben gemaakt. Omdat het hier geen standaard toetsen betreft maar opgavenverzamelingen, varieert meestal het aantal leerlingen per opgave in een verzameling. Per schaal wordt daarom het gemiddeld aantal leerlingen per opgave vermeld naast het minimum en maximum aantal (range).

2.5 Het standaardenonderzoek

De beschrijving van de resultaten van de leerlingen gaat steeds vergezeld van standaarden. Deze standaarden zijn bedoeld als referentiekader voor een evaluatieve interpretatie van de onderzoeksresultaten. De standaarden zijn vastgesteld tijdens het standaardenonderzoek dat in september 2007 is uitgevoerd volgens de binnen het project PPON ontwikkelde methode (Van der Schoot, 2001). De belangrijkste elementen van het standaardenonderzoek lichten we hier toe.

Kerdoelen voor het basisonderwijs

De kerndoelen voor het basisonderwijs zijn een belangrijk referentiekader om de kwaliteit van het onderwijs te beoordelen. Het is dan ook van belang na te gaan in hoeverre deze kerndoelen worden gerealiseerd. Nu zijn kerndoelen vrij globale beschrijvingen van kennis en vaardigheden in een leerstofgebied, waaruit niet rechtstreeks het gewenste niveau van beheersing is af te leiden.

Het standaardenonderzoek heeft tot doel om voor de verschillende onderwerpen drie vaardigheidsniveaus of standaarden vast te stellen, waarbij achtereenvolgens sprake is van een minimum niveau, een voldoende niveau en een gevorderd niveau van beheersing. De standaarden hebben geen voorschrijvend karakter maar zijn bedoeld als evaluatief referentiekader voor de discussie over de kwaliteit van de opbrengsten van het onderwijs in het licht van de kerndoelen basisonderwijs.

Drie standaarden

Er zijn voorafgaande aan het onderzoek drie standaarden gedefinieerd: de standaard Minimum, de standaard Voldoende en de standaard Gevorderd. De standaard Voldoende is de belangrijkste standaard. Deze standaard geeft het niveau aan waarop – volgens de beoordelaars – de kerndoelen van het basisonderwijs in voldoende mate beheerst worden. Het is niet reëel te veronderstellen dat alle leerlingen de kerndoelen in voldoende mate kunnen bereiken. Gezien de spreiding in vaardigheid van leerlingen aan het einde van het basisonderwijs, zouden de kerndoelen dan op een wel zeer elementair niveau geformuleerd moeten worden. Anderzijds moet een voldoende niveau van beheersing uiteraard wel door de meerderheid van de leerlingen bereikt (kunnen) worden. In de beschrijving van de standaard is gekozen voor 70% tot 75% van de leerlingen. Met de standaard Voldoende wordt dus beoogd een niveau vast te stellen waarbij sprake is van voldoende beheersing van de gerelateerde kerndoelen en dat door 70% tot 75% van de leerlingen aan het einde van het basisonderwijs bereikt zou moeten worden. Voor zover leerlingen de standaard Voldoende niet bereiken, dient het onderwijs te streven naar een minimaal vaardigheidsniveau. Dit niveau wordt geformuleerd met de standaard Minimum, dat door vrijwel alle leerlingen (90% tot 95%) bereikt zou moeten worden. Leerlingen op het niveau van de standaard Minimum behoren echter al tot de leerlingen met een duidelijke achterstand. Het zou het onderwijs er alles aan gelegen moeten zijn om te voorkomen dat leerlingen beneden het niveau van de standaard Minimum presteren. De standaard Gevorderd is van een andere orde. Deze standaard bedoelt vooral aan te geven welke opgaven en daaraan gerelateerde onderwijsinhouden nog niet thuishoren in het curriculum voor het leesonderwijs in het basisonderwijs en dus inhoudelijk de kerndoelen van het basisonderwijs overstijgen. Ongetwijfeld zullen er leerlingen zijn die deze opgaven kunnen maken, maar deze aspecten van de leerstof behoeven niet aan alle leerlingen voorgelegd te worden.

Definities van standaarden

Standaarden	Omschrijving
Minimum	De standaard Minimum geeft het niveau aan waarop de onderwerpen respectievelijk de daaraan gerelateerde kerndoelen voor Engels minstens beheerst zouden moeten worden. Dit niveau zou vrijwel door alle leerlingen aan het einde van het basisonderwijs bereikt moeten worden. Verwacht mag worden dat dit niveau bij 90-95% van de leerlingen wordt gerealiseerd.
Voldoende	De standaard Voldoende geeft het niveau aan waarbij we voor een onderwerp spreken van voldoende vaardigheid voor leerlingen aan het einde van het basisonderwijs. Leerlingen op of boven dit niveau beheersen het onderwerp, respectievelijk de daaraan gerelateerde kerndoelen in voldoende mate. Bij een score beneden dit niveau is er sprake van onvoldoende kennis en inzicht, waardoor de leerling in zijn verdere ontwikkeling belemmerd kan worden. Verwacht mag worden dat de meeste leerlingen aan het einde van het basisonderwijs dit niveau bereiken en dat het basisonderwijs dit niveau bij 70-75% van de leerlingen realiseert.
Gevorderd	Deze standaard geeft een niveau aan dat de inhoud van het curriculum voor Engels in het basisonderwijs overstijgt. Het betreft vragen of opdrachten waarvan we oordelen dat deze te moeilijk zijn, gelet op de inhoud van dat curriculum. Het betreft aspecten van de leerstof die daarom niet aan (alle) leerlingen voorgelegd behoeven te worden.

Het beoordelaarspanel

Over het antwoord op de vraag wat leerlingen moeten kunnen om de verschillende standaarden te bereiken, zullen de meningen verdeeld zijn. Voor het vaststellen van de standaarden is daarom een zorgvuldige procedure opgezet waarmee de oordelen van geïnformeerde deskundigen worden verzameld. Voor het onderzoek zijn op basis van steekproeftrekking leraren basisonderwijs uitgenodigd met minimaal drie jaar onderwijservaring in jaargroep 8. Daarnaast zijn schoolbegeleiders en pabo-docenten uitgenodigd met specifieke deskundigheid op het gebied van Engelse taal in het basisonderwijs. Het beoordelaarspanel bestond uit achttien beoordelaars, waarvan acht leraren uit jaargroep 8, acht pabo-docenten en twee schoolbegeleiders.

Het vaststellen van de standaarden

Het vaststellen van de standaarden verloopt voor ieder onderwerp in drie beoordelingsfasen.

Fase 1

In de eerste fase krijgen de beoordelaars een boekje met twintig tot dertig opgaven, gerangschikt naar moeilijkheidsgraad van gemakkelijk tot moeilijk. Zij maken de opgaven, controleren hun antwoorden en geven vervolgens voor iedere standaard een eerste oordeel. Deze oordelen worden gegeven op vaardigheidsschalen zoals die in deze publicatie bij ieder onderwerp zijn afgebeeld. De vaardigheidsschaal laat voor elk scorepunt zien welke opgaven de leerlingen goed, redelijk of onvoldoende beheersen. De beoordelaars kiezen, ieder voor zich, voor elke standaard het scorepunt op de vaardigheidsschaal dat het beste past bij hun oordeel over het gewenste beheersingsniveau. De vaardigheidsschaal op de beoordelingsformulieren is echter zodanig aangepast dat de beoordelaars niet geïnformeerd worden over de werkelijke vaardigheidsverdeling in de populatie. Er wordt dan ook telkens een andere transformatie op de vaardigheidsschaal toegepast en uiteraard zijn ook de percentielaanduidingen op de vaardigheidsschaal verwijderd. De eerste oordelen zijn daardoor persoonlijke oordelen en alleen gebaseerd op inhoudelijke afwegingen, waarbij de beoordelaars wel zijn geïnformeerd over de relatieve moeilijkheid van de opgaven.

Fase 2

Vervolgens discussiëren de beoordelaars in kleine groepen van gemengde samenstelling over hun eerste oordelen. Deze discussies geven de beoordelaars de gelegenheid over en weer hun argumenten uit te wisselen voor de gemaakte keuzes en het eigen oordeel ook inhoudelijk aan dat van anderen te toetsen. Na afloop van de discussies geeft iedere beoordelaar een tweede oordeel voor iedere standaard en ook dit oordeel wordt op de getransformeerde vaardigheidsschaal gegeven, zoals in de vorige fase. De beoordelaars worden erop gewezen dat de discussies niet primair gericht zijn op consensus, maar dat anderzijds de mate van consensus de validiteit van de standaarden wel versterkt. Het tweede oordeel wordt in de computer ingevoerd en voor iedere standaard worden de mediaan (dat is het middelste oordeel), het interkwartielbereik (dat is het bereik van de middelste 50% van de oordelen) en het totale bereik van de oordelen berekend. Na twee onderwerpen veranderen de discussiegroepen van samenstelling.

Fase 3

In de derde en laatste beoordelingsfase krijgen de beoordelaars de vaardigheidsschaal uitgereikt met de juiste vaardigheidsverdeling. Daarop is ook de percentielindeling afgebeeld. De beoordelaars worden dus nu geïnformeerd over de feitelijke vaardigheidsverdeling in de populatie. Deze vaardigheidsschaal wordt op een projectiescherm aan de groep gepresenteerd. Bovendien zijn daarop nu ook de resultaten van de oordelen afgebeeld. Iedere beoordelaar kan nu nagaan hoe de eigen oordelen zich verhouden tot de werkelijke vaardigheidsverdeling en welke posities deze oordelen innemen in het totaal van de oordelen. De onderzoeksleider bespreekt met de groep de verhouding tussen de feitelijke vaardigheidsverdeling en de gewenste beheersingsniveaus volgens de gegeven oordelen binnen de groep. Na kennis te hebben genomen van deze aanvullende informatie geeft iedere beoordelaar voor elke standaard een derde, nu definitief oordeel op de werkelijke vaardigheidsschaal. In de diagrammen is telkens het interkwartielbereik van de oordelen uit de derde fase voor de drie standaarden afgebeeld. Hoe groter de overeenstemming tussen de beoordelaars, hoe kleiner dit bereik zal zijn.

Resultaten

In de tabel op de volgende pagina geven we een globaal overzicht van het verloop van de beoordelingen over de drie beoordelingsfasen.

De verschuivingen in de gemiddelde oordelen tussen de eerste twee beoordelingsfasen zijn gering en meestal niet groter dan 5 schaalpunten en nergens groter dan 10 schaalpunten. De discussies in de groepen zijn dus nauwelijks van invloed geweest op het gemiddelde van de oordelen binnen het beoordelaarspanel. Wel heeft de discussiefase in alle gevallen geleid tot een kleinere standaardafwijking en daarmee dus tot een – soms aanzienlijke – reductie in de variatie van oordelen en dus een grotere overeenstemming tussen beoordelaars over het gewenste niveau van de verschillende standaarden.

Ook de verschuivingen in het gemiddelde oordeel voor de drie standaarden tussen de tweede en derde beoordelingsfase is in de meeste gevallen gering. Dat betekent dat de informatie over de werkelijk gerealiseerde onderwijsresultaten voor leesvaardigheid geen of slechts weinig invloed heeft gehad op de oordelen. Het effect van de derde beoordelingsfase op variatie in oordelen is wisselend. Soms is deze oordeelsvariatie verder afgenomen, soms gelijk gebleven en in een enkel geval weer toegenomen. Maar in met uitzondering van de oordeelsvariatie voor de standaard gevorderd bij het onderwerp *Luisteren* is in alle gevallen de oordeelsvariatie in de derde fase aanmerkelijk kleiner dan in de eerste beoordelingsfase. Over het geheel genomen heeft de procedure geleid tot een grotere consensus tussen beoordelaars over het gewenste niveau voor de verschillende standaarden.

Gemiddelde (gem.) en standaardafwijking (s.a.) van de oordelen in de drie beoordelingsfasen van het standaardenonderzoek voor de onderwerpen uit de peiling Engels

Standaard Beoordelingsfase		Minimum			Voldoende			Gevorderd		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3
Lezen	gem	176	174	179	254	252	249	302	294	299
	s.a.	34,8	31,8	27,9	21,3	16,0	18,1	20,8	13,6	10,2
Luisteren	gem	168	169	173	235	236	229	281	279	275
	s.a.	15,6	9,3	9,6	23,9	20,0	14,4	24,2	25,9	24,5
Woordenschat	gem	195	196	197	250	256	255	307	299	300
	s.a.	20,7	6,2	6,0	30,1	17,5	22,2	26,3	15,9	14,6

2.6 De rapportage van de resultaten

In hoofdstuk 4 beschrijven we per onderwerp de resultaten van de leerlingen. Aan de hand van een reeks voorbeeldopgaven illustreren we voor ieder onderwerp over welke kennis en inzichten leerlingen op verschillend niveau van vaardigheid beschikken. We maken verschillen tussen groepen leerlingen zichtbaar en geven aan in hoeverre de standaarden worden gerealiseerd en welke opgaven leerlingen voor deze standaarden moeten kunnen oplossen. Deze onderzoeksresultaten worden in een diagram afgebeeld. Enerzijds wordt het diagram daardoor complex, anderzijds illustreert het de samenhang tussen de verschillende resultaten. Een voorbeeld-diagram staat op pagina 32 en 33. Op de volgende pagina's geven we een toelichting op dit diagram.

De afbeelding bestaat uit een brede kolom aan de linkerkzijde en drie smallere kolommen aan de rechterzijde. In het linkerdeel staan afgebeeld:

- de vaardigheidsschaal met de verdeling binnen de leerlingpopulatie;
- de moeilijkheidsgraad van een aantal opgaven;
- het niveau van de standaarden Minimum, Voldoende en Gevorderd.

In het rechterdeel van de afbeelding staan de vaardigheidsverdelingen van een aantal groepen leerlingen. Weergegeven zijn de vaardigheidsverdelingen voor de verschillende niveaus van drie variabelen, te weten formatiegewicht, geslacht en leertijd.

De vaardigheidsschaal en de verdeling in de leerlingpopulatie

De vaardigheidsschalen zijn geconstrueerd met behulp van een zogenoemd itemresponsmodel. De aanname is dat de vaardigheid zoals die met de schaal gemeten wordt, bij benadering normaal verdeeld is in de populatie. De maatverdeling op de schaal is ter vrije keuze.

In PPON is ervoor gekozen om het landelijk gemiddelde van de leerlingpopulatie in de onderzoeksgroep – eind jaargroep 8 in 2006 – op schaalwaarde 250 te stellen en de standaardafwijking op 50. De vaardigheidsschaal wordt steeds afgebeeld tussen de vaardigheidsscores 100 en 400, een bereik dus van drie standaardafwijkingen boven en drie onder het gemiddelde van 250. Geheel rechts in de figuur staan de vaardigheidsscores vermeld, oplopend met een waarde van 50.

Links op de schaal zijn enkele percentielen weergegeven, en wel percentiel 10, 25, 50, 75 en 90. Een percentiel geeft aan hoeveel procent van de leerlingen in de populatie de betreffende of een lagere vaardigheidsscore heeft. Ter illustratie: percentiel 25 ligt op vaardigheidsscore 216.

Dit betekent dat 25% van de leerlingen een score van 216 of lager heeft en 75% van de leerlingen heeft dus een hogere vaardigheidsscore. Percentiel 50 ligt uiteraard op vaardigheidsscore 250, zijnde de score van de gemiddelde leerling.

De moeilijkheidsgraad van de opgaven

Een bekende manier om de moeilijkheidsgraad van een opgave aan te geven, is de zogenoemde p-waarde. Een p-waarde van 0.80 betekent dat 80% van de leerlingen die opgave correct heeft beantwoord. Een opgave met een p-waarde van 0.50 is moeilijker, omdat nu slechts de helft van de leerlingen de opgave juist heeft gemaakt.

Een opgave is echter niet voor alle leerlingen even moeilijk te maken. Over het algemeen zal gelden dat naarmate een leerling een onderwerp beter beheerst, hij of zij een grotere kans heeft om een opgave over dat onderwerp goed te beantwoorden. Die relatie wordt voor een aantal opgaven afgebeeld in de linkerkolom van de figuur met verticale balkjes. Het verticale balkje begint op het punt dat de kans om die opgave goed te maken 0,5 is. Leerlingen op dit vaardigheidsniveau zullen gemiddeld vijf van de tien opgaven van precies dit type goed maken. Naarmate een opgave moeilijker is, zal dat beginpunt steeds hoger op de schaal komen te liggen. De opgaven zijn dus gerangschikt naar moeilijkheidsgraad.

Het balkje eindigt op het punt dat de kans op het correcte antwoord 0,8 bedraagt. Dat wil dus zeggen dat leerlingen op dit vaardigheidsniveau gemiddeld acht van de tien opgaven van precies dit type goed zullen maken. Het kleurverloop in het balkje, van lichter naar donkerder, symboliseert de toename in de kans om de opgave goed te maken.

Aan de hand van het balkje onderscheiden we drie niveaus in de beheersing van een opgave, zoals ook de legenda laat zien:

- We spreken van *goede beheersing* wanneer de kans op een goed antwoord groter is dan 0,8. De leerling heeft dan een vaardigheidsscore die hoger ligt dan het balkje aangeeft.
- Wanneer de kans op een goed antwoord tussen 0,5 en 0,8 ligt, spreken we van een *matige beheersing*. Dit gebied op de vaardigheidsschaal komt dus overeen met wat het balkje weergeeft.
- We spreken van *onvoldoende beheersing* van een opgave wanneer de kans op een goed antwoord kleiner is dan 0,5. De vaardigheidsscore van de leerling ligt dan onder het beginpunt van het balkje.

Laten we ter verdere illustratie opgave 7 nemen. Leerlingen met vaardigheidsscore 250 hebben een kans van 0,5 om die opgave goed te maken. Leerlingen met een lagere vaardigheidsscore beheersen opgave 7 dus onvoldoende. Als we nu naar de percentiellijnen kijken, dan zien we dat 50% van de leerlingen een vaardigheidsscore heeft die lager is dan 250. Daaruit kunnen we concluderen dat 50% van de leerlingen deze opgave onvoldoende beheerst.

Dezelfde leerlingen met vaardigheidsscore 250 hebben een kans van 0,8 om opgave 4 goed te maken. Leerlingen met deze of een hogere vaardigheidsscore beheersen deze opgave dus goed. Zij zullen gemiddeld minder dan twee op de tien soortgelijke opgaven fout maken. Uit de percentiellijnen kunnen we weer afleiden dat ongeveer 50% van de leerlingen een hogere vaardigheidsscore heeft en opgave 4 dus goed beheerst. De ondergrens van het balkje voor opgave 4 ligt ongeveer bij vaardigheidsscore 185. Leerlingen met een vaardigheidsscore tussen 182 en 252 beheersen opgave 4 matig.

De afgebeelde opgaven vormen een selectie van alle opgaven op de schaal en zijn met zorg gekozen. Zij vormen enerzijds een goede afspiegeling van de inhoudelijke aspecten die met de opgaven worden gemeten. Anderzijds bestrijken zij een groot bereik van de vaardigheidsschaal, dat wil zeggen dat zij een goed beeld geven van de spreiding van de moeilijkheidsgraad van de opgaven over de gehele schaal.

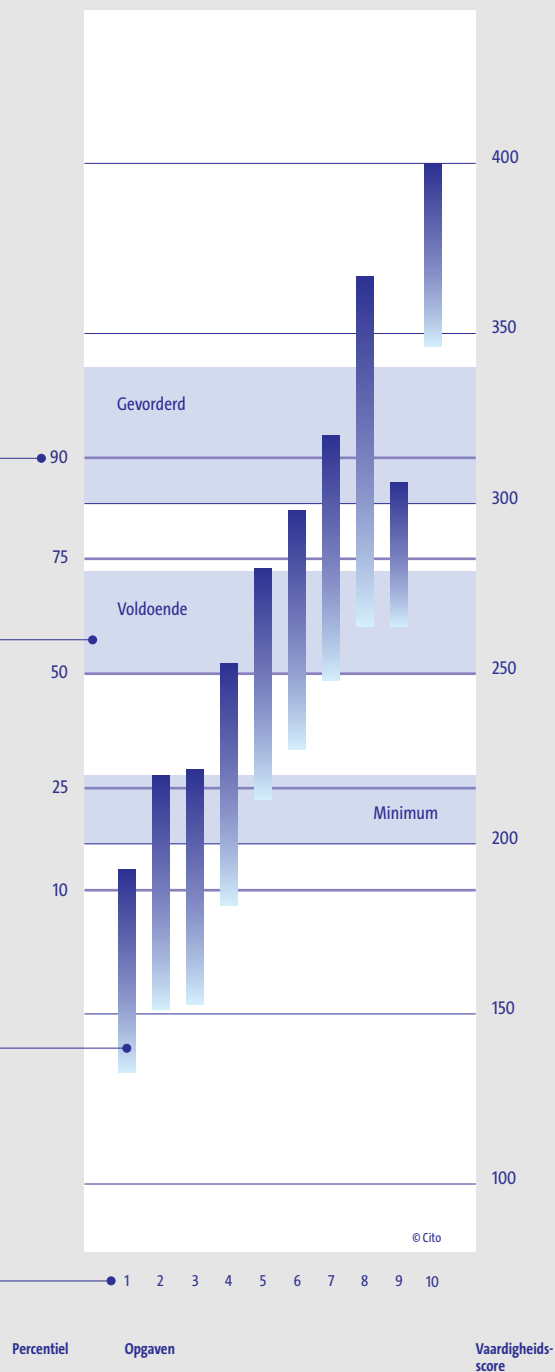
De vaardigheidsschaal bij het onderwerp Een voorbeeld

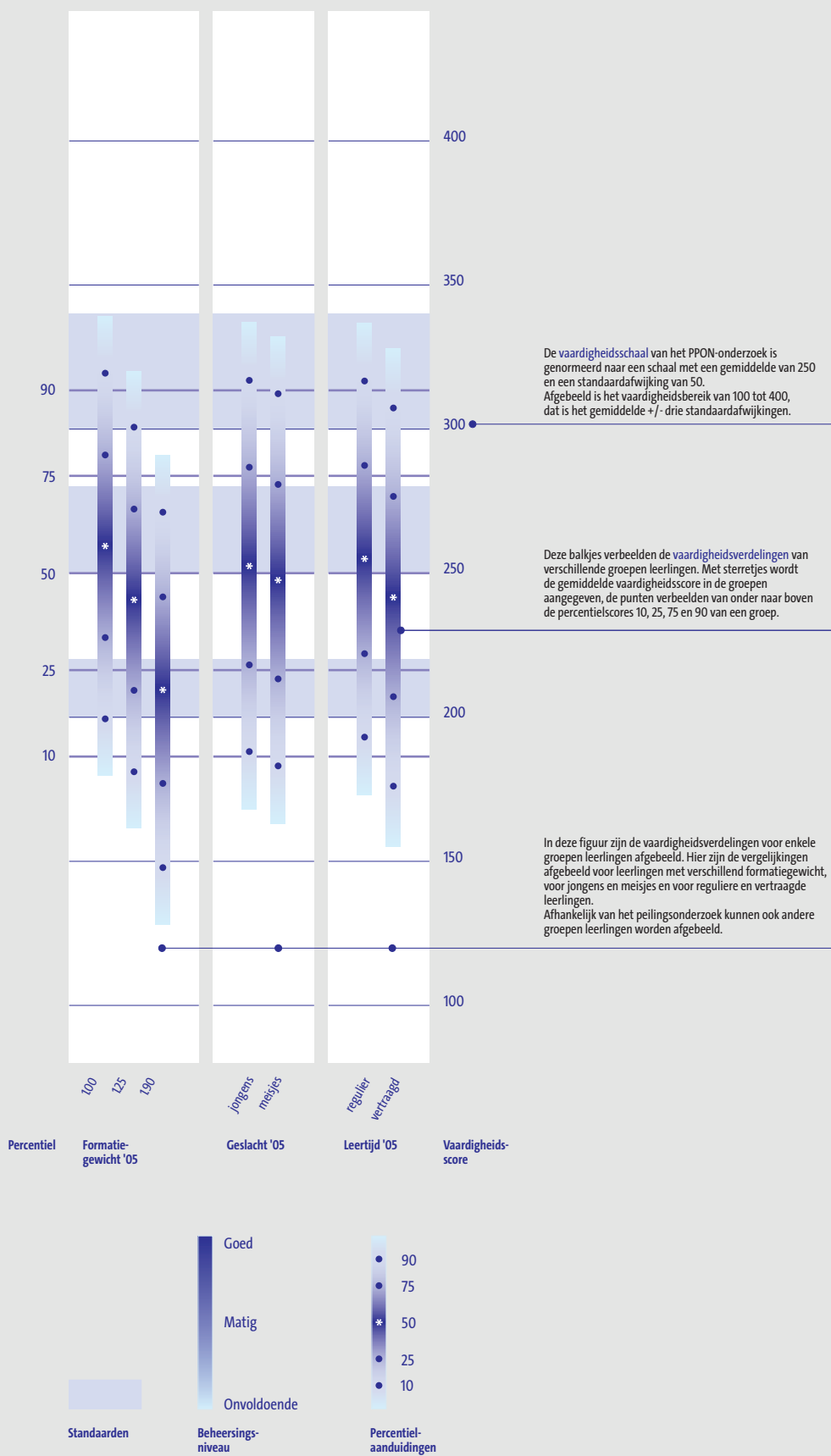
Met de **percentielscores** 90, 75, 50, 25 en 10 wordt de vaardigheidsverdeling in de leerlingpopulatie aangegeven. Percentiel 25 betekent dat 25% van de leerlingen een lagere score heeft en dus 75% van de leerlingen daarboven scoort.

Experts hebben standaarden vastgesteld voor gewenste vaardigheidsniveaus. Voor elke **standaard** wordt in de figuur het interkwartielbereik van hun oordelen afgebeeld.

Balkjes illustreren de **moeilijkheidsgraad** van de opgaven. De bovengrens van het balkje geeft het niveau aan waarop leerlingen de opgave voor 80% goed maken. Leerlingen met deze of een hogere score beheersen deze opgave goed. Leerlingen met vaardigheidsscores binnen het bereik van het balkje beheersen de opgave matig, uiteenlopend van redelijk goed in het donkere gebied tot net voldoende in het meest lichte gebied. De ondergrens van het balkje geeft het niveau aan waarop leerlingen de opgave voor 50% goed maken. Leerlingen met deze of een lagere score beheersen deze opgave onvoldoende.

Op deze vaardigheidsschaal is de moeilijkheidsgraad van 10 **opgaven** afgebeeld. Deze opgaven zijn als voorbeeldopgaven in de balans opgenomen en worden meestal in volgorde van moeilijkheidsgraad afgebeeld.

Het niveau van de standaarden

Wat vinden de geraadpleegde deskundigen dat leerlingen van een onderwerp zouden moeten weten of kunnen? Welke opgaven moeten leerlingen wel of niet kunnen maken en welk vaardigheidsniveau zouden zij dus moeten hebben? Ter beantwoording van deze vragen is een standaardenonderzoek uitgevoerd (zie paragraaf 2.5). Deskundige beoordelaars hebben standaarden vastgesteld voor drie niveaus van beheersing: Minimum, Voldoende en Gevorderd. Deze drie standaarden staan in de figuur afgebeeld met donkere horizontale balken. Om een indicatie te geven van de variatie in oordelen van beoordelaars beelden we met een balk de spreiding af van de oordelen van de middelste 50% van de beoordelaars, het zogenoemde interkwartielbereik.

Uit de figuur is nu vrij eenvoudig af te leiden dat de leerlingen op het niveau van de standaard Minimum de eerste opgave goed moeten beheersen en ook de opgaven 2 en 3 zouden volgens de meeste beoordelaars redelijk goed beheerst moeten worden, terwijl opgaven van het type zoals opgave 4 matig beheerst zouden moeten worden. De overige opgaven behoeven volgens de beoordelaars op het niveau van de standaard Minimum niet beheerst te worden. Op het niveau van de standaard Voldoende moeten de leerlingen de eerste vier à vijf opgaven goed of redelijk goed beheersen. Bij deze standaard is sprake van redelijke beheersing van de opgaven 5, 6 en 7 en zeer matige beheersing van de opgaven 8 en 9. Opgave 10 en volgende worden op het niveau van de standaard Voldoende dus niet meer beheerst. De verschillen tussen de beoordelaars zijn in dit geval klein voor de standaard Minimum, hetgeen blijkt uit de relatief smalle band voor het interkwartielbereik van oordelen voor deze standaard. Het interkwartielbereik voor de standaard Voldoende is breder en de overeenstemming tussen beoordelaars voor deze standaard was dus minder groot. Met uitzondering van opgave 8 worden op het niveau van de standaard Gevorderd de eerste negen opgaven goed beheerst. Dat betekent dat naar het oordeel van de beoordelaars alleen opgave 8 het curriculum voor de onderzoeksgroep overstijgt. In het geval van een peiling aan het einde van het basisonderwijs (jaargroep 8) betekent dit dat bijna alle opgaven binnen de termen van de kerndoelen voor het basisonderwijs vallen.

De figuur laat ook zien in hoeverre de leerlingen deze standaarden bereiken. Op deze schaal bereikt ongeveer 75% tot 80% van de leerlingen de standaard Minimum en minder dan 50% van de leerlingen de standaard Voldoende. Zoals in paragraaf 2.5 is uiteengezet, zou de standaard Minimum door 90 tot 95% van de leerlingen bereikt moeten worden en de standaard Voldoende door 70 tot 75% van de leerlingen. Voor dit onderwerp betekent dat dus dat zowel voor de standaard Minimum als voor de standaard Voldoende geldt dat te weinig leerlingen het niveau van deze standaarden haalt. Aan de hand van de voorbeeldopgaven kan de lezer zelf nagaan in hoeverre hij of zij deze conclusie onderschrijft.

De vaardigheidsverdelingen van groepen leerlingen

In het rechter gedeelte van de figuur zijn de vaardigheidsverdelingen van verschillende groepen leerlingen afgebeeld. In deze figuur betreft het de vergelijking tussen leerlingen naar formatiegewicht, geslacht en leertijd. Voor iedere onderscheiden groep leerlingen wordt de geschatte vaardigheidsverdeling afgebeeld. Bij deze vaardigheidsverdelingen is niet gecorrigeerd voor andere factoren die mogelijk van invloed zijn op de resultaten. De wijze van afbeelding laat een vergelijking toe tussen de prestaties van de leerlingen wat betreft de variabelen:

- formatiegewicht, met de niveaus 1.00, 1.25 en 1.90;
- geslacht, met de niveaus jongen en meisje; en
- leertijd, met de niveaus regulier en vertraagd.

We onderscheiden voor iedere groep leerlingen vijf percentielpunten op de vaardigheidsschaal. De gemiddelde vaardigheidsscore van een groep (percentiel 50) is met een wit sterretje aangeduid. In dit geval leert de figuur ons bijvoorbeeld dat de gemiddelde vaardigheidsscore van 1.00-leerlingen 259 bedraagt, van 1.25-leerlingen 238 en van 1.90-leerlingen 209. De verschillen in vaardigheidsniveaus tussen de onderscheiden groepen leerlingen kunnen vervolgens inhoudelijke betekenis krijgen aan de hand van de voorbeeldopgaven. Zo beheerst de gemiddelde 1.00-leerling in dit geval de eerste vier opgaven goed en de opgaven 5, 6 en 7 redelijk goed tot matig, terwijl de gemiddelde 1.90-leerling alleen de eerste opgave goed beheerst en de opgaven 2, 3 en 4 matig.

Verder is uit de figuur ook af te leiden dat ongeveer 50% van de 1.00-leerlingen de standaard Voldoende bereikt. Deze standaard ligt bij de 1.90-leerlingen echter rond percentiel 90 en dat betekent dat slechts ongeveer 10% van de 1.90-leerlingen de standaard Voldoende bereikt. De standaard Minimum wordt door ongeveer 50% van de 1.90-leerlingen gehaald terwijl meer dan 90% van de 1.00-leerlingen het niveau van deze standaard bereikt.

Op vergelijkbare manier illustreert de afbeelding ook de verschillen tussen jongens en meisjes en tussen de leertijd-niveaus regulier en vertraagd.

3 Aspecten van het onderwijsaanbod voor Engels in het basisonderwijs

3 Aspecten van het onderwijsaanbod voor Engels in het basisonderwijs

Het onderwijsaanbod voor Engels in de bovenbouw van het basisonderwijs is geïnventariseerd met behulp van een schriftelijke vragenlijst. De vragenlijst is voorgelegd aan de leraren van de jaargroepen 6, 7 en 8 van de deelnemende scholen en is beantwoord door respectievelijk 89 procent, 98 procent en 99 procent van de groepsleraren. We beperken ons in de beschrijving echter tot de jaargroepen 7 en 8 omdat slechts in 8 procent van jaargroep 6 Engelse les wordt gegeven. De aanbodinventarisatie betreft de lestijd, de methoden, de aandacht voor verschillende inhoudelijke aspecten van het curriculum en de positie van de leraar ten opzichte van dit leerstofdomein.

3.1 Lestijd en lesfrequentie

Zowel in jaargroep 7 als in jaargroep 8 geeft meer dan 90% van de leraren wekelijks Engelse les. De gemiddelde lestijd is in beide jaargroepen ongeveer 45 minuten per week. Daarmee is de gemiddelde lestijd voor Engels sinds de eerste peiling in 1991 stabiel gebleven: in 1991 was de gemiddelde lestijd 47 minuten per week, in 1996 43 minuten per week.

De meeste leraren geven een 'afgeronde lestijd' op. Dat resulteert dan in de volgende verdeling:

- een half uur per week: 31% in jaargroep 7 en 21% in jaargroep 8;
- drie kwartier per week: 31% in jaargroep 7 en 32% in jaargroep 8;
- een uur per week: 20% in jaargroep 7 en 24% in jaargroep 8.

Andere leraren geven tussenliggende tijden op.

Lesfrequentie en gemiddelde lestijd voor Engels in jaargroep 7 en 8

Jaargroep	Frequentie Engelse les			Gemiddelde lestijd/lesweek (s.d.)
	(vrijwel) elke week	(ongeveer) 2 keer per maand	geeft geen Engelse les	
Jaargroep 7	74 (95%)	3 (4%)	1 (1%)	42,3 min (12,1)
Jaargroep 8	75 (93%)	4 (5%)	1 (1%)	44,7 min (13,1)

3.2 Methodegebruik

97% van de leraren in jaargroep 7 en 94% van de leraren in jaargroep 8 geeft aan dat zij voor het geven van Engelse les een methode gebruiken. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de meest gebruikte methoden.

Drie kwart van de leraren volgt de methode vrijwel in haar geheel, ongeveer 10% gebruikt de methode in belangrijke mate, maar toch met aanzienlijke weglatingen en 5% van de leraren zegt de methode slechts in geringe mate te gebruiken en ziet de methode meer als bronnenboek. De inzet van methoden verschilt niet tussen de twee jaargroepen.

We hebben de leraren ook gevraagd de geschiktheid van de gebruikte methode te beoordelen met een cijfer tussen 1 en 10. De waardering van de verschillende methoden verschilt nauwelijks; de gemiddelde waardering varieert tussen 7 en 8. Leraren zijn dus over het geheel genomen tevreden met de methode die zij gebruiken.

Gebruik van methoden voor Engels (% leraren) en gemiddelde waardering voor de methode

Methode	Jaargroep 7		Jaargroep 8	
Real English. Let's do it (Bekadidact, 1998-'99)	35%	7,3	35%	7,3
Hello World (Malmberg, 1999-'00)	23%	7,2	21%	7,2
Junior (ThiemeMeulenhoff, 1997-'98)	14%	7,6	9%	7,0
Bubbles (ThiemeMeulenhoff, 1998-'99)	9%	7,3	9%	7,1
The team in action (Wolters-Noordhoff, 2002)	8%	7,8	9%	8,0
Overige methoden	10%		7%	
Geen opgave	1%		10%	

21% van de leraren in jaargroep 7 en 33% van de leraren in jaargroep 8 gebruikt naast de methode nog ander leermateriaal voor de Engelse les. De diversiteit aan additioneel leermateriaal is groot, alleen het tijdschrift en de website *Hello you* worden door meer dan vijf leraren genoemd.

3.3 Aandacht voor aspecten van Engels taalonderwijs

We hebben de leraren een groot aantal lesactiviteiten voorgelegd die in het kader van het onderwijs in de Engelse taal aan bod kunnen komen. Daarbij hebben we de vraag gesteld of de betreffende activiteit deel uitmaakt van hun onderwijsaanbod en, als dat zo is, of zij deze lesactiviteit incidenteel, soms of regelmatig toepassen. We beperken ons in het overzicht tot het percentage leraren dat de genoemde lesactiviteit regelmatig, dat wil zeggen vaker dan één keer per maand, uitvoert. En aangezien de antwoordpatronen tussen leraren uit jaargroep 7 en uit jaargroep 8 maar weinig verschillen, rapporteren we de percentages over beide jaargroepen. Voor een aantal lesactiviteiten geldt dat ook in eerder peilingsonderzoek de leraren daarover zijn bevraagd; in dat geval zijn de betreffende gegevens in de tabel met lesactiviteiten vermeld.

Leesvaardigheid

De aandacht die leraren zeggen te hebben voor het lezen van Engelse teksten is opmerkelijk laag en lijkt ten opzichte van eerdere peilingen duidelijk afgenomen. Geen van de voorgelegde oefeningen wordt door een substantieel deel van de leraren regelmatig toegepast. Relatief veel leraren geven zelfs aan dit type oefeningen meestal in het geheel niet toe te passen. Het beantwoorden van in het Nederlands gestelde vragen over een Engelse tekst wordt maar door de helft van de leraren 'soms' of 'regelmatig' in het onderwijs toegepast.

Leesvaardigheid Engels lijkt in het basisonderwijs geen hoge prioriteit te hebben. Zelfs het lezen van korte Engelse teksten wordt door de helft van de leraren niet als lesactiviteit ingezet.

Luistervaardigheid

Vrijwel alle leraren oefenen het luisteren naar en naspreken van Engels gesproken tekst regelmatig in de Engelse les. De meeste leraren laten leerlingen ook Nederlandse vragen beantwoorden bij de betreffende luistertekst, en de aandacht daarvoor lijkt ten opzichte van eerdere peilingen te zijn toegenomen. Daar staat tegenover dat het duidelijk minder gebruikelijk is geworden om leerlingen in het Engels vragen te stellen bij een Engelse luistertekst.

Spreekvaardigheid

Bij spreekvaardigheid gaat de meeste aandacht van leraren uit naar het naspreken van nieuwe woorden en het voeren van standaard gesprekje, al of niet met medeleerlingen. Het zingen van Engelse liedjes om de nieuwe taal te oefenen wordt door minder dan de helft van de leraren vaker dan een keer per maand ingezet en ook in het Engels vertellen wat er op een plaatje staat, in het Engels een rollenspel spelen en het voeren van een gesprekje in het Engels met de leraar komen hooguit een paar keer per trimester voor. Nog minder vaak worden oefeningen gebruikt als het spelen van een spelletje in het Engels of in het Engels navertellen van een eerder gelezen tekst. Vergeleken met eerdere peilingen blijken activiteiten als in het Engels vertellen wat er op een plaatje staat en het voeren van een gesprekje in het Engels met de leraar duidelijk minder vaak voor te komen. Het navertellen van een gelezen of beluisterde tekst in het Engels is een activiteit die nog door maar weinig leraren gebruikt wordt, terwijl de frequentie daarvan in 1996 leek te zijn toegenomen ten opzichte van 1991.

Woordenschat

Opvallend is dat aan veel van de voorgelegde oefenvormen voor woordenschat Engels door leraren relatief weinig aandacht wordt gegeven. Slechts drie van de negen oefenvormen worden door ongeveer de helft van de leraren regelmatig toegepast. Het betreft dan het invullen van Engelse woorden bij plaatjes, het in het Engels vertalen van Nederlandse woorden en het in het Nederlands beantwoorden van vragen over Engelse woordbetekenissen. Al minder vaak komen oefeningen voor als het afleiden van betekenissen van Engelse woorden uit een Engelse context, het opzoeken van Engelse woorden in een woordenboek of woordenlijst of het inpassen van woorden in een Engelse zin. Het zoeken naar Engelse synoniemen voor Engelse woorden, het zoeken naar tegengestelde woorden of het categoriseren van Engelse woorden wordt door de meeste leraren niet ingezet. Voor zover in eerdere peilingen de aandacht voor woordenschatoefeningen is geïnventariseerd, is er in de frequentie van het gebruik van verschillende oefenvormen nauwelijks verandering gekomen.

Schrijfvaardigheid

Een meerderheid van de leraren laat leerlingen regelmatig Engelse woordjes bij plaatjes opschrijven en Nederlandse woordjes in het Engels vertalen. Het laten opschrijven van Engelse zinnen bij plaatjes wordt nog door ongeveer de helft van de leraren regelmatig ingezet. Het schrijven van een kort Engels briefje komt bij de meeste leraren in het geheel niet voor terwijl ook een Engels dictee en overschrijfoefeningen door relatief veel leraren niet of slechts incidenteel worden gebruikt. Ook voor schrijfvaardigheid geldt dat de aandacht voor de verschillende lesactiviteiten ten opzichte van eerdere peilingen nauwelijks is veranderd.

We hebben, verdeeld over de verschillende hoofdvaardigheden, in totaal 34 lesactiviteiten aan de leraren voorgelegd met de vraag in hoeverre zij oefeningen in hun onderwijs toepassen. De volgende tien lesactiviteiten worden door meer dan 50% van de leraren 'regelmatig' in het onderwijs in de Engelse taal toegepast:

- Luisteren naar een Engels gesproken tekst (82%);
- Naspreken van een Engels gesproken tekst (81%);
- Naspreken van nieuwe woorden (77%);
- Schrijven van Engelse woordjes bij plaatjes (63%);
- Voeren van standaard gesprekjes in het Engels (62%);
- Naspreken van standaard gesprekjes (61%);
- Beantwoorden van Nederlandse vragen bij een Engelse luistertekst (59%);
- Vertalen van Nederlandse woordjes in het Engels (58%);
- Invullen van Engelse woordjes bij plaatjes (57%).

Wat daarbij opvalt is dat de meeste oefeningen betrekking hebben op de mondelinge taalvaardigheid van leerlingen in het Engels en dat met name lesactiviteiten gerelateerd aan leesvaardigheid in het rijtje niet voorkomen.

Percentage leraren in jaargroep 7 en 8 dat bepaalde lesactiviteiten regelmatig uitvoert

	1991	1996	2006
Leesvaardigheidsoefeningen			
Beantwoorden van Nederlandse vragen bij een Engelse leestekst.	–	–	30
Beantwoorden van Engelse vragen bij een Engelse leestekst.	49	46	18
Geven van een Nederlandse samenvatting van een Engelse tekst.	32	23	17
Invullen van weggelaten woorden in een Engelse tekst.	33	29	15
Lezen van korte Engelse teksten in bv. een tijdschriftje.	–	–	11
Lezen van lange(re) Engelse teksten in boekjes of tijdschriften.	–	–	3
Luistervaardigheidsoefeningen			
Luisteren (en kijken) naar een Engels gesproken tekst of gesprekje.	–	–	82
Naspreken van een Engels gesproken tekst.	–	79	81
Beantwoorden van Nederlandse vragen bij een Engelse luistertekst.	42	48	59
Beantwoorden van Engelse vragen bij een Engelse luistertekst.	58	53	36
Spreekvaardigheidsoefeningen			
Naspreken van nieuwe woorden.	–	77	77
Voeren van een standaard gesprekje in het Engels met één of meer medeleerling(en).	70	75	62
Naspreken van standaard gesprekjes.	–	–	61
Engelse liedjes zingen om de nieuwe taal te oefenen.	–	–	40
Voeren van een gesprekje in het Engels met de leraar.	60	56	22
In het Engels vertellen wat er op plaatjes staat of gebeurt.	54	50	19
Een gelezen, bekeken of beluisterde Engelse tekst in het Engels navertellen.	26	49	12
In het Engels een rollenspel spelen.	–	–	11
In het Engels een spel spelen (bv. I spy with my little eye, kwartetten).	–	–	6
Woordenschattoefeningen			
Invullen van Engelse woorden bij plaatjes.	63	59	57
In het Engels vertalen van Nederlandse woorden.	53	49	50
In het Nederlands beantwoorden van vragen over Engelse woordbetekenissen.	48	40	46
Inpassen van woorden in een Engelse zin.	–	–	35
Afleiden van betekenissen van Engelse woorden uit een Engelse context.	30	26	34
Opzoeken van betekenissen van Engelse woorden in een woordenboek/-lijst.	–	–	30
Zoeken naar tegengestelde woorden voor Engelse woorden.	6	4	4
Zoeken naar Engelse synoniemen voor Engelse woorden.	5	2	3
Classificeren van Engelse woorden (tot welke categorie behoort het woord?).	–	–	3

Percentage leraren in jaargroep 7 en 8 dat bepaalde lesactiviteiten regelmatig uitvoert (vervolg)

	1991	1996	2006
Schrijfvaardigheidsoefeningen			
Schrijven van Engelse woorden bij plaatjes.	–	–	63
Vertalen van Nederlandse woordjes in het Engels.	–	–	58
Opschrijven van Engelse zinnen bij plaatjes.	39	39	43
Overschrijf oefeningen.	–	27	28
Opschrijven van woorden als dictee.	–	24	25
Schrijven van een kort Engels briefje of mailtje op de computer.	7	15	3

3.4 Over de leraar

De scholing van de leraren

In meer dan 90% van de groepen wordt de Engelse les gegeven door de eigen groepsleraar, en dat geldt zowel voor jaargroep 7 als jaargroep 8. In eerdere peilingsonderzoeken werden vergelijkbare percentages gevonden: 89% in 1991 en 95% in 1996. Gemiddeld hebben deze leraren 6,3 jaar ervaring in het geven van Engelse les op de basisschool. Zoals te verwachten is de spreiding in onderwijservaring in beide leergroepen groot: van minimaal 1 jaar tot meer dan 20 jaar. De vraag of men tijdens de Engelse les het Engels ook als instructietaal gebruikt, wordt door ongeveer een derde deel van de leraren met ‘nee’ beantwoord, door ongeveer een derde deel met ‘regelmatig’ en door ongeveer een derde deel met ‘vaak’.

Ongeveer de helft van de leraren geeft aan als scholing ‘Engels op de Pabo’ te hebben gehad. Dat is een aanmerkelijke verschuiving ten opzichte van 1991 en 1996, toen achtereenvolgens 0% en 8% van de leraren als scholing ‘Engels op de Pabo’ opgaf. Opmerkelijk is dat – net als in de voorgaande peilingen – nog steeds ongeveer een derde deel van de leraren zegt geen specifieke scholing in het Engels te hebben gehad. In eerdere peilingen gaf 57% van de leraren de nascholingscursus Eibo op; nu is dat nog 14% van de leraren. Onder de categorie ‘anders’ noemen leraren ervaringen die zij hebben opgedaan in bijvoorbeeld stages of andere meer langdurige verblijven in Engelstalige landen, maar ook noemen sommigen hier het onderwijs in de Engelse taal in havo of vwo, terwijl anderen hun Engelstalige ervaring ontleen aan muziek en/of hobby.

Mogelijke problemen

We hebben de leraren enkele mogelijke problemen voorgelegd die zij bij het geven van Engelse les zouden kunnen tegenkomen. Ongeveer de helft van de leraren zegt eigenlijk geen specifieke problemen tegen te komen. De meeste problemen hebben leraren nog met het grote niveauverschil tussen de leerlingen in hun groep en de toch beperkte tijd die in het onderwijs beschikbaar is voor het geven van Engelse les. Weinig leraren vinden hun eigen beheersing van de Engelse taal een probleem en ook de motivatie van leerlingen om Engels te leren is dat zelden. De leraren die voor het alternatief ‘anders’ kiezen, verwijzen nogal eens naar problemen die zij hebben met de methode: die vinden ze te oud, te uitgebreid of voor de leerlingen te moeilijk. Maar dit betreft nauwelijks 10% van de leraren.

Problemen bij het geven van onderwijs Engels (% leraren)

Mogelijke problemen	Jaargroep 7	Jaargroep 8
Ervaart geen speciaal probleem	47	40
Vindt eigen beheersing toch te beperkt	4	15
Te weinig tijd in het lesprogramma	31	31
Te grote niveauverschillen tussen leerlingen	39	46
De motivatie van de leerling voor Engels is laag	4	10
De methode geeft onvoldoende interessante leerstof	17	17
Anders	12	11

Meningen van leraren over Engels in het basisonderwijs

Ten slotte hebben we de mening van de leraren gevraagd over Engels in het basisonderwijs. Twee op de drie leraren is tevreden met de aandacht die momenteel aan Engels in het basisonderwijs wordt gegeven. Zij onderschrijven het idee dat het een introductie in een tweede taal betreft die een basis biedt voor verder onderwijs in het voortgezet onderwijs. Ongeveer een op de vijf leraren vindt dat er meer aandacht voor Engels zou moeten zijn. Vrijwel niemand vindt het overbodig en ook weinig leraren vinden dat er al met Engels in de onderbouw zou moeten worden begonnen. Onder de categorie 'Anders' geven leraren vaak een nadere toelichting op een eerder gemaakte keuze uit de aangereikte alternatieven.

Meningen van leraren over Engels in het basisonderwijs (% leraren)

Meningen	Jaargroep 7	Jaargroep 8
Misschien wel leuk, maar overbodig	4	4
Moet veel intensiever met meer tijd voor Engelse les	22	21
Eigenlijk moet in de onderbouw al met Engels worden begonnen	10	7
Het is wel goed zo: introductie in het basisonderwijs geeft leerlingen in het voortgezet onderwijs enige voorkennis	66	67
Anders	14	14

4 De resultaten

4 De resultaten

Het peilingsonderzoek Engels onderzoekt de onderwerpen woordenschat, leesvaardigheid, luistervaardigheid, spreekvaardigheid en attitude. In dit hoofdstuk geven we per onderwerp een uitwerking van de inhoud, beschrijven we wat leerlingen kunnen of over het onderwerp zeggen en illustreren we dat aan de hand van voorbeeldopgaven of voorbeeldvragen. We relateren voor een aantal onderwerpen de leerresultaten aan de standaarden en gaan in op verschillen tussen leerlingen. Aan het einde van dit hoofdstuk geven we een samenvatting van de verschillen tussen onderscheiden groepen leerlingen.

4.1 Woordenschat

Inhoud

Woorden vormen de bouwstenen van een taal en maken allerlei soorten van kennis toegankelijk. Binnen de taaldidactiek voor Engels is veel aandacht voor woordenschatonderwijs omdat is gebleken dat een grote woordenschat de basis vormt van allerlei andere taalvaardigheden. Vanwege deze basisfunctie is woordenschat het eerste onderwerp dat we behandelen in dit hoofdstuk. In de praktijk van het onderwijs Engels komen bij ongeveer de helft van de leraren regelmatig de volgende woordenschattoefeningen voor: het invullen van Engelse woorden bij plaatjes en het in het Engels vertalen van Nederlandse woorden (zie paragraaf 3.3).

Wanneer kinderen jaargroep 7 van de basisschool betreden, begrijpen ze al aardig wat Engelse woorden en kreten en kunnen ze al een behoorlijk arsenaal aan woorden uitspreken en voorwerpen of handelingen in het Engels benoemen. Deze kennis is voor een groot deel gebaseerd op wat ze van televisie, internet en computerspelletjes oppikken; de woorden ze al kennen en kunnen toepassen zijn daarom heel divers.

Vanwege die diversiteit is het lastig om een uitspraak te kunnen doen over de omvang en het bereik van de woordenschat van leerlingen aan het einde van het basisonderwijs. Wat we beter kunnen, is een uitspraak doen over de beheersing door deze leerlingen van woorden die aangeboden worden in het basisonderwijs.

Hiertoe hebben we een woordenschattoets ontwikkeld met daarin woorden die in het onderwijs aangeboden (dienen te) worden. Deze woorden worden in de les veelal behandeld in het kader van specifieke communicatieve situaties binnen bepaalde thema's. Het gaat bij het onderwerp *Woordenschat* om de thema's ontmoeting, dagelijks onderhoud, onderweg, vrije tijd, het weer en overig (zie hoofdstuk 1 voor een overzicht van de thema's). Bij het toetsen van woordenschat staat het herkennen van hoogfrequente woorden en standaarduitdrukkingen binnen deze thema's centraal.

We veronderstellen niet dat leerlingen aan het einde van het basisonderwijs over een zodanig uitgebreide woordenschat Engels beschikken dat ze Engelse jeugdboeken of tijdschriften kunnen lezen. Wel verwachten we, in lijn met de kerndoelen, dat leerlingen eenvoudige

gesprekjes over alledaagse onderwerpen kunnen voeren met Engelssprekenden en eenvoudige mondelinge en schriftelijke teksten kunnen begrijpen.

Voor het toetsen van woordenschat, en ook voor de overige getoetste onderdelen, gaan we uit van frequente woorden uit vijf veelgebruikte methoden in het Nederlandse basisonderwijs (te weten *Bubbles*, *Junior*, *Real English*, *The Team* en *Hello World*) in relatie tot de woordenlijst uit Waystage 1990 (Van Ek & Trim, 1990). Deze woordenlijst bevat de woorden die een taalleerder op het zogenaamde Waystage-niveau, (A2-niveau van het Common European Framework of Reference (2001), oftewel Europees Referentie Kader – ERK) zou moeten kennen. Dit niveau is dat van een beginnende taalgebruiker, die bijvoorbeeld korte en eenvoudige teksten kan lezen over concrete onderwerpen uit de eigen leefomgeving.

Woorden uit Waystage die in drie of meer van de genoemde taalmethoden voorkwamen, kwamen in principe in aanmerking voor opname in de woordenschattoets. Daarnaast werden woorden opgenomen die zo bekend zijn dat verondersteld mag worden dat leerlingen aan het einde van het basisonderwijs ze kennen. Het gaat om de woorden ‘cold’, ‘late’, ‘spoon’ en ‘May’ (mei). Ook werden er, als anker, woorden uit eerdere peilingen opgenomen die in minder dan drie van de taalmethoden voorkwamen, te weten ‘umbrella’, ‘sit down’, ‘long’, ‘talk’, ‘rich’, ‘early’, ‘wet’, ‘hat’ en ‘clean’.

In de vorige (tweede) peiling Engels werd een onderscheid gemaakt in drie onderdelen woordenschat, namelijk *Woordenschat Spreken*, *Woordenschat Lezen* en *Woordbegrip*. Onder *Woordenschat Spreken* werd verstaan de vaardigheid van de leerling om bij een concept of voorwerp het correcte Engelse woord te zeggen. De concepten of voorwerpen werden visueel aangeboden met getekende plaatjes. De toets werd individueel bij leerlingen afgenomen. Met *Woordenschat Lezen* werd onderzocht in hoeverre leerlingen woorden in een context kunnen plaatsen en herkennen, of woorden juist kunnen toepassen. Met deze woordenschat werd dan ook bedoeld: het herkennen van de betekenis van bepaalde woorden en uitdrukkingen in geschreven vorm. Deze toets werd in de klas afgenomen. Onder *Woordbegrip* werd verstaan het herkennen van schriftelijk gepresenteerde lexicale elementen, waarbij de leerlingen steeds een woord in een overkoepelende categorie moesten rubriceren. Binnen een taak moesten 20 woorden worden gerubriceerd in één van drie categorieën. Ook deze toets werd in de klas afgenomen.

In de huidige peiling wordt het onderdeel *Woordenschat Spreken* niet meer getoetst; er is alleen nog sprake van schriftelijke toetsing. Wel wordt er binnen de spreektoets (zie paragraaf 4.4) een beroep gedaan op de vaardigheid *Woordenschat Spreken*. De overige twee genoemde onderdelen worden met nieuwe opgaven samengevoegd tot één onderdeel *Woordenschat*. *Woordenschat* wordt in de huidige, derde peiling gekenmerkt door opgaven die betrekking hebben op de volgende domeinen en vaardigheden:

- A** aangeven in welk betekenisveld een woord thuishoort (voorbeeldopgaven 2, 6, 7);
In welke categorie hoort het Engelse woord? (meerkeuzevraag)
- B** de tegenovergestelde betekenis van een woord aangeven (voorbeeldopgaven 12, 13, 17, 20, 22);
Wat is het tegengestelde van [woord]? (meerkeuzevraag)
- C** de betekenis van een woord of uitdrukking in geschreven context aangeven, op een van de volgende manieren:
 - 1** correcte Engelse woord in context plaatsen (voorbeeldopgaven 1, 9, 16);
Welk woord past het beste op de open plek? (meerkeuzevraag)
 - 2** vertalen Engels – Nederlands (voorbeeldopgaven 4, 14);
Wat is de Nederlandse betekenis van het onderstreepte woord? (meerkeuzevraag)

- D** de betekenis van een woord los van context aangeven, op een van de volgende manieren:
- 1** de Nederlandse betekenis van een Engels getal aangeven (geen voorbeeldopgave);
Hoeveel is [getal in Engels]? (meerkeuzevraag)
 - 2** aangeven welk woord weergeeft wat er op een afbeelding staat (voorbeeldopgaven 3, 5, 8);
Welk woord stelt het plaatje voor? (meerkeuzevraag)
 - 3** aan de hand van afbeeldingen de betekenis van een woord aangeven (voorbeeldopgave 10);
Kies het juiste plaatje bij het Engelse woord. (meerkeuzevraag)
 - 4** in het Engels opschrijven welk woord er op een afbeelding staat (voorbeeldopgaven 18, 19, 23);
[plaatje] Het Engelse woord is (open vraag)
 - 5** de Nederlandse betekenis van een Engels woord opschrijven (voorbeeldopgaven 11, 15, 21);
Vul hieronder in het Nederlands in wat de kinderen van Emma moeten doen. (open vraag)
(Simple Simon Says)

Bij het construeren en samenstellen van de woordenschattoetsen hebben we voor het merendeel die woorden gekozen die in drie of meer van de hierboven genoemde taalmethoden en in de Waystagelijst voorkomen. Daarnaast zijn de woorden die zijn opgenomen zoveel mogelijk gelijkelijk verdeeld over de onderscheiden thema's. Bovendien overlappen de woorden in de opgaven woordenschat niet met woorden die bevestigd worden in de opgaven lezen en luisteren. Ten slotte hebben we ons beperkt tot het toetsen van woordenschat vanuit het Engels.

Wat leerlingen kunnen

De woordenschat van **de percentiel-10 leerling** is vrij beperkt. Van de 140 opgaven in de totale opgavenverzameling beheerst deze leerling er 45 goed (32%), 34 matig (24%) en 61 onvoldoende (44%).

Voorbeelden van woorden die goed beheerst worden, zijn de woorden uit de voorbeeldopgaven 1 tot en met 8, met uitzondering van 6. Het vragend voornaamwoord 'where' wordt door vrijwel alle leerlingen goed in de context geplaatst. Ook is het voor de percentiel-10 leerling geen probleem om 'bathroom' en 'snake' in de juiste categorie te plaatsen. Verder worden de betekenissen van de woorden 'sweets', 'sometimes', 'flower' en 'window' door deze leerling herkend.

Meer moeite heeft de percentiel-10 leerling met de voorbeeldopgaven 6 en 9 tot en met 11; deze worden matig beheerst. Het gaat hierbij om het categoriseren van 'listen', het in de context plaatsen van 'face', het juiste plaatje kiezen bij 'beach' en het vertalen van 'fly'. Voorbeeldopgaven 12 tot en met 23 liggen in meer of mindere mate buiten het beheersingsveld van de percentiel-10 leerling.

Voorbeeldopgaven Woordenschat 1 – 11

1 Welk woord past het beste op de open plek?

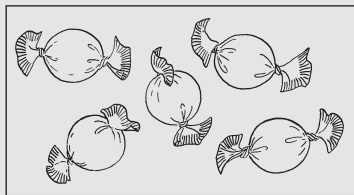
_____ are my blue socks?

- A Where
- B Who
- C Why

2 In welke categorie hoort het Engelse woord?

	huis	eten/drinken	lichaam
bathroom			

3 Welk woord stelt het plaatje voor?

- A cheese
- B milk
- C sweets

4 Wat is de Nederlandse betekenis van het onderstreepte woord?

Jim sometimes goes to a concert.

- A nooit
- B soms
- C vaak

5 Welk woord stelt het plaatje voor?

- A bridge
- B flower
- C pear

6 In welke categorie hoort het Engelse woord?

	taal	tijd	weer
listen			

7 In welke categorie hoort het Engelse woord?

	kleur	dier	vervoermiddel
snake			

8 Welk woord stelt het plaatje voor?

- A bridge
- B flower
- C window

9 Welk woord past het beste op de open plek?

Susy is walking around with a happy _____.

- A church
- B face
- C plate

10 Kies het juiste plaatje bij het Engelse woord.

beach

A

B

C

11 Op het verjaardagspartijtje van Emma worden allerlei spelletjes gedaan. Bij het spel 'Simple Simon says' moet iedereen doen wat Emma zegt. Vul hieronder in het Nederlands in wat de kinderen van Emma moeten doen.

fly _____

De woordenschat van **de gemiddelde leerling** is een stuk uitgebreider. Deze leerling beheerst 103 van de 140 opgaven goed (74%), 26 opgaven matig (19%) en de resterende 11 opgaven onvoldoende (8%). Van de voorbeeldopgaven beheerst de gemiddelde leerling opgave 1 tot en met 16 goed, 17 tot en met 20 matig en opgave 21 tot en met 23 onvoldoende. Deze leerling weet, naast de boven reeds genoemde woorden, wat het tegengestelde is van 'slow' en 'dark', kent de Nederlandse betekenis van 'different' en kan 'road' in de juiste context plaatsen. Bovendien kan hij 'talk' vertalen. Daarnaast heeft de gemiddelde leerling een matige beheersing als het gaat om het tegengestelde herkennen van 'wet' en 'dirty'. Ook wordt het noemen (door opschrijven wat er op het plaatje staat) van de woorden 'ear' en 'pig' matig beheerst.

Voorbeeldopgaven Woordenschat 12 – 20

12 Wat is het tegengestelde van **slow**?

- A fast
- B first
- C happy

13 Wat is het tegengestelde van **dark**?

- A beautiful
- B light
- C nice

14 Wat is de Nederlandse betekenis van het onderstreepte woord?

My socks have different colours.

- A bijzondere
- B mooie
- C verschillende

15 Op het verjaardagspartijtje van Emma worden allerlei spelletjes gedaan. Bij het spel 'Simple Simon says' moet iedereen doen wat Emma zegt. Vul hieronder in het Nederlands in wat de kinderen van Emma moeten doen.

talk _____

16 Welk woord past het beste op de open plek?

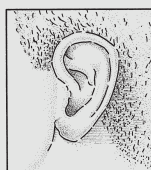
There are many old cars on the _____ today.

- A bread
- B colour
- C road

17 Wat is het tegengestelde van **wet**?

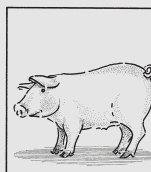
- A dry
- B full
- C old

18

Het Engelse woord is _____

19

Het Engelse woord is _____

20 Wat is het tegengestelde van **dirty**?

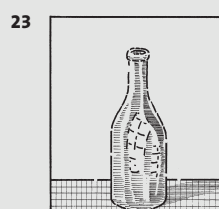
- A clean
- B hungry
- C round

De meeste woorden die aan bod komen, hebben voor **de percentiel-90 leerling** geen geheimen meer. Deze leerling beheerst vrijwel alle opgaven, te weten 131, goed (94%). Daarnaast beheerst deze leerling 8 opgaven matig (6%), en slechts 1 opgave onvoldoende. De eerste 21 voorbeeldopgaven worden door deze leerling goed beheerst, waaronder dus ook het vertalen van 'write'. Voorbeeldopgaven 22 en 23 worden door deze leerling matig beheerst. Ook voor de percentiel-90 leerling is het herkennen van het tegengestelde van 'expensive' en het noemen van het Engelse woord voor fles, 'bottle' (door opschrijven wat er op het plaatje staat), nog lastig.

Voorbeeldopgaven Woordenschat 21 – 23

- 21** Op het verjaardagspartijtje van Emma worden allerlei spelletjes gedaan. Bij het spel 'Simple Simon says' moet iedereen doen wat Emma zegt. Vul hieronder in het Nederlands in wat de kinderen van Emma moeten doen.

write _____

Het Engelse woord is _____

- 22** Wat is het tegengestelde van **expensive**?

- A cheap
- B interesting
- C young

Alle opgaven beziend is niet eenvoudigweg te concluderen dat een bepaald type opgave gemakkelijker is dan een ander. Bij vrijwel alle opgaventypen zijn er zowel gemakkelijke, gemiddelde als moeilijke opgaven. Bij de voorbeeldopgaven is dat onder meer goed te zien aan de opgaven 4 en 14. Deze verschillen duidelijk in moeilijkheid, maar zijn beide van opgaventype C2, waarbij de vertaling van het onderstreepte woord gegeven moet worden. Alleen het opschrijven van een Engels woord bij een plaatje lijkt moeilijker te zijn dan de rest. Ook kan een aanwijzing voor de bewering dat een bepaald type opgave per definitie niet gemakkelijker is dan een ander, met uitzondering wellicht van het opschrijven van een Engels woord bij een plaatje, gevonden worden in een vergelijking in de totale opgavenverzameling van vijf paar identieke woorden met verschillende opgaventypen (nose, listen, face, coat, hat). Bijvoorbeeld 'listen' werd getoetst met opgaventype A (categoriseren) en D5 (vertalen), en 'face' met opgaventype A (categoriseren) en C1 (welk woord past het beste op de open plek?). Deze woorden werden in beide opgaventypen door de percentiel-10-leerling matig, en door de gemiddelde leerling goed beheerst. Voor 'listen' werd daarbij de categoriseeropgave een fractie beter beheerst, voor 'face' het andere opgaventype. Een ander woord, 'hat', werd getoetst door het te laten categoriseren en door het Engelse woord bij het plaatje te laten opschrijven. Beide opgaven waren lastig, maar het laten opschrijven van het Engelse woord was beduidend moeilijker dan het categoriseren: de categoriseeropgave werd matig beheerst door de gemiddelde leerling en goed door de percentiel-90 leerling. Het andere type opgave, het opschrijven van het Engelse woord, werd zelfs door de percentiel-90 leerling onvoldoende beheerst. Deze beschouwing is uiteraard tentatief en is slechts een eerste aanzet voor eventueel onderzoek naar de relatie tussen opgaventype en beheersing.

Standaarden

De mediaan van de oordelen voor de standaard **Voldoende** ligt op vaardigheidsscore 250. Dat betekent dat volgens de beoordelaars de kerndoelen in voldoende mate worden bereikt als de leerlingen de eerste zestien voorbeeldopgaven goed beheersen. Tot de moeilijkste woorden behoren dan 'different', 'talk' en 'road'. De opgaven 17 tot en met 21 zouden matig moeten worden beheerst. Ongeveer 50% van de leerlingen bereikt dit niveau en dat is aanmerkelijk minder dan het voor deze standaard beoogde percentage van 70% tot 75%.

De mediaan van de oordelen voor de standaard **Minimum** ligt op vaardigheidsscore 200.

Dat houdt in dat de beoordelaars vinden dat de leerlingen op het niveau van deze standaard de eerste 11 voorbeeldopgaven, met uitzondering van 9, goed moeten beheersen en voorbeeldopgaven 9 en 12 matig. Dit niveau zou door 90% tot 95% van de leerlingen bereikt moeten worden; 84% van de leerlingen bereikt dit niveau.

Zowel voor de standaard Voldoende als voor de standaard Minimum vinden de beoordelaars dat de woordenschat van de leerlingen (iets) tekort schiet.

De standaard **Gevorderd** geeft aan welke opgaven het gewenste niveau voor woordenschat overschrijden. Slechts een enkel woord, zoals voorbeeldopgave 23, 'bottle', behoort tot deze categorie.

Verschillen tussen leerlingen

Het rechterdeel van het diagram *De vaardigheidsschaal bij het onderwerp Woordenschat* op de volgende pagina's laat de verschillen in vaardigheidsniveau van een aantal onderscheiden groepen leerlingen zien.

Het formatiegewicht van de leerling heeft effect op woordenschat: de prestaties van de 1.25-leerling blijven achter bij die van de 1.00- en 1.90-leerling. Dit is opmerkelijk, aangezien de 1.25-leerling in ander onderzoek naar taal meestal presteert tussen het niveau van de 1.00- en 1.90-leerling in (zie bijvoorbeeld Heesters e.a., 2007).

De gemiddelde 1.00- en 1.90-leerlingen beheersen de eerste 16 opgaven goed. De gemiddelde 1.25-leerling beheerst de eerste 15 opgaven goed. Het vaardigheidsniveau van de gemiddelde 1.25-leerling is vergelijkbaar met het niveau van de percentiel 25-leerling met formatiegewicht 1.00 en 1.90. Het niveau van de percentiel 25-leerling met formatiegewicht 1.25 is vergelijkbaar met dat van de percentiel 10-leerlingen met formatiegewicht 1.00 en 1.90. Het valt op dat de 1.90-leerlingen goed scoren op woordenschat Engels, vergeleken met hun resultaten op woordenschat Nederlands (zie Heesters e.a., 2007). Binnen deze groep van 1.90-leerlingen zijn het vooral de Surinaamse, Antilliaanse en Arubaanse leerlingen die hoger scoren dan de 1.25-leerlingen. De aantallen leerlingen binnen de onderscheiden bevolkingsgroepen zijn echter te laag om hier harde uitspraken over te kunnen doen.

Het verschil tussen de vaardigheidsniveaus van leerlingen met verschillend formatiegewicht laat zich ook illustreren aan de hand van de standaard Voldoende. 54% van de 1.00-leerlingen bereikt deze standaard, tegen 32% van de 1.25-leerlingen, en 44% van de 1.90-leerlingen.

Meisjes bereiken een significant lager vaardigheidsniveau dan jongens. Het vaardigheidsniveau van het gemiddelde meisje ligt dicht bij dat van de percentiel-25 jongen dan van de gemiddelde jongen. Afgezet tegen de standaard Voldoende bereikt 60% van de jongens deze standaard, tegen slechts 40% van de meisjes.

Leerlingen die vertraagd jaargroep 8 hebben bereikt, presteren lager op het onderwerp *Woordenschat* dan leerlingen die zonder vertraging zijn doorgestroomd naar jaargroep 8.

Ook dit verschil is te zien in de standaard Voldoende: 52% van de reguliere leerlingen haalt die standaard, terwijl slechts 41% van de vertraagde leerlingen deze standaard haalt.

In vergelijking met de vorige peiling zijn er geen verschillen in de prestaties op het onderwerp *Woordenschat*. De gepeilde woordenschat van de huidige leerlingen aan het einde van jaargroep 8 is dus niet groter dan die van vergelijkbare leerlingen van 10 jaar geleden.

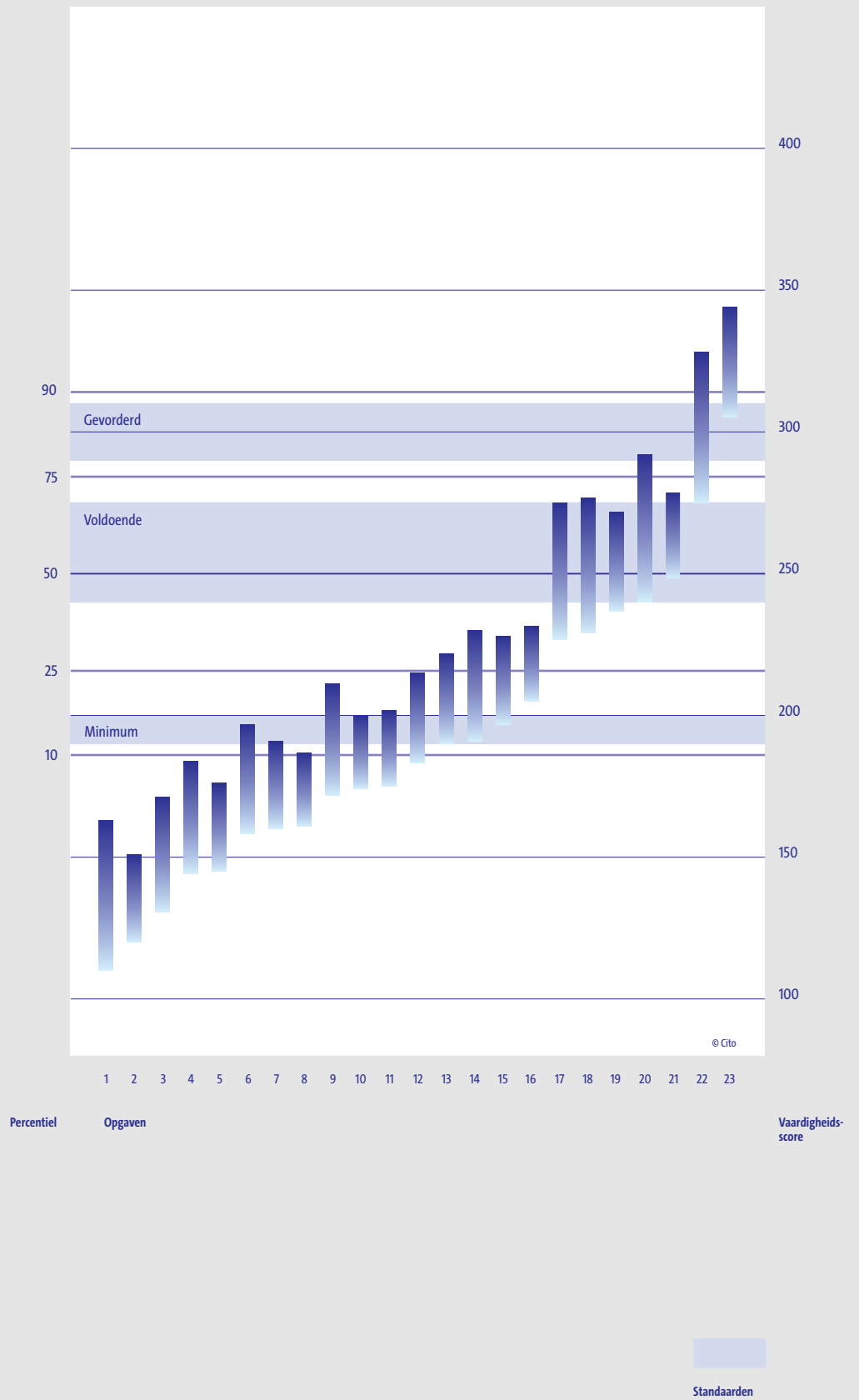
Als we de prestaties van de leerlingen naar doorstroomniveau vergelijken dan zien we grote verschillen. Kijken we naar de uitersten dan zien we het volgende: van de leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg (BB) bereikt slechts 17% de standaard Voldoende, terwijl van de vwo-leerlingen 82% deze standaard haalt. Ruim de helft (58%) van de BB-leerlingen bereikt de standaard Minimum en van de leerlingen die overgaan naar de gemengd theoretische leerweg (GTL) is dat 82%.

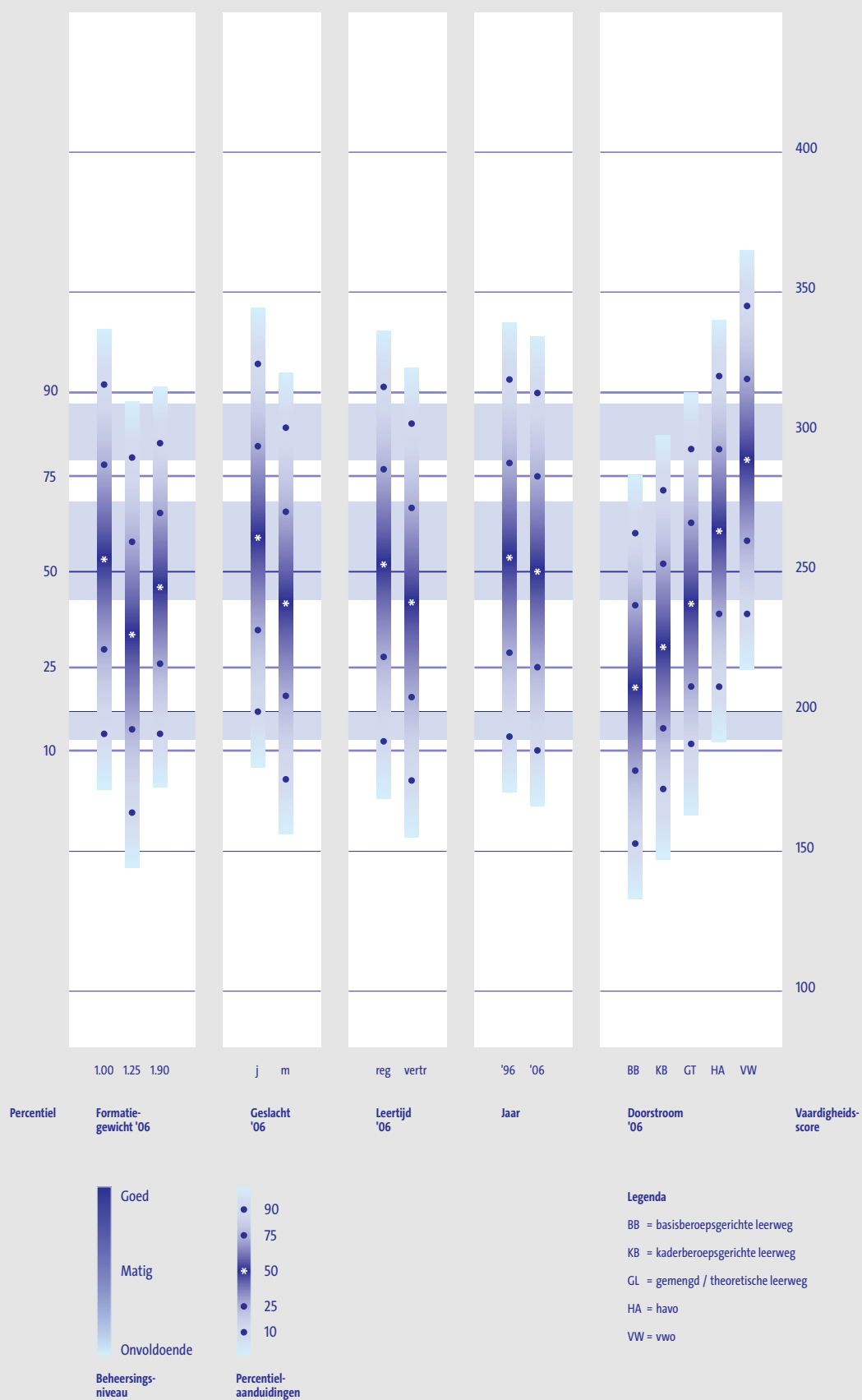
Percentage leerlingen per categorie dat de standaard Minimum en Voldoende bereikt voor het onderwerp Woordenschat

	gemiddelde score	standaard-afwijking	standaard Minimum	standaard Voldoende
Formatiegewicht				
1.00	255	49	87%	54%
1.25	227	49	71%	32%
1.90	244	40	86%	44%
Geslacht				
jongens	262	49	90%	60%
meisjes	238	49	78%	40%
Leertijd				
regulier	253	50	86%	52%
vertraagd	239	50	78%	41%
Afnamejaar				
1996	255	50	86%	54%
2006	250	50	84%	50%
Doorstroom				
BB	209	43	58%	17%
KB	223	44	70%	27%
GTL	239	43	82%	40%
HAVO	264	43	93%	63%
VWO	290	43	98%	82%

De gemiddelde BB-leerling beheerst de opgaven 1 tot en met 8 en 10 en 11 goed. Deze leerling is vergelijkbaar met de zwakke havo-leerling. De goede BB-leerling is vergelijkbaar met de gemiddelde havo-leerling en de percentiel-25 vwo-leerling. Deze leerling beheerst de eerste 16 opgaven goed. De goede vwo-leerling beheerst alle opgaven goed. In de volgende tabel beschrijven we aan de hand van de beheersing van de voorbeeldopgaven de vaardigheid van de onderscheiden groepen leerlingen.

De vaardigheidsschaal bij het onderwerp Woordenschat Engels

Beheersing van voorbeeldopgaven van gemiddelde leerlingen naar doorstroomkenmerk voor het onderwerp Woordenschat

Doorstroomkenmerk	Opgaven die de gemiddelde leerling		
	<i>goed</i> beheerst	<i>matig</i> beheerst	<i>onvoldoende</i> beheerst
BB	1 – 8, 10, 11	9, 12 – 15	16 – 23
KB	1 – 13	14 – 16	17 – 23
GTL	1 – 16	17 – 18	19 – 23
HAVO	1 – 16	17 – 21	22 – 23
VWO	1 – 21	22	23

4.2 De leesvaardigheid

Inhoud

In jaargroep 8 zijn grote verschillen te zien in de beheersing van de leesvaardigheid Engels. Zo kunnen sommige leerlingen eenvoudige Engelstalige websites begrijpen of Engelstalige computerspelletjes spelen, terwijl een enkele leerling zelfs al aardig uit de voeten kan met de Engelstalige versie van de nieuwste Harry Potter. Daarentegen zijn er ook leerlingen voor wie het begrijpen van zelfs de eenvoudigste Engelstalige geschreven teksten nog steeds een probleem vormt. Deze paragraaf beschrijft wat in het algemeen het niveau is van de leesvaardigheid Engels van leerlingen aan het einde van het basisonderwijs.

Bij leesvaardigheid Engels staat het halen van informatie uit eenvoudige geschreven teksten centraal. Het gaat dan om alledaagse teksten, zoals oproepen, korte artikeltjes en persoonlijke briefjes. De leerlingen moeten vragen beantwoorden bij relatief korte teksten. De onderwerpen van deze teksten zijn verdeeld over de thema's die we hebben onderscheiden voor deze peiling, namelijk ontmoeting, dagelijks onderhoud, onderweg, vrije tijd, het weer, communicatie/entertainment en overig. Zo is er bijvoorbeeld een tekst over skateboards (vrije tijd), een tekst over een weggelopen huisdier of het weer. Ook het type tekst varieert, van de zojuist genoemde oproep voor het uitkijken naar een weggelopen huisdier of een weerbericht, tot een nieuwsberichtje en een aantal korte oproepjes op een internetpagina voor een pen vriend(in). De opgaven zijn in de vorm van meerkeuzevragen of open antwoordvragen. Bij deze laatste vorm kan voor sommige antwoorden volstaan worden met één woord of cijfer, bij andere dient er meer opgeschreven te worden. De opgaven worden allemaal in het Nederlands aangeboden en de leerling geeft ook in het Nederlands antwoord.

Leesteksten bij Leesvaardigheid

Peter

My mates and I live in Cornwall. We always go surfing on *Fistral beach* and we really love it. The beach is cleaned every day. But now *Fistral beach* is so popular with tourists that we feel that there is no room for us any more.

Peter, 12, Newquay

Anne Marie

We learn dance at school because I'm in a sports college. I don't really like it but we have to do it. I don't see why!

Anne Marie, 14, Belfast

Hotel

Over een maand gaan jullie met de klas twee dagen naar Hereford. De juf zal uitzoeken waar jullie overnachten. Het mag niet te duur zijn. De plaatselijke jeugdherberg is al volgeboekt. In de Hereford Times leest juf de volgende advertenties:

CONWAY HOTEL	DOWNING HOTEL	TINSBURY HOTEL
Efficient hotel opposite railway-station. All rooms with bath. £17 per person per night. Breakfast not included. Friendly service.	Cheap hotel next to railway-station. Comfortable rooms without bath. £12 per person per night. Breakfast included. Special prices for groups.	Comfortable hotel behind railway-station. All rooms with shower and toilet. £12 per person per night. Breakfast £2 extra. Roomservice.

Vicky

Vicky is a three-year-old monkey, a chimpanzee. She lives with Mr and Mrs Wright and their two children.

They have a big mirror in the hall.

Last year Vicky saw herself in the mirror for the first time.

She got nervous and she was scared. She looked behind the mirror, because she wanted to find the monkey.

But she could not find it, there was no monkey there.

Now Vicky is not afraid any more. She has learned that she herself is the monkey in the mirror. She likes her face.

And she knows that there is no other monkey.

Later Vicky also learned to look at pictures of persons and pictures of chimpanzees. Now she can put the pictures into two boxes: one for persons and one for monkeys. She is very good at it and the funny thing is that she always puts her own picture in the box for persons.

When Vicky was a small baby she had no mother. From the beginning the little baby-monkey has lived with the Wright family. She has always had close contact with people. And that is why Vicky thinks she is a person too.

Sleeping Lions

In this game, all of the children (except one or two hunters*) lie down on the floor in sleeping positions. As soon as they are lying down, they are not allowed to move. The hunters walk through the room and try to make the sleeping lions move by making them laugh, telling them jokes, and so on. The hunters must not touch the lions. Once the lions have moved, they get up and join the hunters.

* a hunter = een jager

Engelse krant

Mice have eaten the €10.000 that an Italian carpenter was hiding under his floor. The man thought there had been a thief when he discovered that the money was missing.

But when he found a few small pieces of banknote left over, he knew what had happened.

Tibby

Where is Tibby?

Help!!! Did you see our cat Tibby?

Tibby has been missing since Thursday.

She didn't come home after she ran away from our garden.

Tibby is grey, with a funny white nose.

She is only eight months old and likes to play a lot.

She loves chocolate!

Have you seen Tibby?

Then please call me at 06-25116765

Tom

Panda has operation on his teeth

Ming is a 17-year old panda who lives in Berlin Zoo.

One day keepers saw that it was difficult for Ming to chew his favourite food: bamboo shoots. Dentists repaired his teeth.

The old panda had a two-hour operation. He got fillings in three teeth. The operation was so successful that two other pandas will get an operation too.

Tag

The basic rules to Tag are quite simple. All you need is a group of kids and a large garden. One person is chosen as "it", and that person runs around and tries to touch someone else.

If they are successful, the person they touch is now "it" and tries to chase everyone else. The game goes on until everyone is tired or until Mom calls you in for drinks!

De leesopgaven die bij de teksten gesteld zijn, doen een beroep op een van de volgende zes leesvaardigheden:

1 de hoofdgedachte van de tekst aangeven

De leerling moet een korte tekst lezen en dan in een paar woorden kunnen beschrijven wat het belangrijkste is in de tekst. De leerling zegt iets over iets wat meer algemeen uit de tekst spreekt en wat niet op basis van één woord is terug te vinden of te begrijpen. Er is veelal sprake van één opgave per tekst (voorbeeldopgave 5).

2 de betekenis van belangrijke elementen in de tekst aangeven

De leerling moet de gehele tekst lezen en de informatie waarnaar gevraagd wordt in de tekst weten te vinden en te vertalen. De informatie staat expliciet in de tekst. Er zijn meer opgaven per tekst mogelijk (voorbeeldopgave 2).

3 vergelijken van informatie uit verschillende teksten of tekstdelen

De leerling heeft een informatievraag en moet daarna teksten of tekstdelen lezen en vergelijken om de vraag te kunnen beantwoorden. Het antwoord hoeft niet letterlijk in de tekst te staan (voorbeeldopgave 1).

4 het interpreteren van informatie uit de tekst

De leerling moet antwoord geven op een opgave waarvan het antwoord niet letterlijk in de tekst staat, maar geïnterpreteerd moet worden (voorbeeldopgave 20).

5 het toepassen van informatie uit de tekst

De leerling moet op grond van informatie uit een tekst iets kunnen aanwijzen. Hiervoor moet de leerling een of meer zinnen goed begrijpen. Van dit type opgaven is geen voorbeeld opgenomen omdat het slechts om drie oude opgaven uit de vorige peiling ging.

6 informatie halen uit een routebeschrijving

De leerling moet heel precies en nauwkeurig lezen om informatie uit een routebeschrijving te kunnen begrijpen en toe te passen. Het probleem bij dit type opgaven is dat er nog een andere vaardigheid meespeelt naast de beheersing van het Engels, namelijk ruimtelijk inzicht en dan met name wat links en wat rechts is. Deze oude opgaven zijn op zich wel functioneel, en aansluitend bij het Europees Referentie Kader (ERK) (Common European Framework of Reference for Languages, 2001), maar worden in deze peiling niet meer in deze vorm aangeboden in verband met de dubbele vaardigheid waarop ze feitelijk een beroep doen (geen voorbeeldopgave).

Wat leerlingen kunnen

De totale opgavenverzameling voor leesvaardigheid bestaat uit 99 opgaven. Hiervan beheerst **de percentiel-10 leerling** er 13 goed (13%), 26 matig (26%) en 60 onvoldoende (61%). Van de voorbeeldopgaven beheerst deze leerling de eerste drie opgaven goed en opgaven 4 tot en met 7 matig. Voorbeeldopgave 1 is een weerbericht met weinig tekst dat geen problemen oplevert voor de leerlingen. Voorbeeldopgave 2 (Hoe lang duurde de operatie?) is een eenvoudige vraag naar de betekenis van een belangrijk element uit de tekst, net als voorbeeldopgave 3 (Wat vindt Tibby lekker om te eten?). Het antwoord op voorbeeldopgave 4 moet uit de gehele tekst afgeleid worden, net zoals het antwoord op voorbeeldopgave 5, waarbij uit de omschrijving afgeleid moet worden dat het om het spel tikkertje gaat. Dat Tibby een meisje is, het antwoord op voorbeeldopgave 6, moet de leerling kunnen zien aan het gebruik van de referent 'she' (interpreteren, vaardigheid 4). Voorbeeldopgave 7 vraagt, net als 2 en 3, naar informatie uit de tekst die er letterlijk in staat. De overige voorbeeldopgaven worden onvoldoende beheerst.

Voorbeeldopgaven Leesvaardigheid 1 – 7

1 BBC WEATHER

Op de Britse teletekst Ceefax lees je op pagina 405 het volgende weerbericht:

Cyprus

Tuesday: Mainly dry. Cloudy spells. Fresh southern winds.

Wednesday: Cloudy start, but soon becoming bright.

Op welke dag kun je op Cyprus het beste naar het strand gaan om te zonnen?

2 Panda has operation on his teeth

Hoe lang duurde de operatie?

- A een half uur
- B drie kwartier
- C twee uur

3 Tibby

Lees de oproep van Tom.

Geef in het Nederlands antwoord op de vragen.

Wat vindt Tibby lekker om te eten?

4 Tibby

Waarom heeft Tom deze oproep geplaatst?

5 Tag

Lees de spelregels voor *Tag*.

Wat voor spel is *Tag*?

- A hinkelen
- B knikkeren
- C tikkertje

6 Tibby

Is Tibby een mannetje of een vrouwtje?

7 Tibby

Hoe oud is Tibby?

De gemiddelde leerling beheerst van de totale opgavenverzameling 42 opgaven goed (42%), 38 opgaven matig (38%) en 19 opgaven onvoldoende (19%). Tot de voorbeeldopgaven die goed worden beheerst behoren opgave 1 tot en met 10. De eerste 7 opgaven zijn hierboven reeds aan bod gekomen. Voorbeeldopgave 8 hoort bij de korte tekstjes met informatie over hotels en gaat om het vergelijken van expliciete informatie in teksten, voorbeeldopgave 9 vraagt naar belangrijke informatie uit de tekst over de panda, en voor voorbeeldopgave 10 moet de leerling de kern van de informatie uit de tekst kunnen herkennen.

Voorbeeldopgaven 11 tot en met 19 worden door de gemiddelde leerling matig beheerst.

Ook deze opgaven doen een beroep op verschillende leesvaardigheden: voor het beantwoorden van voorbeeldopgaven 11 en 13 moet de leerling de opsommende informatie over elk hotel lezen totdat hij het antwoord op de vraag gevonden heeft (vaardigheid 3). Die informatie staat letterlijk in de tekst. Ook voorbeeldopgaven 12, 14, 16, 17 en 19 vragen naar informatie die letterlijk in de tekst staat. De leerling moet steeds de tekst lezen en de informatie waarnaar gevraagd wordt in de tekst weten te vinden en vertalen (vaardigheid 2). Opgave 15 vraagt naar de hoofdgedachte van de tekst.

De overige voorbeeldopgaven, 20 tot en met 22, zijn nog te moeilijk voor deze leerling.

Voorbeeldopgaven Leesvaardigheid 8 – 19

8 Hotel

Welk hotel heeft kamers met bad?

- A Het Conway Hotel
- B Het Downing Hotel
- C Het Tinsbury Hotel

9 Panda has operation on his teeth

Wat gingen de tandartsen met de kiezen doen?

- A schoonmaken
- B trekken
- C vullen

10 Anne Marie

Op de jeugdpagina van de BBC kunnen kinderen iets vertellen over zichzelf.

Waar gaat het briefje van Anne Marie over?

Op school

- A doet ze vaak mee aan danswedstrijden.
- B is ze heel goed in dansen.
- C vindt ze dansles niet leuk.

11 Hotel

In welk hotel is het ontbijt bij de prijs inbegrepen?

- A Het Conway Hotel
- B Het Downing Hotel
- C Het Tinsbury Hotel

12 Tibby

Hoe ziet Tibby er uit?

13 Hotel

Welk hotel staat achter het station?

- A Het Conway Hotel
- B Het Downing Hotel
- C Het Tinsbury Hotel

14 Vicky

Waar woont Vicky?

15 Sleeping Lions

Lees de beschrijving van het Afrikaanse spel Sleeping Lions.

Wanneer ben je **als leeuw** 'af' volgens de spelregels?

Als je

- A beweegt.
- B iets zegt.
- C in slaap valt.

16 Vicky

Wat heeft Vicky geleerd over de spiegel?

17 Panda has operation on his teeth

Waarom werd Ming aan zijn gebit geopereerd?

- A Omdat hij al heel oud was.
- B Omdat hij haast niet kon kauwen.
- C Omdat hij veel kiespijn had.

18 Peter

Op de jeugdpagina van de BBC kunnen kinderen iets vertellen over zichzelf.

Waar schrijft Peter over?

Hij en zijn vrienden

- A vinden dat hun strand vervuult door teveel toeristen.
- B vinden dat ze door de toeristen worden verdreven.
- C vinden het leuk om surftrucjes aan toeristen te laten zien.

19 Tibby

Wat vindt Tibby leuk om te doen?

Voor **de percentiel-90 leerling** liggen niet veel opgaven uit deze opgavenverzameling boven zijn kunnen. Van de 99 opgaven beheerst deze leerling er 83 goed (84%), 15 matig (15%) en 2 onvoldoende (2%). Voorbeeldopgaven 1 tot en met 20 worden door de percentiel-90 leerling goed beheerst, de overige twee opgaven, 21 en 22, worden matig beheerst. Voor opgave 21 moet de leerling de belangrijkste informatie uit de tekst kunnen halen (vaardigheid 1), voor de beantwoording van opgave 22 moet de leerling de tekst lezen en de expliciete informatie met het goede antwoord vertalen (vaardigheid 2).

Voorbeeldopgaven Leesvaardigheid 20 – 22

20 Vicky

Wat dacht Vicky toen ze voor het eerst in de spiegel keek?

22 Vicky

Waarom denkt Vicky dat ze een mens is?

21 Engelse krant

Wat is er gebeurd met het geld van een Italiaanse timmerman?

- A Het is door vocht gaan rotten.
- B Het is gestolen door inbrekers.
- C Het is opgegeten door muizen.

Over de totale opgavenverzameling kan gesteld worden dat opgaven van vaardigheid 3 (vergelijken van informatie uit verschillende teksten of tekstdelen) gemakkelijk zijn. Dit type opgaven is wellicht gemakkelijk omdat niet de hele tekst gelezen (en begrepen) hoeft te worden om een antwoord te kunnen vinden. Opgaven van vaardigheid 6 (informatie halen uit een routebeschrijving) blijken juist moeilijk te zijn. Zoals we eerder al aangaven, zullen opgaven van dit type niet meer worden opgenomen in een volgende peiling omdat naast taalvaardigheid Engels ook een andere vaardigheid meespeelt. De overige typen vaardigheden bevatten zowel gemakkelijke, gemiddelde als moeilijke opgaven. Een mooi voorbeeld hiervan is de tekst *Panda* met de drie voorbeeldopgaven 2, 9 en 17. Dit zijn drie opgaven waarbij de betekenis van belangrijke elementen in de tekst aangegeven moeten worden, maar die verschillend in moeilijkheidsgraad zijn.

Standaarden

De mediaan van de oordelen voor de standaard **Voldoende** ligt op vaardigheidsscore 250. Dat betekent dat de leerlingen de eerste 10 opgaven en opgave 12 goed beheersen, terwijl ze opgaven 11 en 13 tot en met 19 matig beheersen. Ongeveer 50% van de leerlingen voldoet aan deze standaard, terwijl 70 tot 75% van de leerlingen hieraan zou moeten voldoen. De mediaan van de oordelen voor de standaard **Minimum** ligt op vaardigheidsscore 180. De leerlingen op dit niveau zouden volgens de beoordelaars de eerste drie opgaven goed moeten beheersen en de opgaven 4, 5 en 6 matig. Bijna 92% van de leerlingen voldoet aan dit niveau, waarmee deze standaard, die ligt op 90% tot 95%, wordt gerealiseerd. De mediaan van de standaard **Gevorderd** ligt op vaardigheidsscore 300. Vrijwel alle voorbeeldopgaven (1 – 20) liggen daarmee volgens de beoordelaars binnen het bereik van de kerndoelen voor leesvaardigheid. Een goede beheersing van de voorbeeldopgaven 21 en 22 valt volgens de beoordelaars buiten het bereik van de kerndoelen voor het basisonderwijs. Het niveau voor de standaard Minimum wordt gehaald, het niveau voor de standaard Voldoende blijft echter ver achter bij het gewenste niveau.

Verschillen tussen leerlingen

Het rechterdeel van het diagram *De vaardigheidsschaal bij het onderwerp Leesvaardigheid* op de volgende pagina's laat de verschillen in vaardigheidsniveau van een aantal onderscheiden groepen van leerlingen zien.

Er is een verschil tussen leerlingen met verschillend formatiegewicht. De leerlingen met formatiegewicht 1.25 blijven duidelijk achter bij de leerlingen met formatiegewicht 1.00, de leerlingen met formatiegewicht 1.90 scoren ook hier, net als bij het onderwerp *Woordenschat*, gemiddeld tussen de eerdergenoemde groepen in. Zo is de percentiel-75 leerling van de 1.25-groep vergelijkbaar met de gemiddelde leerling van de 1.00-groep, en de gemiddelde leerling uit de 1.90-groep presteert tussen het niveau van de gemiddelde leerlingen van formatiegewicht 1.00 en 1.25 in. Dit verschil is ook terug te vinden in de standaard Voldoende. Slechts 29% van de 1.25-leerlingen behaalt deze standaard tegen respectievelijk 42% van de 1.90- en 55% van de 1.00-leerlingen. Net als bij woordenschat zijn het binnen deze groep van 1.90-leerlingen vooral de Surinaamse, Antilliaanse en Arubaanse leerlingen die hoger scoren dan de 1.25-leerlingen. De aantallen leerlingen binnen deze onderscheiden groepen zijn echter weer te laag om hier harde uitspraken over te doen.

Meisjes hebben voor leesvaardigheid Engels een lichte achterstand op jongens. Ook dit is te zien aan de standaard Voldoende: 47% van de meisjes behaalt die standaard, tegen 54% van de jongens.

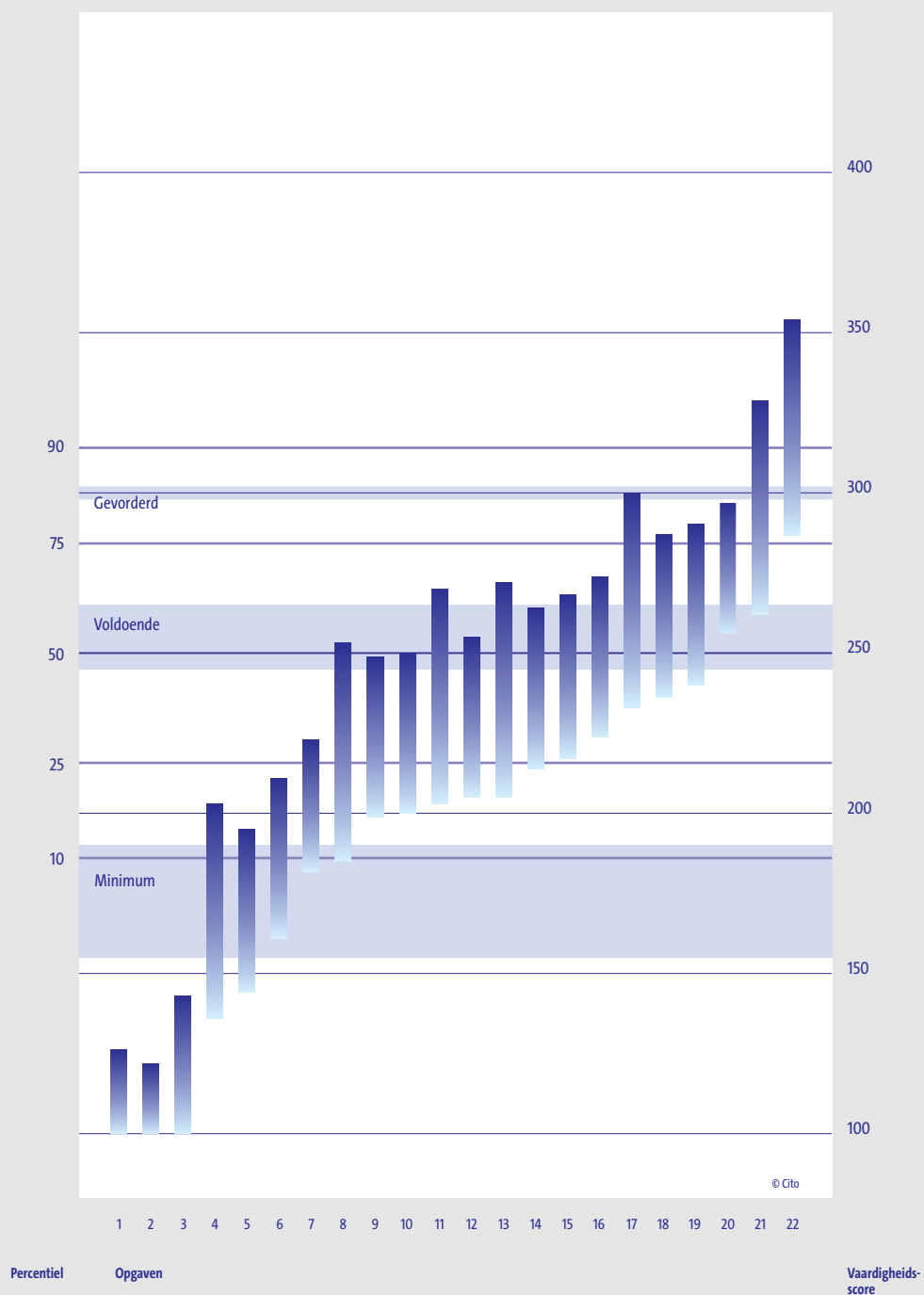
Het verschil tussen vertraagde en reguliere leerlingen is groter: de vertraagde leerlingen blijven beduidend achter bij de leerlingen die zonder problemen naar jaargroep 8 zijn doorgestroomd.

Percentage leerlingen per categorie dat de standaard Minimum en Voldoende bereikt voor het onderwerp Leesvaardigheid

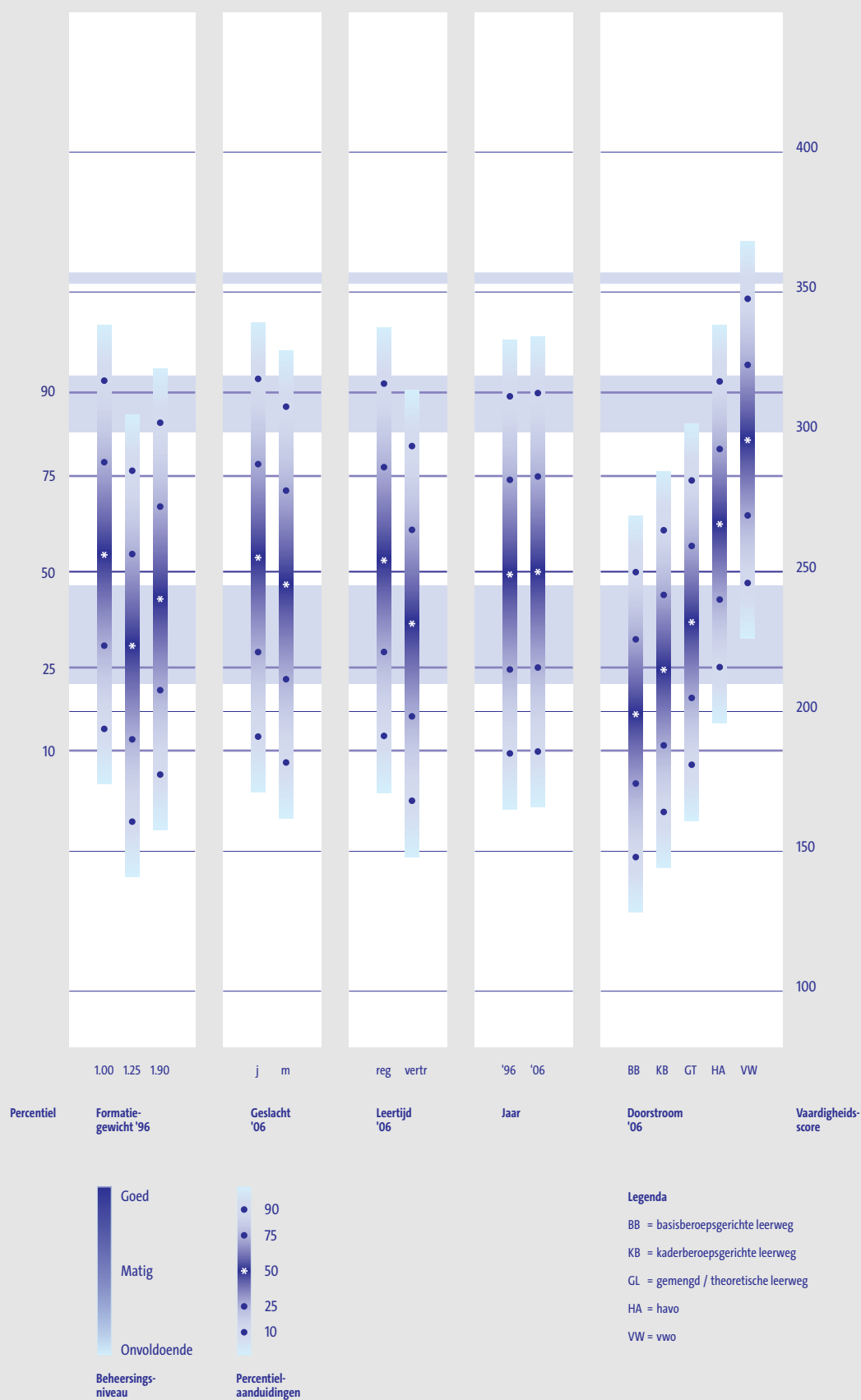
	gemiddelde score	standaard-afwijking	standaard Minimum	standaard Voldoende
Formatiegewicht				
1.00	256	49	94%	55%
1.25	223	49	81%	29%
1.90	240	49	89%	42%
Geslacht				
jongens	255	50	93%	54%
meisjes	246	50	91%	47%
Leertijd				
regulier	254	49	93%	53%
vertraagd	231	50	85%	35%
Afnamejaar				
1996	249	50	92%	49%
2006	250	50	92%	50%
Doorstroom				
BB	199	40	68%	10%
KB	215	40	81%	19%
GTL	232	40	90%	33%
HAVO	267	40	99%	66%
VWO	297	40	100%	88%

Zo presteert de gemiddelde vertraagde leerling maar net iets boven het niveau van de percentiel-25 leerling uit de reguliere groep. Van de reguliere leerlingen behaalt 53% de standaard Voldoende, van de vertraagde leerlingen slechts 35%.

De vaardigheidsschaal bij het onderwerp Leesvaardigheid Engels

Standaarden

Tussen de prestaties van de leerlingen in 2006 en 1996 zijn geen verschillen gevonden.

De leesprestaties zijn over de jaren heen dus gelijk gebleven.

Als we de prestaties van de leerlingen naar doorstroomniveau vergelijken dan zien we dat van de leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg (BB) slechts 10% de standaard Voldoende bereikt, terwijl aan de andere kant van het spectrum van de vwo-leerlingen 88% deze standaard haalt. Bijna 70% van de BB-leerlingen bereikt de standaard Minimum en van de leerlingen die overgaan naar de gemengd theoretische leerweg (GTL) is dat 90%.

De gemiddelde BB-leerling beheerst de eerste vijf voorbeeldopgaven goed. Deze leerling is vergelijkbaar met de zwakkere GTL-leerlingen en scoort onder het niveau van de zwakste havo-leerling. De goede BB-leerling is vergelijkbaar met de zwakke vwo-leerling. Deze leerling beheerst de eerste tien opgaven goed.

In de onderstaande tabel beschrijven we aan de hand van de beheersing van de voorbeeldopgaven de vaardigheid van de onderscheiden groepen leerlingen.

Beheersing van voorbeeldopgaven van gemiddelde leerlingen naar doorstroomkenmerk voor het onderwerp Leesvaardigheid

Doorstroomkenmerk	Opgaven die de gemiddelde leerling		
	<i>goed</i> beheerst	<i>matig</i> beheerst	<i>onvoldoende</i> beheerst
BB	1 – 5	6 – 8	9 – 22
KB	1 – 6	7 – 13	14 – 22
GTL	1 – 7	8 – 16	17 – 22
HAVO	1 – 16	17 – 20	21 – 22
VWO	1 – 20	21 – 22	

4.3 De luistervaardigheid

Inhoud

Zeker in de eerste fase van het leren en verwerven van een andere moderne taal is luisteren van vitaal belang. Voordat scholen in jaargroep 7 starten met de Engelse les luisteren leerlingen al bijna dagelijks naar gesproken Engels dat hen bereikt via internet, computerspelletjes, cd-roms, televisie, radio, films of muziek.

De audio- en audiovisuele boodschappen die een luisteraar aangeboden krijgt, zijn meer dan een geordende woordenreeks alleen. De luisteraar hoort niet alleen wat er gezegd wordt, maar ook hoe het gezegd wordt. De luisteraar maakt voor de interpretatie van de boodschap gebruik van informatie uit de taaluitingen sec, accent, luidheid, intonatie, gebaar en houding. In de peiling hebben de vragen uitsluitend betrekking op de feitelijke inhoud van het beluisterde en bijvoorbeeld niet op intonatie en gebaar en houding.

Bij de toetsing van luisteren wordt aan de luisteraar (de leerling aan het einde van jaargroep 8) niet gevraagd verbaal te reageren op wat er gezegd wordt, maar door het beantwoorden van een of meer vragen bij een fragment te laten zien of hij het fragment begrepen heeft. Deze fragmenten worden klassikaal aangeboden op dvd, de bijbehorende opgaven staan op papier.

Bij de luistervaardigheidsopgaven in de peiling staat het halen van informatie uit eenvoudige, gesproken teksten centraal. De opgaven gaan daarbij uit van de communicatieve functie van taal. De teksten bestaan uit vertrouwde woorden en basiszinnen, die duidelijk worden uitgesproken.

Voor luistervaardigheid onderscheiden we voor de peiling de volgende twee vaardigheden:

- a de betekenis van belangrijke elementen in het fragment aangeven (voorbeeldopgave 1);
- b de hoofdgedachte van het fragment aangeven (voorbeeldopgave 13).

Er zijn twee typen luisteropgaven. Bij het eerste type (vaardigheid a) worden audiofragmenten aangeboden, gevolgd door meerkeuzevragen of open antwoordvragen. Bij de open antwoordvragen kan voor sommige antwoorden volstaan worden met één woord of cijfer, bij andere dient er meer opgeschreven te worden. Bij het tweede type (vaardigheid b) worden nieuwsberichten of fragmenten van een televisiedocumentaire aangeboden, steeds gevolgd door een meerkeuzevraag. Ieder nieuwsbericht wordt verlevendigd met een foto, de documentaire gaat uiteraard vergezeld van bewegende beelden. De opgaven worden allemaal in het Nederlands gesteld, en de leerling geeft ook in het Nederlands antwoord. In alle gevallen staat het begrip van gesproken Engels voorop. In de fragmenten wordt gesproken door moedertaalsprekers van het Engels.

De toetsen die de leerlingen kregen voorgelegd, bestonden onder meer uit diverse luisterfragmenten van interviews en opmerkelijke nieuwsberichten en uit kijk/luisterfragmenten uit een televisiedocumentaire over het Amazonegebied. De fragmenten hadden betrekking op de categorieën ontmoeting, dagelijks onderhoud, onderweg, vrije tijd, communicatie/entertainment, het weer en overig.

Kijk/luistertaken bij Luistervaardigheid

Interview burgemeester

Susan is bij de burgemeester om hem te interviewen voor de schoolkrant.

Susan wil wel eens van hem weten of hij kinderen heeft, in wat voor huis hij woont en wat zijn hobby's zijn.

De leerling luistert naar het interview.

Susan: Good afternoon, Sir.

Mayor: Good afternoon, Susan.

Susan: Can I ask you some questions about your family and your hobbies and so on?

Mayor: Yes, of course.

Susan: Have you got any children?

Mayor: Yes, I've got three children. Two girls, Mary and Anne and a boy, Bob.

Mary is fifteen years old. Bob is thirteen and Anne is ten years old. She's the youngest.

Susan: Let's talk about your house now.

Mayor: Yes. We live in a big house in James Street. It's an old house.

Susan: Have you got any hobbies, swimming or reading?

Mayor: Yes, I have. My hobbies are reading and tennis. I hate swimming.

Susan: Well, I've asked all my questions. Thank you for the interview.

De leerling hoort een stukje van het interview. Daarna volgt een pauze om de vraag te beantwoorden.

De leerling antwoordt in het Nederlands.

Nieuwsberichten

De leerling luistert naar een aantal korte nieuwsberichten. Na elk bericht volgt meteen een pauze waarin de leerling de bijbehorende meerkeuze-opgave kan beantwoorden.

Dulwich Last night a fireman had to crawl along the beam of a 130ft crane at a building site in Dulwich, South East London. The man wanted to rescue a 16-year-old girl after she climbed up the crane while sleepwalking. The girl, Tessa Powell, walked along the narrow beam of the lifting arm while fast asleep in the middle of the night. She only woke up when her dad called her mobile. Tessa then found out where she was! Tessa was brought down with the fire crew's hydraulic lift after they had been warned by Tessa's father.

Cologne German company Olympus is going to present The Dental-Eye-Trek at the International Dental Show in Cologne this week. Special glasses must help patients overcome their fear of the dentist's chair. The glasses have a screen and headphones so the patients cannot see and hear the drill. Dentist Dr Thomas Steffen says it really is like being in the cinema when you are wearing the glasses. The patients get so involved in the film that they forget where they are and completely relax. He thinks the glasses are a very good way to calm nervous patients.

Glasgow Schoolchildren from Glasgow, Aberdeen, Edinburgh and Dundee had to answer different questions about the countryside. Many children did not know that eggs come from chickens and some thought that oranges and bananas come from Scotland. John Morrison of the Farmers Union says children from towns must learn more about the countryside. Six hundred farmers said they will help and visit schools to speak to children.

Oakwood Yesterday a 10-year-old boy fell from the top of a Hydro Ride at the Oakwood Leisure Park in West Wales. Stanley Powell from Swansea was taken to hospital after he said his head hurt.

Later he was let out again. The day before another boy had also fallen from the rollercoaster.

Police are now trying to find out what happened.

Oakwood is the largest fun park in Wales, with more than 40 rides. The Hydro Ride is the "fastest and wettest water coaster" in Europe.

In het ziekenhuis

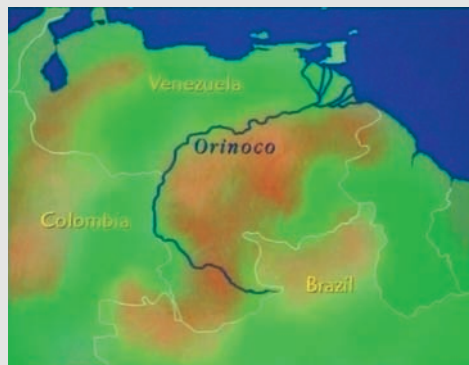
De leerling luistert naar een telefoongesprek tussen Joe en Brian. Brian ligt in het ziekenhuis.

- Brian:** Stretton, 18425.
Joe: Hello, is that you Brian?
Brian: Yes, it's me Brian Powell. Why Joe, is that you?
How are you?
Joe: I'm not very well at the moment. I'm in hospital.
Brian: In hospital!
Joe: Yes, I broke my leg yesterday.
Brian: Your leg! How did this happen?
Joe: Well, on my way to school I was knocked down by a car. I didn't see the car when I crossed the street. I fell off my bike and landed on the ground. Ten minutes later the ambulance arrived and I was taken to hospital.
Brian: This is a terrible story. Are you badly hurt?
Joe: Well, I broke my right leg. It's all very painful.
Brian: Poor you! And now you won't be able to play football next Saturday!
- Joe:** No, the doctor says I have to stay in hospital for two weeks and I won't be able to play football for four months!
Brian: That's quite a long time. Can I come and visit you in hospital?
Joe: Oh yes, that would be very nice. You can visit me between three and seven.
Brian: What shall I bring with me? Do you like oranges or bananas?
Joe: I don't like fruit very much; I prefer chocolate.
Brian: Alright then I'll bring you some chocolate.
Joe: When will you be coming?
Brian: Is tomorrow alright?
Joe: Yes, that will be fine.
Brian: Well, goodbye Joe. Thank you for ringing. I'll be seeing you tomorrow then.
Joe: Bye Brian, see you tomorrow.

Orinoco

De leerling kijkt naar een natuurdocumentaire over de Orinoco, een rivier in Zuid-Amerika. De documentaire is opgedeeld in een aantal passages. Na elke passage volgt meteen een pauze waarin de leerling de bijbehorende meerkeuze-opgave kan beantwoorden.

*The men have the job of fishing. It looks easy enough, but without nets they must be patient.
Fortunately, the river is home to numerous fish. The job of the women is to make a clearing in the forest, so they can grow crops. They burn plant leaves to keep the field free from insects which might eat the crops.*

In 1991 is één schaal met alle 72 opgaven voor het meten van luisteren geconstrueerd, in 1996 één schaal met 66 opgaven. In de peiling van 2006 is de luistervaardigheid van de leerlingen geschat op basis van de antwoorden op 74 opgaven. Hiervan zijn 16 opgaven op de volgende pagina's afgebeeld.

Wat leerlingen kunnen

De percentiel-10 leerling beheerst van de 74 opgaven in de totale opgavenverzameling 25 opgaven goed (34%), 21 opgaven matig (28%) en 28 opgaven onvoldoende (38%). Voorbeelden van opgaven die goed beheerst worden, zijn de eerste zes voorbeeldopgaven. Voorbeeldopgaven 1, 2, 3, 4 en 5 bevatten telkens een zin uit een langere tekst (Het interview

met de burgemeester en Het ziekenhuis). De opgaven zijn eenvoudige vragen naar de betekenis van belangrijke elementen in het fragment (vaardigheid a). Voorbeeldopgave 6 betreft een nieuwsbericht over een meisje dat tijdens het slaapwandelen in een hijskraan was geklommen. De leerling moet de hoofdgedachte van het fragment weergeven (vaardigheid b). Meer moeite heeft de percentiel-10 leerling met de voorbeeldopgaven 7 tot en met 12; deze worden matig beheerst. Voorbeeldopgaven 7, 8, 10 en 12 bevatten ook weer telkens een zin uit een langere tekst. De opgaven zijn eenvoudige vragen naar de betekenis van belangrijke elementen in het fragment (vaardigheid a). Voorbeeldopgaven 9 en 11 betreffen weer een nieuwsbericht waarbij de leerling de hoofdgedachte van het fragment moet weergeven (vaardigheid b).

Voorbeeldopgaven 13, 14, 15 en 16 liggen in meer of mindere mate buiten het beheersingsveld van de percentiel-10 leerling.

Voorbeeldopgaven Luistervaardigheid 1 – 12

1 Interview burgemeester

Mary is fifteen years old. Bob is thirteen and Anne is ten years old. She's the youngest.

Wat vertelt de burgemeester over zijn dochter Anne?

Anne is

- A de enige dochter.
- B het oudste kind.
- C het jongste kind.

2 Interview burgemeester

Wat vindt de burgemeester **niet** leuk om te doen?

3 In het ziekenhuis

Brian: What shall I bring with me? Do you like oranges or bananas?

Joe: I don't like fruit very much; I prefer chocolate.

Brian: Alright then I'll bring you some chocolate.

Vindt Joe sinaasappels lekker?

- A Nee, hij heeft liever bananen.
- B Nee, hij heeft liever chocola.
- C Ja, hij houdt van fruit.
- D Ja, maar hij heeft liever bananen.

4 Interview burgemeester

Susan: Let's talk about your house now.

Mayor: Yes. We live in a big house in James Street. It's an old house.

In wat voor huis woont de burgemeester?

- A in een groot nieuw huis
- B in een groot oud huis
- C in een klein oud huis

5 In het ziekenhuis

Brian: Poor you! And now you won't be able to play football next Saturday!

Joe: No, the doctor says I have to stay in hospital for two weeks and I won't be able to play football for four months!

Hoe lang moet Joe in het ziekenhuis liggen?

6 Nieuwsberichten: Dulwich

Wat vertelt dit bericht over een meisje in Dulwich?

- A Ze belde via haar mobieltje om hulp toen ze vastzat in een hijskraan.
- B Ze was tijdens het slaapwandelen in een hijskraan geklommen.
- C Ze werd bij een brand via een hijskraan uit een gebouw gered.

7 In het ziekenhuis

Joe: I'm not very well at the moment. I'm in hospital.

Brian: In hospital!

Joe: Yes, I broke my leg yesterday.

Hoe lang ligt Joe al in het ziekenhuis?

- A sinds een week
- B sinds gisteren
- C sinds vanochtend
- D sinds een paar dagen

8 In het ziekenhuis

Brian: Your leg! How did this happen?

Joe: Well, on my way to school I was knocked down by a car. I didn't see the car when I crossed the street.

I fell off my bike and landed on the ground.

Ten minutes later the ambulance arrived and I was taken to hospital.

Wat is er met Joe gebeurd?

- A Hij heeft op school een ongeluk gehad.
- B Hij is tegen een fietser opgebotst.
- C Hij is door een auto aangereden.
- D Hij is op straat uitgegleden.

9 Nieuwsberichten: Cologne

Wat is de Dental-Eye-Trek die Olympus heeft ontwikkeld?

- A Een heel nieuw apparaat om speciale foto's mee te maken.
- B Een nieuwe boor waarmee tandartsen pijnloos kunnen werken.
- C Een soort bril om patiënten bij de tandarts mee af te leiden.

10 In het ziekenhuis

Hoe lang kan Joe niet voetballen?

11 Nieuwsberichten: Glasgow

Wat blijkt uit een onderzoek in Schotland?

Veel stadskinderen

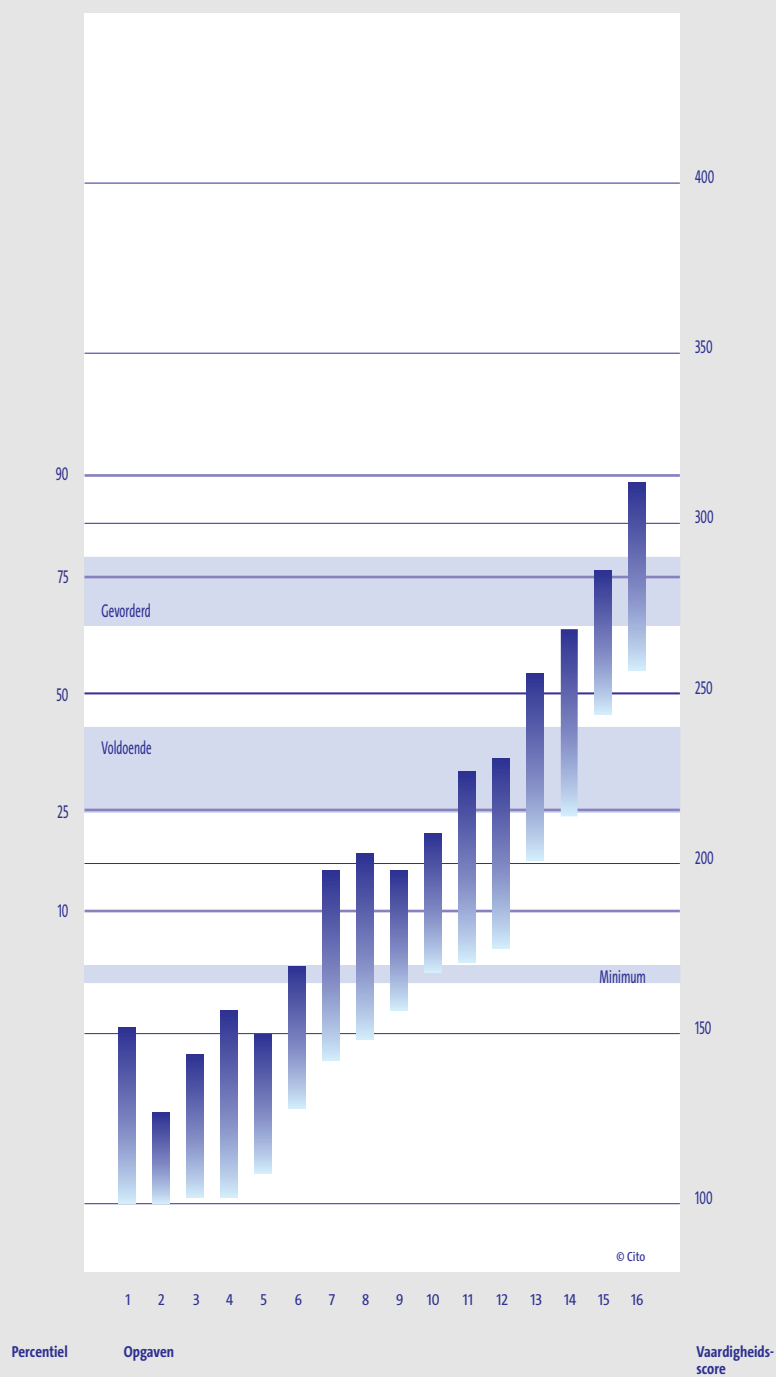
- A hebben geen idee waar hun eten vandaan komt.
- C leven ongezonder dan plattelandskinderen.
- B zijn nog nooit op het platteland geweest.

12 In het ziekenhuis

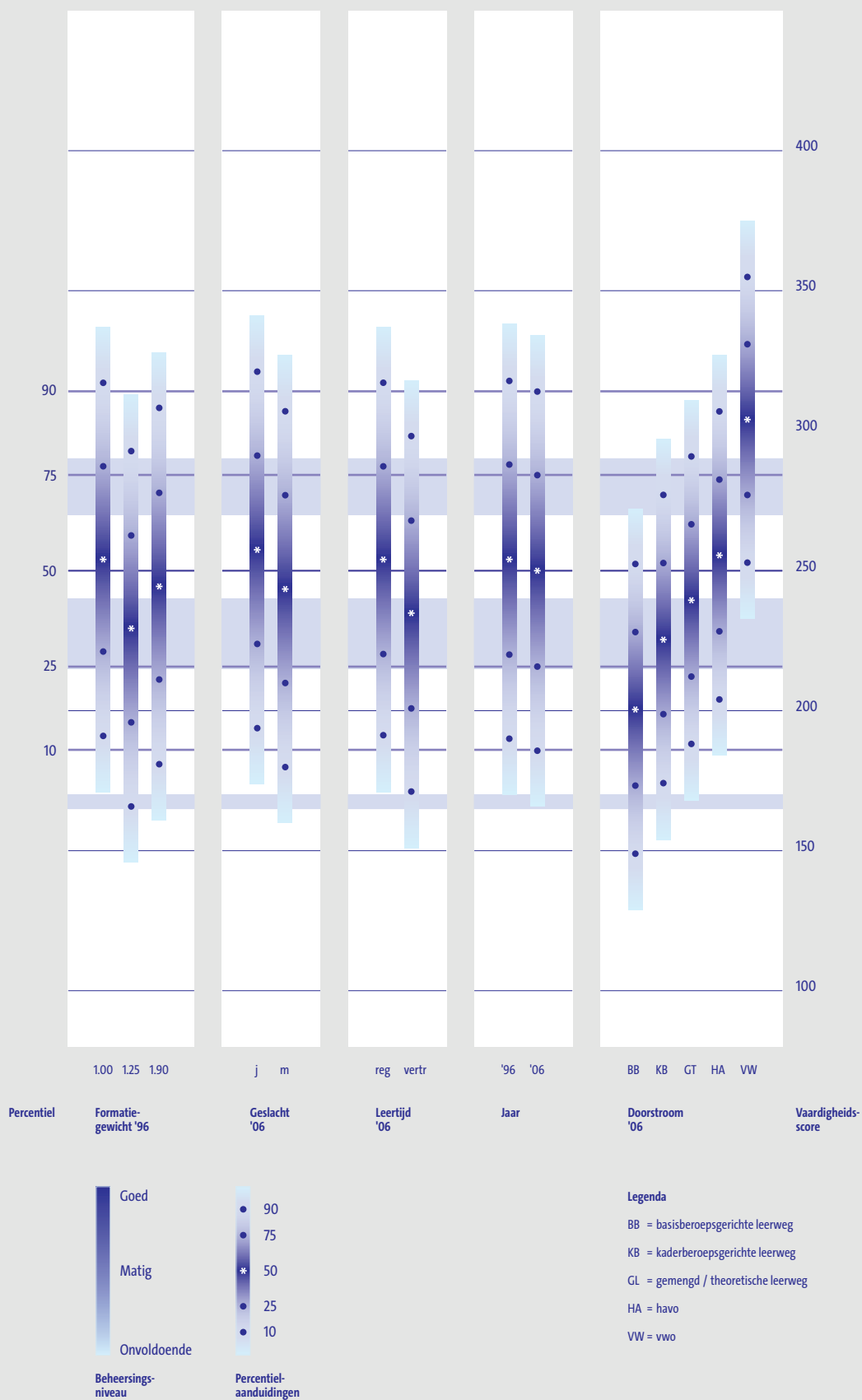
Wat heeft Joe gebroken?

De gemiddelde leerling beheerst 53 van de 74 opgaven van de totale opgavenverzameling goed (72%), 13 opgaven matig (18%) en de resterende 8 opgaven onvoldoende (11%). Van de voorbeeldopgaven beheerst de gemiddelde leerling voorbeeldopgaven 1 tot en met 12 goed, opgaven 13 en 14 matig en opgaven 15 en 16 onvoldoende. Voorbeeldopgaven 1 tot en met 8 zijn hierboven reeds aan bod gekomen. Voorbeeldopgaven 10, 12, 13 en 15 vragen weer naar de betekenis van een belangrijk element in het fragment (vaardigheid a). Bij voorbeeldopgaven 9, 11, 14 en 16 moet de leerling de hoofdgedachte van een fragment kunnen herkennen (vaardigheid b). Voorbeeldopgave 9 betreft een nieuwsbericht over een speciale bril die uitgevonden is om tandartspatiënten mee af te leiden tijdens een behandeling. De leerling moet de hoofdgedachte van het fragment weergeven. Voorbeeldopgave 11 gaat over een onderzoek dat uitwijst dat stadskinderen in Schotland niet weten waar hun eten vandaan komt. Voorbeeldopgave 14 is een onderdeel van een tv-documentaire over de Orinoco-rivier; de leerling moet bij deze opgave begrijpen dat de vrouwen die ze in het bos een vuurtje zien stoken, dat doen om insecten weg te houden. Voorbeeldopgave 16 betreft een nieuwsbericht over een ongeluk in een pretpark in Wales.

De vaardigheidsschaal bij het onderwerp Luistervaardigheid Engels

Standaarden

Voorbeeldopgaven Luistervaardigheid 13 en 14

13 In het ziekenhuis

Brian: That's quite a long time. Can I come and visit you in hospital?

Joe: Oh yes, that would be very nice. You can visit me between three and seven.

Wanneer is de bezoektijd?

14 Orinoco

De vrouwen maken een stuk bos boomvrij.
Waarom stoken ze een vuurtje?

- A om de grond vruchtbaar te maken
- B om de pas gevangen vis te roosteren
- C om insecten weg te houden

Voor **de percentiel-90 leerling** bevat de totale opgavenverzameling uit 2006 slechts 1 vraag die matig en 2 vragen die onvoldoende worden beheerst, terwijl alle andere vragen goed worden beheerst. Hieronder vallen alle voorbeeldopgaven.

Voorbeeldopgaven Luistervaardigheid 15 en 16

15 Interview burgemeester

Susan: Have you got any hobbies, swimming or reading?

Mayor: Yes, I have. My hobbies are reading and tennis.
I hate swimming.

Wat zijn de hobby's van de burgemeester?

16 Nieuwsberichten: Oakwood

Wat vertelt dit bericht over twee jongens in een pretpark in West Wales?

- A Ze vielen allebei uit een wildwaterbaan.
- B Ze werden onwel na 40 ritten in een wildwaterbaan.
- C Ze wilden iemand uit de achtbaan duwen.

Standaarden

De mediaan van de oordelen voor de standaard **Voldoende** ligt op vaardigheidsscore 230. Dat betekent dat de leerlingen de eerste 12 opgaven goed beheersen, terwijl ze opgave 13 matig beheersen. Ongeveer 66% van de leerlingen voldoet hieraan, terwijl 70 tot 75% van de leerlingen hieraan zou moeten voldoen.

De mediaan van de oordelen voor de standaard **Minimum** ligt op vaardigheidsscore 170. De leerlingen op dit niveau zouden volgens de beoordelaars de eerste zes opgaven goed moeten beheersen en de opgaven 7, 8 en 9 matig. Ruim 94% van de leerlingen voldoet aan dit niveau, waarmee deze standaard, die ligt op 90% tot 95%, wordt behaald.

De mediaan van de standaard **Gevorderd** ligt op vaardigheidsscore 290. Vrijwel alle voorbeeldopgaven liggen daarmee volgens de beoordelaars binnen het bereik dat voor het luistervaardigheidsniveau moet worden nagestreefd.

Het niveau voor de standaard Minimum wordt gehaald, het niveau voor de standaard Voldoende blijft echter achter bij het door de beoordelaars gewenste niveau.

Verschillen tussen leerlingen

Er is voor de luistervaardigheid Engels een verschil in niveau tussen leerlingen met verschillend formatiegewicht. De leerlingen met formatiegewicht 1.25 blijven duidelijk achter bij de leerlingen met formatiegewicht 1.00, de leerlingen met formatiegewicht 1.90 scoren opnieuw

tussen de eerdergenoemde groepen in. Zo is de percentiel-75 leerling van de 1.25-groep het best vergelijkbaar met de gemiddelde leerling van de 1.00-groep, en de gemiddelde leerling uit de 1.90-groep presteert tussen het niveau van de gemiddelde leerling van formatiegewicht 1.00 en 1.25 in. Dit verschil is ook terug te vinden in de standaard Voldoende. 49% van de 1.25-leerlingen behaalt deze standaard tegen respectievelijk 61% van de 1.90- en 69% van de 1.00-leerlingen. Ook hier zijn het binnen deze groep van 1.90-leerlingen vooral de Surinaamse, Antilliaanse en Arubaanse leerlingen die hoger scoren dan de 1.25-leerlingen. De aantallen leerlingen binnen de onderscheiden bevolkingsgroepen zijn echter weer te laag om hier harde uitspraken over te doen.

Het verschil in vaardigheidsniveau voor luisteren tussen jongens en meisjes is kleiner dan bij de in de vorige paragraaf beschreven vaardigheden; meisjes hebben een lichte achterstand op jongens. Ook dit is te zien aan de standaard Voldoende: 60% van de meisjes behaalt die, tegen 71% van de jongens.

Het verschil tussen vertraagde en reguliere leerlingen is groter: de vertraagde leerlingen blijven achter bij de leerlingen die zonder problemen naar jaargroep 8 zijn doorgestroomd. Zo presteert de gemiddelde vertraagde leerling tussen het niveau van de gemiddelde leerling en de percentiel-25 leerling uit de reguliere groep. Van de reguliere leerlingen behaalt 69% de standaard Voldoende, van de vertraagde leerlingen slechts 54%.

Percentage leerlingen per categorie dat de standaard Minimum en Voldoende bereikt voor het onderwerp Luistervaardigheid

	gemiddelde score	standaard-afwijking	standaard Minimum	standaard Voldoende
Formatiegewicht				
1.00	254	49	96%	69%
1.25	229	50	88%	49%
1.90	244	50	93%	61%
Geslacht				
jongens	257	50	96%	71%
meisjes	243	49	93%	60%
Leertijd				
regulier	254	49	96%	69%
vertraagd	235	50	90%	54%
Afnamejaar				
1996	254	50	95%	68%
2006	250	50	95%	65%
Doorstroom				
BB	201	40	78%	23%
KB	226	40	92%	46%
GTL	239	40	96%	59%
HAVO	256	40	98%	74%
VWO	304	40	100%	97%

Vergelijken we de prestaties van de leerlingen in 2006 met die van de vorige peiling in 1996 dan is er nauwelijks sprake van enig verschil, zodat we mogen concluderen dat de luisterprestaties van de leerlingen in de afgelopen 10 jaar stabiel zijn gebleven.

Sterk uiteenlopende verschillen in vaardigheid worden gevonden wanneer we de prestaties van leerlingen vergelijken naar doorstroomniveau. Hoe groot die verschillen zijn, wordt duidelijk wanneer we die bijvoorbeeld afzetten tegen de standaard Voldoende. Van de leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg (BB) bereikt slechts 23% het niveau van deze standaard, van de vwo-leerlingen 97%. Daarnaast bereikt 78% van de BB-leerlingen de standaard Minimum en van de leerlingen die overgaan naar de gemengd theoretische leerweg (GTL) is dat 96%.

De gemiddelde BB-leerling beheerst de eerste 9 voorbeeldopgaven goed. Deze leerling is vergelijkbaar met de zwakke havo-leerling. De goede BB-leerling is vergelijkbaar met de gemiddelde havo-leerling en de percentiel-25 vwo-leerling. Deze leerling beheerst de eerste 13 voorbeeldopgaven goed. De goede vwo-leerling beheerst alle voorbeeldopgaven goed. In de onderstaande tabel beschrijven we aan de hand van de beheersing van de voorbeeldopgaven de vaardigheid van de onderscheiden groepen leerlingen.

Beheersing van voorbeeldopgaven van gemiddelde leerlingen naar doorstroomkenmerk voor het onderwerp Luistervaardigheid

Doorstroomkenmerk	Opgaven die de gemiddelde leerling		
	<i>goed</i> beheerst	<i>matig</i> beheerst	<i>onvoldoende</i> beheerst
BB	1 – 9	10 – 12	13 – 16
KB	1 – 11	12 – 13	14 – 16
GTL	1 – 12	13 – 14	15 – 16
HAVO	1 – 13	14 – 15	16
VWO	1 – 15	16	

4.4 De spreekvaardigheid

Inhoud

De mondelinge communicatie wordt over het algemeen gezien als een belangrijk onderdeel van het Engels in het basisonderwijs. In de drie kwartier per week die leerkrachten in de jaargroepen 7 en 8 gemiddeld aan Engels besteden, hebben de meeste oefeningen betrekking op de mondelinge taalvaardigheid van leerlingen. Binnen die drie kwartier worden bij meer dan de helft van de leraren regelmatig het naspreken en voeren van eenvoudige gesprekjes geoefend (zie hoofdstuk 3). Gezien de nadruk op de communicatieve aanpak binnen het onderwijs Engels is die aandacht niet verrassend. Als we kijken naar de vijf meest gebruikte lesmethoden (zie hoofdstuk 3), zien we dat grammatica een ondergeschikte rol speelt; de methoden leggen, in lijn met de kerndoelen Engels (Kerndoelen basisonderwijs, 2007), in de eerste plaats een basis voor de ontwikkeling van de communicatieve vaardigheden. In de kerndoelen Engels gaat het bij spreken specifiek om het vragen of geven van informatie over eenvoudige alledaagse onderwerpen, zoals boodschappen doen of de weg vragen of wijzen, en het ontwikkelen van een attitude waarbij leerlingen zich durven uit te drukken in het Engels. Dat laatste komt aan bod in paragraaf 4.5. De vraag hier is welk niveau van spreekvaardigheid Engels leerlingen aan het einde van jaargroep 8 hebben.

Aangezien het bovengenoemde kerndoel voor spreken erg algemeen is, hebben we spreekvaardigheid geoperationaliseerd op grond van een methodeanalyse en op basis van

gesprekken met deskundigen Engels in het basisonderwijs. In spreekvaardigheid in het basisonderwijs wordt, zoals eerder al gesteld, vooral een beroep gedaan op communicatief handelen. Taalhandelingen spelen dan ook een belangrijke rol in het onderwijs en de oefeningen die de leerlingen krijgen voorgelegd. Met taalhandelingen bedoelen we het op adequate wijze reageren in een bepaalde situatie. Het gaat dan bijvoorbeeld om eenvoudige taalhandelingen die voorkomen in gesprekjes, zoals begroeten, vragen hoe iemand heet en jezelf voorstellen. Dergelijke taalhandelingen zijn uiteraard in deze peiling getoetst. Naast deze eenvoudige taalhandelingen komen ook minder eenvoudige taalhandelingen, zoals het beschrijven van een gebeurtenis, in deze peiling aan de orde zodat nog beter bepaald kan worden waartoe de vaardigere leerlingen in staat zijn aan het einde van het basisonderwijs. Communicatie kan niet zonder woordenschat, en daarom hebben we bij bepaalde taalhandelingen gekeken welke specifieke woorden worden gebruikt bij het realiseren van die handelingen.

Voor succesvolle mondelinge communicatie op het basisniveau dat je in het basisonderwijs mag verwachten, kan vaak met een paar woorden worden volstaan. Je kunt bijvoorbeeld iemand begroeten met een simpel 'hello', of een afwijzing geven door het zeggen van 'no'. Toch zijn er een aantal van de gevraagde eenvoudiger taalhandelingen die een specifieke grammaticale constructie vergen, namelijk de vraagvorm en de stellende vorm. Deze vormen worden in het onderwijs vaak geoefend. In voorkomende gevallen is onderzocht in hoeverre leerlingen deze grammaticale constructie correct realiseren.

Mondelinge communicatie kan daarnaast pas succesvol zijn als degene met wie je spreekt je verstaat. De uitspraak hoeft daarvoor niet 'near native' te zijn, maar de uitingen moeten wel begrijpelijk zijn voor een Engelssprekende die het Nederlands niet beheerst.

Voor een beschrijving van de spreekvaardigheid Engels van de leerlingen hebben we het domein spreekvaardigheid dus onderverdeeld in de volgende te beoordelen aspecten:

- Taalhandelingen;
- Woordenschat;
- Grammaticale correctheid;
- Uitspraak (verstaanbaarheid).

De *taalhandelingen* hebben specifiek betrekking op:

- a het juist interpreteren en zelf toepassen van veel voorkomende mondelinge sociale omgangsvormen zoals begroeten, zich verontschuldigen, bedanken en beleefdheid;
- b het geven en vragen om informatie;
- c het ergens mee instemmen of iets weigeren;
- d het beschrijven van een gebeurtenis.

Voor iedere uitgelokte taalhandeling werd geïnventariseerd of de leerling de betreffende taalhandeling in het Engels realiseerde.

Bij *woordenschat* werd geïnventariseerd of de leerling een bepaald woord of bepaalde uitdrukkingen gebruikte bij het weergeven van een bepaalde inhoud. Er werd niet geïnventariseerd of de leerling wellicht een ander correct woord gebruikte.

Onder *grammaticale correctheid* verstaan we dat de leerling een beperkt aantal elementaire grammaticale regels correct kan toepassen, namelijk die voor het vormen van een enkelvoudige stellende zin en een enkelvoudige vraagzin. De onderzochte uitingen betreffen vijf vraagzinnen en twee uitingen die zowel in vragende als in stellende vorm konden worden gedaan.

Hierbij werd gevraagd of de betreffende uiting grammaticaal correct geformuleerd was.

Daarnaast werd bij één taak de grammaticale correctheid in het algemeen bevraagd.

Uitspraak is onderzocht door de verstaanbaarheid van uitingen in drie spreektaken te laten beoordelen. Met verstaanbaarheid bedoelen we de mate waarin de uitspraak van het Engels begrijpelijk is voor een Engelssprekende die geen Nederlands kent. Beoordelaars hadden hier de

keuze uit vier mogelijkheden, te weten: het Engels is volstrekt onverstaanbaar, de uitspraak is onvoldoende, de uitspraak is voldoende en de uitspraak is vrijwel perfect.

De genoemde aspecten zijn, net als bij de vorige peiling, onderzocht in uitingen die aan de leerlingen ontlokt zijn met behulp van spreektaken. Er is echter geen vergelijking mogelijk met de vorige peiling omdat er andere spreektaken zijn afgenomen. Het merendeel van de oude spreektaken bleek namelijk onbruikbaar omdat ze gedateerd waren, bijvoorbeeld vanwege opdrachten als het bestellen van een treinkaartje aan het loket, wat tegenwoordig bijna niet meer voorkomt. Daarnaast was er in de vorige peilingen een spreektaak waarbij twee toetsleiders betrokken waren, nu is dat voor alle taken één toetsleider.

De spreektaken

Er zijn in totaal zes spreektaken aan de leerlingen voorgelegd: drie situatieschetsen, twee korte beeldverhalen en een rollenspel. Bij al deze spreektaken spelen taalhandelingen uiteraard een belangrijke rol, maar het is afhankelijk van het type taak welke aspecten daarnaast aan bod komen en bijgevolg ook beoordeeld kunnen worden.

In de tabel Overzicht spreektaken staat hoeveel beoordelingselementen per aspect in de verschillende taken in de beoordelingsschema's zijn opgenomen. Na een korte beschrijving van de type taken en de aspecten die daarbij aan bod komen, bespreken we de resultaten. Daarbij gaan we in op drie voorbeeldtaken die in zijn geheel zijn opgenomen in deze paragraaf.

Overzicht spreektaken: aantallen beoordelingselementen

Naam taak	Type taak	Beoordeelde aspecten						
		Taalhandelingen				Woordenschat	Grammaticale correctheid	Uitspraak (verstaanbaarheid)
		a	b	c	d			
Een ongeluk	Situatieschets	6	3	1	–	–	3	–
Zoo	Situatieschets	10	4	1	–	–	4	–
Op de markt	Situatieschets	6	–	2	–	3	–	–
De brug	Beeldverhaal	–	–	–	6	34	–	1
Apenheul	Beeldverhaal	–	–	–	8	20	–	1
Waar is mijn fiets? (politiebureau)	Rollenspel	3	5	–	1	25	1	1
TOTAAL (n = 149)		25	12	4	15	82	8	3

Voorbeeldtaken voor Spreekvaardigheid

De brug – Beeldverhaal

Je moet straks in het Engels een verhaal vertellen met behulp van een aantal plaatjes.

Doe dat zo duidelijk mogelijk: gebruik **alle** plaatjes en beschrijf in detail wat er gebeurt.

Situatie

Jim is samen met twee vrienden op weg naar huis. Jim wil stoer doen, en klimt op de reling van een brug.

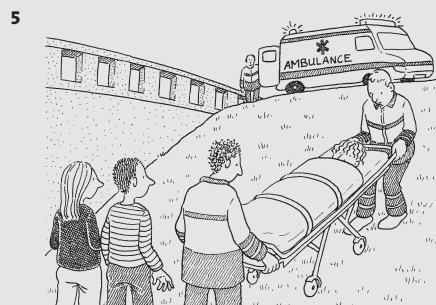
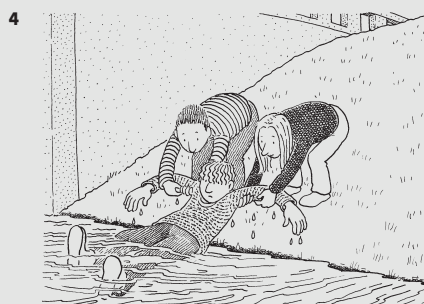
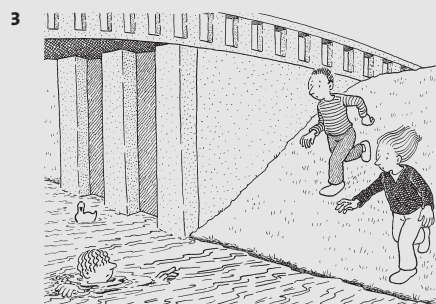
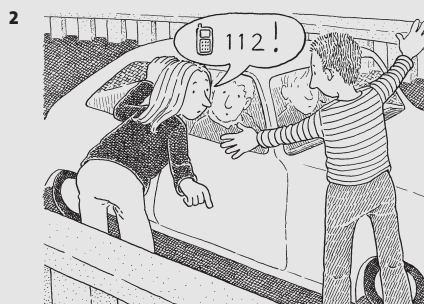
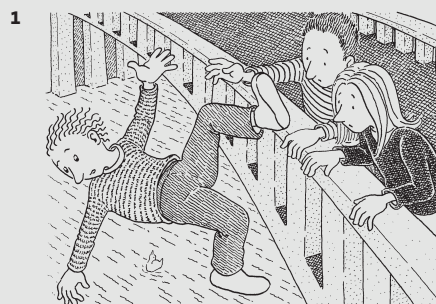
Kijk goed wat er allemaal gebeurt en vertel dan het verhaal eerst in het Nederlands.

Heb je nog vragen?

Vertel nu het verhaal in het Engels zo goed mogelijk na.

Begin je verhaal met:

Jim and his two friends are walking home ...

Zoo – Situatieschets

Je moet straks in het Engels antwoord geven op de vragen die ik stel.

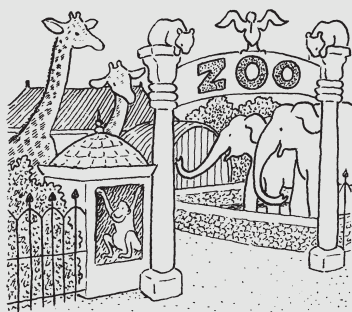
Stel je voor:

Nuri logeert met z'n ouders en z'n vriendje Jordy in een hotel in Schotland. Jordy spreekt nog geen Engels, maar Nuri wel.

Ik stel nu telkens een vraag in het Nederlands over wat Nuri moet zeggen.

Jij moet in het Engels zeggen wat Nuri moet antwoorden.

Doe dat zo goed en duidelijk mogelijk.

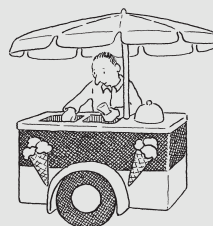

- 1 Nuri en Jordy mogen samen naar de dierentuin.
Ze weten de weg niet precies.
Wat vraagt Nuri aan een voorbijganger?
- 2 Bij de dierentuin moeten Nuri en Jordy toegangs-
kaartjes kopen.
Wat zegt Nuri bij het loket?
- 3 De meneer achter het loket vraagt de jongens hoe oud
ze zijn.
Wat antwoordt Nuri? (Kijk naar het plaatje.)

- 4 De meneer achter het loket geeft de kaartjes.
Nuri wil hem bedanken.
Wat zegt Nuri?

- 5 In de dierentuin vraagt een fotograaf of de jongens op
de foto willen.
Dat willen ze niet.
Wat zegt Nuri tegen de fotograaf?
- 6 Nuri botst per ongeluk tegen een mevrouw aan die
net een foto wilde maken.
Hij biedt z'n excuses aan.
Wat zegt Nuri?
- 7 Nuri en Jordy willen van een oppasser weten waar de
leeuwen zijn.
Wat vraagt Nuri?
- 8 Nuri en Jordy komen bij een ijscoman.
Ze willen allebei wel een ijsje.
Wat zegt Nuri tegen de ijscoman?

- 9 Nuri moet van z'n ouders om zes uur terug zijn.
Hij wil weten hoe laat het is.
Wat vraagt Nuri aan de ijscoman?

Waar is mijn fiets? – Rollenspel

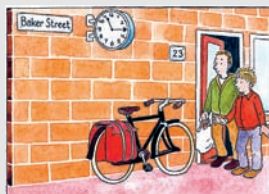
Instructie:

Nu moet je een gesprek voeren in het Engels.

Ik stel vragen in het Engels en jij geeft antwoord in het Engels. Doe dat zo goed en duidelijk mogelijk.

Situatie:

Je bent met je broer op fietsvakantie in Ierland. Jullie gaan boodschappen doen en zetten jullie fiets tegen de muur van de winkel. Als jullie weer buiten komen, is jouw fiets weg! Jullie kunnen hem nergens meer vinden. Jullie gaan naar het politiebureau om aangifte te doen. Kijk goed naar de plaatjes voor informatie.

Leerling bekijkt de plaatjes en mag er nog vragen over stellen in het Nederlands.

Ga na of de leerling het tijdsverschil opgemerkt heeft.

Heb je nog vragen? Stel je voor dat wij nu in het politiebureau zitten. Ik speel de politieagent.

Jij komt aangifte doen van diefstal; ik vul een aangifteformulier in.

Politieagent (toetsleider)	Verwachte reactie leerling	opgave
Good afternoon.	Good afternoon.	1
Can I help you?	Yes.	
What's wrong?	- My bike has been stolen. - My bike has gone. - Someone has stolen my bike. - I want to report a stolen bike.	2
Oh dear, I'm sorry about your bike. Let's see what we can do. I'll have to fill in a form first.		
Pakt formulier + gaat invullen		
Police Report Form		
Personal Information		
Name:	What's your name, please?	...
Street Address:	Where do you live? What's your street address?	...
House Number:	What's the house number?	...
City:	Which city do you live in?	...
Postal Code:	What's the postal code?	...
Country:	And the country?	...
Age:	How old are you?	(I am) ... (years old).
Contact:	How can we contact you? Op tekening mobieltje wijzen.	- I have a mobile phone./cellphone. - You can call me on my mobile phone./cellphone.
Mobile Phone Number:	What's the number?	(The number is:) 06 87251634
Report Information		
Type of Report:	Stolen bicycle	
Street Address of Incident:	Now in which street had you put your bike?	(It was) in Baker Street.
House Number of Incident:	At what number?	At number 23.
Date of Incident:	Now tell me: when did all this happen?	(It happened) - today. - this morning. - Half an hour ago.
Time of Incident:	What time exactly?	(It happened) between ten thirty/half past ten and a quarter past eleven.
		I had put it/my bike against a wall in Baker Street at number twenty-three.
Property Information		
Item: (bicycle, cell phone, wallet, etc.)	Bicycle	
Colour of Bike:	What colour is your bike?	(It's) yellow.
Bags:	Were there any bags on your bike?	Yes.
Number of Bags:	How many bags?	(It has got) two (bags) - There are two bags on my bike.
Colour of Bags:	What colour are the bags?	(The bags/They are) blue.
		- My bike/It has got two blue bags. - There are two blue bags on my bike/it.
	Legt formulier opzij. Well I have no more questions. We'll contact you as soon as we know more about your bike. All right?	- All right. - Yes (thank you.) - Okay (thank you.)
	Well, goodbye then.	Goodbye
		12

De *situatieschetsen* bestaan steeds uit een tekening van een alledaagse situatie met een Nederlandse beschrijving van de context. In die context voeren twee personen een gesprek in het Engels. De leerling moet de rol van een van de sprekers op zich nemen. Er wordt steeds in het Nederlands een situatie geschetst van wat er gebeurt, waarna de toetsleider in het Nederlands vraagt wat de betreffende spreker zou zeggen in het Engels. De vragen worden dus in het Nederlands gesteld, de leerling geeft in het Engels antwoord. Als de leerling een Nederlandstalige reactie geeft, spoort de toetsleider aan om in het Engels een reactie te geven, bijvoorbeeld door de uiting 'in English please'.

Bij de *beeldverhalen* krijgt een leerling een A4 met zes tekeningen voor zich die een gebeurtenis verbeelden. De leerling moet deze gebeurtenis in het Engels beschrijven aan de hand van de tekeningen. Voordat een leerling een beeldverhaal in het Engels gaat navertellen, moet hij het verhaal eerst in het Nederlands beschrijven. Hierdoor kunnen eventuele onduidelijkheden bij de plaatjes of het verhaal ontdekt en opgelost worden. De leerling krijgt een beginsin waarmee hij moet beginnen. Deze zin staat in de onvoltooid tegenwoordige tijd zodat de leerling in deze tijd verder kan vertellen.

Het *rollenspel* speelt zich af op het politiebureau, waar de leerling, op fietsvakantie in Ierland, aangifte moet doen van een fietsdiefstal. De toetsleider heeft de rol van politieagent, de leerling die van gedupeerde vakantieganger. Zowel de vragen van de politieagent als de antwoorden van de vakantieganger zijn in het Engels. Bij het rollenspel moet de leerling dus eerst de Engelse vragen begrijpen voordat hij überhaupt een passend antwoord kan geven. Als een leerling een vraag niet begreep, werd deze in andere bewoordingen in het Engels herhaald. Ook bij het rollenspel bieden tekeningen ondersteuning voor de beantwoording van enkele vragen.

Zoals gezegd wordt op de genoemde spreekvaardigheidsaspecten in de diverse typen spreektaken in meer of mindere mate een beroep gedaan. Het aspect *taalhandelingen* komt in alle spreektaken aan bod, maar daarbij komen taalhandelingen van type a, b en c alleen aan bod in de drie situatieschetsen en het rollenspel. Er moet bijvoorbeeld in het Engels de weg worden gevraagd, excuses worden gemaakt, gevraagd worden hoe iemand heet of informatie gegeven worden.

Taalhandelingen van type d spelen alleen een rol bij de spreektaken met de beeldverhalen, waar een gebeurtenis aan de hand van tekeningen beschreven dient te worden, en in één opgave bij het rollenspel. Voor *woordenschat* is bij elke spreektaak in principe een grote rol weggelegd, maar met name bij de beeldverhalen, het rollenspel en bij de situatieschetsen *Op de markt* zijn woorden apart bevraagd. De *grammaticale correctheid* komt aan bod binnen twee situatieschetsen, bij specifieke grammaticale constructies, zoals de reeds genoemde vraagconstructie, en als een algemene vraag bij het rollenspel. Het laatste aspect, de *uitspraak* van de leerlingen, komt aan bod door bij de beeldverhalen en het rollenspel, de taken waar wat langere responsen van de leerling te verwachten zijn een globale beoordeling te geven over de verstaanbaarheid van de leerling.

De afname

Iedere leerling die meedeed aan het onderdeel spreekvaardigheid kreeg vier van de zes spreektaken voorgelegd. De afnames vonden plaats in een aparte ruimte op de school en werden opgenomen op cassetteband en later gedigitaliseerd. Gespreksleider was steeds de toetsleider. Deze had hiertoe een instructiebijeenkomst bijgewoond.

De afnames varieerden, afhankelijk van de reactie van de leerling, in tijd van nog geen minuut tot 5 minuten of langer per leerling per taak. De afnames van de situatieschetsen duurden veelal tussen 1 en 3 minuten, met de meeste tussen 1 en 2 minuten. Bij de beeldverhalen duurden de afnames veelal een halve minuut tot 3 minuten, en ook hier waren de meeste tussen 1 en 2 minuten. Het rollenspel duurde 1 tot 5 minuten, waarbij de meeste afnames tussen 3 en 4 minuten duurden.

Beoordeling

Analytische beoordeling

Voor de beoordeling van de spreekprestaties van de leerlingen is voor iedere spreektaak een analytisch beoordelingsschema ontwikkeld. In een dergelijk schema moet een beoordelaar een groot aantal vragen beantwoorden over de aanwezigheid van bepaalde elementen, de *beoordelingselementen*, in de betreffende spreekprestaties. Een voorbeeld van een beoordelingsschema voor de spreektaak *Zoo* staat in deze paragraaf. Het idee achter dergelijke beoordelingsschema's is dat de beoordelaars een gereguleerde, zoveel mogelijk objectieve, inventarisatie maken van de spreekprestaties van de leerlingen. Een soortgelijke analytische beoordeling van spreekvaardigheid bleek in een eerder spreekvaardigheidsonderzoek Nederlands (Van Weerden e.a. 2006) bruikbare resultaten op te leveren voor het beschrijven van de spreekprestaties van de betrokken leerlingen.

Het beoordelingsschema voor de taak *Zoo*

Zoo

OPGAVE 1

- Vraagt de leerling in het Engels waar de dierentuin is? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: Where is the Zoo? / Could you tell me how to find the Zoo? / How can we get to the Zoo?
- Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? ☐ ja ☐ nee

OPGAVE 2

- Vraagt de leerling in het Engels om **twee** kaartjes? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: (Can I have) two tickets?
- Eindigt de leerling de vraag met *please*? ☐ ja ☐ nee

OPGAVE 3

- Zegt de leerling in het Engels dat ze elf zijn? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: Eleven. / We are eleven (years old).

OPGAVE 4

- Bedankt de leerling in het Engels? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: Thank you (very much).

OPGAVE 5

- Geeft de leerling in het Engels een afwijzend antwoord? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: No (we don't want that).
- Gebruikt de leerling *thank you* in het antwoord? ☐ ja ☐ nee

OPGAVE 6

- Verontschuldigt de leerling zich in het Engels? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: I'm (so) sorry. / Excuse me. / Pardon me.

OPGAVE 7

- Vraagt de leerling in het Engels waar de leeuwen zijn? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: Where are the lions? / Could you tell me where the lions are?
- Begint de leerling de vraag met *Excuse me*? ☐ ja ☐ nee
- Eindigt de leerling de vraag met *please*? ☐ ja ☐ nee
- Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? ☐ ja ☐ nee

Het beoordelingsschema voor de taak Zoo (vervolg)

OPGAVE 8

- Bestelt de leerling in het Engels ijsjes? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: Can we have/buy two ice creams? / I would like to have/buy two ice creams. / Two ice creams.
- Eindigt de leerling de zin met *please*? ☐ ja ☐ nee
- Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? ☐ ja ☐ nee

OPGAVE 9

- Vraagt de leerling in het Engels hoe laat het is? ☐ ja ☐ nee
voorbeeld: Could you tell me the time? / What is the time? / What time is it?
- Eindigt de leerling de vraag met *please*? ☐ ja ☐ nee
- Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? ☐ ja ☐ nee

Beoordelaars

De spreekprestaties van de leerlingen werden met behulp van de analyseschema's beoordeeld door 14 beoordelaars. De groep beoordelaars bestond uit leerkrachten uit het basisonderwijs die in groep 7 of 8 Engels geven en uit docenten die op de pabo Engels geven. De beoordelaars ontvingen een training voor het beoordelen van de spreekprestaties en het juiste gebruik van de schema's. Daarna beoordeelden ze thuis de spreekprestaties, die als afzonderlijke mp3-bestanden op cd-rom stonden.

Iedere beoordelaar beoordeelde zo'n 180 spreekprestaties, verdeeld over 28 tot 31 leerlingen. De helft van de spreekprestaties werd door twee beoordelaars beoordeeld. De beoordelaars-overeenstemming was van voldoende niveau om de vaardigheidsschaal vervolgens te baseren op het oordeel van één beoordelaar. Dit was steeds de beoordelaar die random als eerste beoordelaar was gekozen voor het beoordelaarsonderzoek.

Analyse & rapportage van de resultaten

Voor de analyse van de antwoorden op de ingevulde analyseschema's is ook voor spreekvaardigheid gebruik gemaakt van Item Respons Theorie technieken (OPLM). Er is één vaardigheidsschaal ontwikkeld, met daarin de resultaten voor de aspecten taalhandelingen, woordenschat en grammaticale correctheid. Over uitspraak wordt gerapporteerd in percentages leerlingen dat een bepaalde beoordeling van uitspraak, in termen van verstaanbaarheid, in het algemeen kreeg.

Op basis van de resultaten wordt beschreven hoe groot de kans is dat de beoordelings-elementen voorkomen in de spreekprestaties van drie typen leerlingen: de percentiel-10 leerling ofwel de zeer zwakke spreker, de percentiel-50 leerling ofwel de gemiddelde spreker en de percentiel-90 leerling ofwel de zeer goede spreker. De kans dat een bepaald beoordelings-element in een spreekprestatie voorkomt is afhankelijk van de spreekvaardigheid van de leerling: hoe groter de spreekvaardigheid, hoe groter de kans dat een bepaald gewenst beoordelingselement zal voorkomen. In de spreekprestaties van een goede leerling zullen dan ook meer beoordelingselementen met een grotere kans voorkomen dan in de spreekprestaties van een gemiddelde leerling en in diens spreekprestaties weer meer dan in de spreekprestaties van een zwakke leerling.

Bij de beschrijving van wat de leerlingen kunnen, spreken we van een grote, redelijke, matige of kleine kans dat het betreffende beoordelingselement gerealiseerd wordt. Daarbij spreken we van:

- een *grote* kans als het betreffende beoordelingselement met een kans van meer dan .80 voorkomt in de spreekprestaties van leerlingen;

- een *redelijke* kans als het betreffende beoordelingselement met een kans tussen .65 en .80 voorkomt in de spreekprestaties van leerlingen;
- een *matige* kans als het betreffende beoordelingselement met een kans tussen .50 en .65 voorkomt in de spreekprestaties van leerlingen;
- een *kleine* kans als het betreffende beoordelingselement met een kans van minder dan .50 voorkomt in de spreekprestaties van leerlingen.

Wat leerlingen kunnen

Hieronder bespreken we per aspect hoeveel beoordelingselementen er met een grote, redelijke, matige en kleine kans voorkomen in de spreekprestaties van de zeer zwakke, gemiddelde en zeer goede leerling. We illustreren de cijfers met voorbeelden van beoordelingselementen uit de afgebeelde drie spreektaken: de situatieschets *Zoo*, het beeldverhaal *De Brug* en het rollenspel *Waar is mijn fiets?* Voor iedere voorbeeldtaak zijn, verspreid over de tekst, ook transcripties opgenomen van de antwoorden van een percentiel-10, percentiel-50 en percentiel-90 leerling.

Aantal beoordelingselementen per taalhandeling dat met bepaalde kans voorkomt in spreekprestaties van P10-, P50- en P90-leerlingen

Taalhandelingen	Kans dat elementen voorkomen	P10-leerling	P50-leerling	P90-leerling
a. Sociale omgangsvormen (n = 25)	groot	3	7	11
	redelijk	3	4	3
	matig	3	3	2
	klein	16	11	9
b. Geven en vragen om informatie (n = 12)	groot	2	7	10
	redelijk	2	2	0
	matig	3	0	1
	klein	5	3	1
c. Instemming of weigering (n = 4)	groot	3	4	4
	redelijk	1	0	0
	matig	0	0	0
	klein	0	0	0
d. Beschrijven van gebeurtenis (n = 15)	groot	0	1	8
	redelijk	0	0	5
	matig	0	4	0
	klein	15	10	2
Totaal (%) (n = 56)	groot	7 (13%)	20 (36%)	35 (63%)
	redelijk	4 (7%)	8 (14%)	8 (14%)
	matig	9 (16%)	7 (13%)	2 (4%)
	klein	36 (64%)	21 (38%)	11 (20%)

Taalhandelingen

Zoals reeds gezegd bedoelen we met taalhandelingen het op adequate wijze reageren in een bepaalde situatie. De hier getoetste *taalhandelingen* hebben specifiek betrekking op:

- a het juist interpreteren en zelf toepassen van veel voorkomende mondelinge sociale omgangsvormen zoals begroeten, zich verontschuldigen, bedanken en beleefdheid;
- b het geven en vragen om informatie;
- c het ergens mee instemmen of iets weigeren;
- d het beschrijven van een gebeurtenis.

Voor iedere uitgelokte taalhandeling werd geïnterviewd of de leerling de betreffende taalhandeling in het Engels realiseerde.

In de spreekprestaties van **de percentiel-10 leerling** komen 7 beoordelingselementen voor taalhandelingen met een grote kans voor, 4 met een redelijke kans, 9 met een matige kans en 36 beoordelingselementen met een kleine kans. Bij **de gemiddelde leerling** maken 20 beoordelingselementen een grote kans, 8 een redelijke, 7 een matige en 21 een kleine kans om voor te komen in de spreekprestaties. In de spreekprestaties van **de percentiel-90 leerling** komen 35 beoordelingselementen met een grote kans voor, 8 met een redelijke kans, 2 met een matige kans en 11 met een kleine kans. We laten aan de hand van de resultaten op drie voorbeeldtaken zien hoe die taalhandelingen er uitzien.

*Kans op voorkomen van beoordelingselementen taalhandelingen in Zoo, De Brug en rollenspel
Waar is mijn fiets?*

Beoordelings- element	Zoo	Type	Percentiel 10	Percentiel 50	Percentiel 90
4	Bedankt de leerling in het Engels? <i>voorbeeld: Thank you (very much).</i>	a	groot	groot	groot
6	Verontschuldigt de leerling zich in het Engels? <i>voorbeeld: I'm (so) sorry. / Excuse me. / Pardon me.</i>	a	groot	groot	groot
5a	Geeft de leerling in het Engels een afwijzend antwoord? <i>voorbeeld: No (we don't want that).</i>	c	groot	groot	groot
3	Zegt de leerling in het Engels dat ze elf zijn? <i>voorbeeld: Eleven. / We are eleven (years old).</i>	b	redelijk	groot	groot
9a	Vraagt de leerling in het Engels hoe laat het is? <i>voorbeeld: Could you tell me the time? / What is the time? / What time is it?</i>	b	matig	groot	groot
7a	Vraagt de leerling in het Engels waar de leeuwen zijn? <i>voorbeeld: Where are the lions? / Could you tell me where the lions are?</i>	b	matig	groot	groot
1a	Vraagt de leerling in het Engels waar de dierentuin is? <i>voorbeeld: Where is the Zoo? / Could you tell me how to find the Zoo? / How can we get to the Zoo?</i>	b	matig	redelijk	groot
8a	Bestelt de leerling in het Engels ijsjes? <i>voorbeeld: Can we have/buy two ice creams? / I would like to have/buy two ice creams. / Two ice creams</i>	a	matig	groot	groot
2a	Vraagt de leerling in het Engels om twee kaartjes? <i>voorbeeld: (Can I have) two tickets?</i>	a	klein	redelijk	groot
5b	Gebruikt de leerling <i>thank you</i> in het antwoord?	a	klein	matig	redelijk
8c	Eindigt de leerling de zin met <i>please</i> ?	a	klein	klein	matig
2b	Eindigt de leerling de vraag met <i>please</i> ?	a	klein	klein	klein
7b	Begint de leerling de vraag met <i>Excuse me?</i>	a	klein	klein	klein
9c	Eindigt de leerling de vraag met <i>please</i> ?	a	klein	klein	klein
7c	Eindigt de leerling de vraag met <i>please</i> ?	a	klein	klein	klein

*Kans op voorkomen van beoordelingselementen taalhandelingen in Zoo, De Brug en rollenspel
Waar is mijn fiets? (vervolg)*

Beoordelings- element	De Brug	Type	Percentiel 10	Percentiel 50	Percentiel 90
2	Drukt de leerling in het Engels uit dat de kinderen hulp vragen?	d	klein	matig	groot
1	Drukt de leerling in het Engels uit dat Jim van de brug in het water valt?	d	klein	matig	groot
5	Drukt de leerling in het Engels uit dat de ambulance aangekomen is/ dat Jim op een brancard wordt gelegd?	d	klein	matig	groot
6	Drukt de leerling in het Engels uit dat Jim in een ziekenhuis(bed) ligt/ dat Jim ok is?	d	klein	klein	groot
4	Drukt de leerling in het Engels uit dat de kinderen Jim uit het water halen?	d	klein	klein	redelijk
3	Drukt de leerling in het Engels uit dat de kinderen naar het water rennen?	d	klein	klein	redelijk
Beoordelings- element	Waar is mijn fiets (rollenspel politiebureau)	Type	Percentiel 10	Percentiel 50	Percentiel 90
1	Reageert de leerling op de begroeting?	a	matig	redelijk	groot
6a	Noemt de leerling de plaats van de diefstal?	b	redelijk	groot	groot
6b	in Baker Street	b	groot	groot	groot
11	Geeft de leerling een gepaste reactie?	a	matig	redelijk	groot
12	Zegt de leerling een afscheidsgroet?	a	klein	redelijk	groot
2	Zegt de leerling dat zijn fiets gestolen is?	d	klein	groot	groot
7a	Noemt de leerling een tijdstip waarop het gebeurde?	b	klein	redelijk	groot
4	Zegt de leerling dat hij een mobieltje heeft?	b	klein	klein	matig
7b	between ten thirty/half past ten and a quarter past eleven	b	klein	klein	klein

Zoo

Voor de situatieschets over het bezoek aan de Zoo betekent dit dat bij **de percentiel-10 leerling** drie van de vijftien taalhandelingen met een grote kans voorkomen, één met een redelijke, vier met een matige en zeven met een kleine kans voorkomen. Er is een grote kans dat in de spreekprestaties van de percentiel-10 leerling de volgende taalhandelingen voorkomen: in het Engels bedanken (beoordelingselement 4 in de tabel), zich verontschuldigen (6) en een afwijzend antwoord geven (5a). Een redelijke kans maakt de taalhandeling zeggen hoe oud de jongens zijn (3), en een iets kleinere kans maken vragen hoe laat het is (9a), vragen waar de leeuwen zijn (7a), vragen waar de dierentuin is (1a) en ijsjes bestellen (8a). In de spreekprestaties van de percentiel-10 leerling zal verder niet zo gauw om twee kaartjes gevraagd worden (2a) en zal er niet vaak beleefdheid uitgedrukt worden.

Bij de taak Zoo komen bij **de gemiddelde leerling** zeven van de vijftien beoordeelde taalhandelingen met een grote kans voor, twee met een redelijke kans, één met een matige kans en vijf met een kleine kans. Deze leerling zal de taalhandelingen die bij de percentiel-10 leerling zijn genoemd waarschijnlijk allemaal realiseren, alhoewel hij wat meer moeite zal hebben met het vragen om twee kaartjes (2a). Er is een matige kans dat hij het beleefde *thank you* gebruikt bij het afwijzen van het foto maken. Verder zal hij niet vaak beleefdheid uitdrukken.

De percentiel-90 leerling heeft inhoudelijk niet zo veel moeite met de opgaven. Meer dan de helft van de beoordeelde taalhandelingen van de situatieschets Zoo heeft bij deze leerling een grote kans om voor te komen. Deze leerling is meestal ook beleefd bij het afwijzen van het foto maken (5b). Andere beleefdheidsmarkeringen maken, net zoals bij de percentiel-10 en percentiel-50 leerlingen, weinig kans om voor te komen in zijn uitingen.

Voorbeelden van leerlingresponsen bij de taak Zoo

Opgave	Percentiel-10 leerling	Percentiel-50 leerling	Percentiel-90 leerling
1 Nuri en Jordy mogen samen naar de dierentuin. Ze weten de weg niet precies. Wat vraagt Nuri aan een voorbijganger?	Weet you ... de weg naar de zoo?	Where are the zoo?	Hello mister can you help help us, please? We want to go to the zoo but we don't know we don't we can't but we cannot find the way to the zoo.
2 Bij de dierentuin moeten Nuri en Jordy toegangskaartjes kopen. Wat zegt Nuri bij het loket?	Two ehm kaartjes.	Eh two eh t-	Can we buy a ticket for the zoo?
3 De meneer achter het loket vraagt de jongens hoe oud ze zijn. Wat antwoordt Nuri? (kijk naar het plaatje.)	Eleven	Ehm we are elf years old ... eleven years old.	I am eleven.
4 De meneer achter het loket geeft de kaartjes. Nuri wil hem bedanken. Wat zegt Nuri?	Thank you	Thank you.	Thanks.
5 In de dierentuin vraagt een fotograaf of de jongens op de foto willen. Dat willen ze niet. Wat zegt Nuri tegen de fotograaf?	No	No thank you	Ehm no we don't want that, sorry.
6 Nuri botst per ongeluk tegen een mevrouw aan die net een foto wilde maken. Hij biedt z'n excuses aan. Wat zegt Nuri?	Excuse me?	Sorry	Oh sorry Miss, I didn't saw saw you, didn't see you.
7 Nuri en Jordy willen van een oppasser weten waar de leeuwen zijn. Wat vraagt Nuri?	Lion nee (mompelt) Lion of zo	Eh where are eh	Mister, do you know where the lions are?
8 Nuri en Jordy komen bij een ijscoman. Ze willen allebei wel een ijsje. Wat zegt Nuri tegen de ijscoman?	Two ... ehm ... ijsjes	Eh two ice please? Two ice please?	Mister m... may may we may may I have ice cream and he too, please?
9 Nuri moet van z'n ouders om zes uur terug zijn. Hij wil weten hoe laat het is. Wat vraagt Nuri aan de ijscoman?	What is the time?	What's the time?	Mister, do you know what time it is?

De Brug

Het in het Engels beschrijven van de gebeurtenissen in *De Brug* blijkt voor **de percentiel-10 leerling** nog te hoog gegrepen. Alle van de bij deze taak gevraagde taalhandelingen maken bij deze leerling een kleine kans om voor te komen. Het beschrijven van de gebeurtenissen bij *De Brug* is ook voor **de gemiddelde leerling** nog erg moeilijk. Geen enkele van de gevraagde taalhandelingen bij *De Brug* maakt een grote kans om voor te komen in de spreekprestaties van deze leerling. Deze leerling noemt wellicht nog wel dat Jim in het water valt (1), dat de kinderen hulp vragen (2) en dat er een ambulance komt/dat Jim op een brancard wordt gelegd (5); er is namelijk een matige kans dat deze voorkomen.

De percentiel-90 leerling kan beter uit de voeten met deze spreektaak. Er is een grote kans dat deze leerling de gebeurtenissen beschrijft die de kern van het verhaal vormen: 'dat Jim van de brug in het water valt' (1), 'dat de kinderen hulp vragen' (2), 'dat de ambulance aangekomen is/dat Jim op een brancard wordt gelegd' (5) en 'dat Jim in een ziekenhuis ligt/ok is' (6). Verder maken bij de percentiel-90 leerling ook 'dat de kinderen Jim uit het water halen' (4) en 'dat de kinderen naar het water rennen' (3) nog een redelijke kans om voor te komen in de spreekprestatie.

Voorbeelden van leerlingresponsen bij de taak De brug

Percentiel-10 leerling	Percentiel-50 leerling	Percentiel-90 leerling
Jim die ehm valt in in van de bridge en de vrien... z'n friends die stopping in water en zegt dat ze one one two moeten ehm bellen en de friends van Jim rennen naar het water en halen en ... brengt naar de kant. Eh there are de ambulance en die brengt Jim naar het zieken... ziekenhouse. And there ... and there are vertelt Jim dat het goed gaat.	Jim and his ehm two friends is ehm going to ehm his home and ehm Jim die is ehm die ehm klimt on the wall and he is falling ehm off the rail in the water and ehm er komt een car komt over ehm the bridge and the two friends says to the man in the car: "Will you ehm phone ehm one one two?" "Yes I do," says the man. Jim ehm the two the two friends is ehm put the friend out the water and the ambulance is going ehm. Jim is ehm ... back him and ehm he is go to the hospital. One day later goes ehm the two friends to visit ehm Jim in the hospital.	Jim and his two friends are walking home. On the bridge say Jim: "I can do a thing for you." He going on the rail from the bridge. After he walking on the rail he fall downstairs in the water. His friends see a car and they saying: "Fastly call nine, nee one one two!" The people in the car called this. On that time going his friends to the bank and see Jim. They hole him on the ... on the bank. The ambulance coming soon and they take Jim on a stretcher. After they are in the hospital, Jim are in a bed in a warm bed.

Rollenspel Waar is mijn fiets?

In de spreekprestatie van **de percentiel-10 leerling** heeft één taalhandeling uit het rollenspel een grote kans om voor te komen, één een redelijke, en hebben twee taalhandelingen een matige kans om voor te komen. De overige vijf hebben slechts een kleine kans om voor te komen in de antwoorden van deze leerling. Er is een grote kans dat de percentiel-10 leerling 'in Baker Street' zegt, als antwoord op de vraag waar de fiets gestolen is, terwijl de kans dat hij meer algemeen de vraag beantwoordt waar de diefstal plaatsvond, bijvoorbeeld voor de winkel, iets kleiner is, namelijk redelijk. De kans dat de leerling reageert op de begroeting aan het begin van het gesprek (1) is matig, net als de kans dat hij gepast reageert op de afsluitende opmerking van de politieagent (*Well I have no more questions. We'll contact you as soon as we know more about your bike. All right?*) (11). De overige taalhandelingen maken zoals eerder gezegd een kleine kans om voor te komen in de reacties van deze leerling.

In zijn reacties in het rollenspel is er een grote kans dat **de gemiddelde leerling** de plaats van de diefstal noemt (6a) en dan specifiek 'in Baker Street' (6b) en is er een grote kans dat hij in het Engels zegt dat zijn fiets is gestolen (2). Er is daarnaast een redelijke kans dat deze leerling aan het begin van het gesprek reageert op de begroeting (1), een gepaste reactie geeft bij de afsluitende opmerking van de politieagent (11), een afscheidsgroet zegt (12) en het tijdstip noemt waarop de diefstal gebeurde (7). De overige reacties maken een kleine kans om voor te komen in de spreekprestatie van de gemiddelde leerling.

De kans is groot dat **de percentiel-90 leerling** de zeven hierboven besproken reacties (6a, 6b, 1, 11, 12, 2, 7) in het Engels in het gesprek realiseert. Verder is er een matige kans dat hij zegt dat hij een mobieltje heeft (4). Net als bij de overige leerlingen is er maar een kleine kans dat hij het specifieke tijdstip van de diefstal (7b) correct noemt.

Voorbeelden van leerlingresponsen bij het rollenspel Waar is mijn fiets?

Opgave	Percentiel-10 leerling	Percentiel-50 leerling	Percentiel-90 leerling
Good afternoon.	Ehm good afternoon.	Good afternoon.	Hello.
Can I help you?	Yes, you can help me.	Yes	Ehm yes, my bike is stolen.
What's wrong?	My fiets is stolen be the ... be a shop.	I ehm I was going to a shop and eh we go we ehm we have our shop and we go outside and my bike is ehm away.	
How old are you?	Ehm I am twelve.	I am twelve years old.	Twelve ... twelve years old.
How can we contact you? (Op tekening mobieltje wijzen.)	...	Ehm you can me contact on the number.	Ehm I have a mobile.
What's the number?	... six eight seven two five ehm one six three four.	Zero six eight seven two five one six three four.	Zero six eight seven two five one six tree four.
Now in which street had you put your bike?	Bekker Street.	In the Bakker Street.	In the Baker Street.
At what number?	Ehm ... twenty-drie.	Yes it is twenty-three.	Twenty-three.
Now tell me: when did all this happen?	...	It's all happened on the time we we go into the shop it's half past eleven and we go out the shop it's fifteen eleven.	Ehm today.
What time exactly?	Half past ten.		Ehm ... between half past ten and a quarter past eleven.

Opgave	Percentiel-10 leerling	Percentiel-50 leerling	Percentiel-90 leerling
What colour is your bike?	Ehm ... yellow.	The colour of my bike is yellow.	Yellow.
Were there any bags on your bike?	Blue.	Yes the bags, the colour of the bags are blue.	Yes, two.
How many bags?	...	Two.	
What colour are the bags?	...		Blue.
Well I have no more questions. We'll contact you as soon as we know more about your bike. All right?	Yes.	Yes, that's good.	Okay.
Well, goodbye then.	...	Thank you.	Geen opname.

Woordenschat

Het aspect woordenschat werd vooral beoordeeld bij het rollenspel op het politiebureau (*Waar is mijn fiets?*), en de beeldverhalen *De Brug* en *Apenheul*. Het gaat dan bijvoorbeeld om woorden als *bike*, *car* en *monkey*. Er werd geïnventariseerd of de leerling een bepaald woord of bepaalde uitdrukking gebruikte bij het weergeven van een bepaalde inhoud. Er werd niet geïnventariseerd of de leerling wellicht een ander correct woord gebruikte. Wel werd bekeken of de leerling de inhoud in het Engels weergaf.

Voor twee voorbeeldtaken wordt hieronder besproken hoeveel en welke bekeken woorden of uitdrukkingen met grote, redelijke, matige of kleine kans voorkomen in de spreekprestaties van de onderscheiden groepen leerlingen.

Aantal beoordelingselementen voor woordenschat (n = 82) dat met bepaalde kans voorkomt in spreekprestaties van P10-, P50- en P90-leerlingen

Kans dat elementen voorkomen	P10-leerling	P50-leerling	P90-leerling
Groot	0	6	14
Redelijk	4	4	6
Matig	4	5	11
Klein	74	67	51

In de spreekprestaties van **de percentiel-10 leerling** maakt geen enkel beoordelingselement voor woordenschat een grote kans om voor te komen, 4 beoordelingselementen hebben een redelijke kans om gerealiseerd te worden, 4 een matige kans en 74 een kleine kans.

Bij **de gemiddelde leerling** hebben 6 woorden of uitdrukkingen een grote kans om voor te komen, 4 een redelijke kans, 5 een matige kans en 67 een kleine kans. In de spreekprestaties van **de percentiel-90 leerling** worden 14 beoordelingselementen met een grote kans gerealiseerd, 6 met een redelijke kans, 11 met een matige kans en 51 van de gevraagde woorden of uitdrukkingen hebben slechts een kleine kans om voor te komen. Van de woordsuggesties die in

de beoordelingsschema's zijn opgenomen worden er slechts weinig daadwerkelijk door de leerlingen gebruikt. Daarom bespreken we hieronder bij de voorbeeldtaken slechts die woorden of uitdrukkingen die minstens een matige kans maken om voor te komen.

*Kans op het voorkomen van de beoordelingselementen woordenschat in De Brug en rollenspel
Waar is mijn fiets?*

Beoordelings- element	De Brug	Percentiel 10	Percentiel 50	Percentiel 90
w_2	one-one-two/an ambulance	matig	redelijk	groot
w_2	his friends/ the boy and the girl	klein	matig	groot
w_2	a car	klein	matig	redelijk
w_1	is falling/falls	klein	matig	groot
w_6	hospital	klein	klein	redelijk
w_4	out (of the water)/onto the bank	klein	klein	groot
w_2	call	klein	klein	redelijk
w_3	river/bank/water	klein	klein	matig
w_3	his friends the boy and the girl	klein	klein	matig
w_6	his friends/the boy and the girl	klein	klein	matig
w_5	hospital	klein	klein	matig
w_5	the ambulance has arrived/come	klein	klein	matig
	alle overige bekeken woorden/uitdrukkingen	klein	klein	klein
Beoordelings- element	Waar is mijn fiets (rollenspel politiebureau)	Percentiel 10	Percentiel 50	Percentiel 90
1	Reageert de leerling op de begroeting?	matig	redelijk	groot
10	Noemt de leerling de kleur 'blue'?	redelijk	groot	groot
9	Noemt de leerling het getal 'two'?	redelijk	groot	groot
8	Noemt de leerling de kleur 'yellow'?	redelijk	groot	groot
6	twenty-three	matig	groot	groot
5	Noemt de leerling het hele nummer 'zero six eight seven two five one six three four' correct?	matig	redelijk	groot
2a	bike/bicycle	klein	groot	groot
2b	stolen	klein	matig	groot
4	mobile (phone) / cellphone	klein	klein	matig
3	I am # (years old)	klein	klein	matig
	alle overige bekeken woorden/uitdrukkingen	klein	klein	klein

De Brug

Bij het beeldverhaal *De Brug* zijn er twaalf bekeken woorden of uitdrukkingen die het meest frequent voorkomen. De overige bekeken woorden maken slechts een kleine kans om genoemd te worden. **De percentiel-10 leerling** noemt van die twaalf woorden/uitdrukkingen er slechts één met een meer dan kleine, namelijk met een matige kans. Het gaat om het noemen van 'one-one-two' of 'an ambulance'.

Bij **de gemiddelde leerling** maakt dat woord of die uitdrukking een redelijke kans om gerealiseerd te worden. Daarnaast noemt hij met een matige kans de vrienden van Jim: 'his friends'/'the boy and the girl', en 'car' en 'is falling/falls'. In de spreekprestaties van **de percentiel-90 leerling** hebben meer woorden of uitdrukkingen een kans om voor te komen: 'one-one-two'/'an ambulance', 'his friends'/'the boy and the girl', 'is falling/falls', en 'out (of the water)'/ 'onto

the bank' hebben alle vier een grote kans om voor te komen in de beschrijvingen van deze zeer goede leerling. Een iets kleinere kans, maar nog wel een redelijke, maken 'a car' en 'call'. De overige vijf woorden of uitdrukkingen worden door deze leerling met een matige kans gebruikt. Het gaat dan om woorden en uitdrukkingen als 'river/bank/water', 'hospital' en 'the ambulance has arrived/come'.

Rollenspel Waar is mijn fiets?

Bij het rollenspel zijn er negen bekeken woorden of uitdrukkingen die het meest frequent voorkomen. Van de gevraagde woorden/uitdrukkingen komen er bij **de percentiel-10 leerling** drie met een redelijke kans voor, twee met een matige en vier met een kleine kans. Er is een redelijke kans dat de percentiel-10 leerling de kleuren 'blue' (10) en 'yellow' (8) en het getal 'two' (9) noemt. Daarnaast is er een matige kans dat hij het getal 'twenty-three' (6) en de getallen uit de opsomming van het telefoonnummer (5) noemt. Er is een grote kans dat **de gemiddelde leerling** de kleuren 'blue' (10) en 'yellow' (8) en de getallen 'two' (9) en 'twenty-three' (6) noemt. Ook is de kans groot dat hij het woord 'bike' of 'bicycle' (2a) gebruikt. Daarnaast is er een redelijke kans dat hij de getallen uit de opsomming van het telefoonnummer 'zero six eight seven two five one six three four' (5) correct noemt en een matige kans dat hij 'stolen' (2b) gebruikt. Er is een grote kans dat **de percentiel-90 leerling** alle hierboven genoemde woorden in het gesprek gebruikt. Daarnaast is er een matige kans dat hij het woord 'mobile (phone)' of 'cellphone' (4) en de uitdrukking 'I am # (years old)' (3) gebruikt.

Grammaticale correctheid

Bij drie taken zijn vragen gesteld naar grammaticale correctheid, namelijk bij twee situatietaken en bij het rollenspel. Bij de situatietaken hadden deze betrekking op specifieke uitingen, zoals vragen waar de leeuwen zijn (7a van Zoo), bij het rollenspel ging het om de grammaticale correctheid in het algemeen (beoordelingselement gc). De specifieke uitingen betroffen vijf vraagzinnen en twee uitingen die zowel in vragende als in stellende vorm konden worden gedaan.

Aantallen beoordelingselementen voor grammaticale correctheid (n = 8) dat met bepaalde kans voorkomt in spreekprestaties van P10-, P50- en P90-leerlingen

Kans dat elementen voorkomen	P10-leerling	P50-leerling	P90-leerling
Groot	0	0	4
Redelijk	0	2	3
Matig	1	4	1
Klein	7	2	0

Bij **de percentiel-10 leerling** wordt er geen enkel gevraagd beoordelingselement met een grote of redelijke kans grammaticaal correct gerealiseerd en maar één met een matige kans.

De gemiddelde leerling realiseert twee van de acht beoordelingselementen met een redelijke kans grammaticaal correct en hij realiseert er vier met een matige kans grammaticaal correct.

De percentiel-90 leerling realiseert vier van de acht beoordelingselementen met een grote kans grammaticaal correct, drie met een redelijke kans en één met een matige kans grammaticaal correct. Deze leerling kan over het algemeen grammaticaal correct geformuleerde (vraag)zinnen formuleren.

Kans op het voorkomen van de beoordelingselementen grammaticale correctheid in Zoo en rollenspel Waar is mijn fiets?

Beoordelings- element	Zoo	Percentiel 10	Percentiel 50	Percentiel 90
7b	Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? (Vraagt de leerling in het Engels waar de leeuwen zijn?)	klein	redelijk	groot
9b	Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? (Vraagt de leerling in het Engels hoe laat het is?)	klein	matig	redelijk
1b	Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? (Vraagt de leerling in het Engels waar de dierentuin is?)	klein	matig	redelijk
8b	Is de uiting over het algemeen grammaticaal correct? (Bestelt de leerling in het Engels ijsjes?)	klein	matig	groot
Beoordelings- element	Waar is mijn fiets? (rollenspel politiebureau)	Percentiel 10	Percentiel 50	Percentiel 90
gc	grammaticale correctheid (in het algemeen)	klein	matig	groot

De beoordeelde (vraag)zinnen uit de voorbeeldtaken maken maar een kleine kans om door **de percentiel-10 leerling** grammaticaal correct geformuleerd te worden. **De gemiddelde leerling** zal de vraag waar de leeuwen zijn (7b) waarschijnlijk grammaticaal correct formuleren. De overige beoordeelde (vraag)zinnen maken een kleinere kans om grammaticaal correct geformuleerd te worden door deze leerling. Ook zullen zijn uitingen in het rollenspel met een matige kans grammaticaal correct geformuleerd zijn. **De percentiel-90 leerling** heeft een redelijke of grote kans om de genoemde uitingen grammaticaal correct te formuleren. Deze zeer goede leerling kan in correct Engels vragen waar de leeuwen zijn en ijsjes bestellen en hij kan over het algemeen in correct Engels vragen beantwoorden in een voorstelbare situatie op het politiebureau. Ook kan hij met een redelijke kans in correct Engels vragen hoe laat het is en vragen waar de dierentuin is.

Uitspraak

Uitspraak is, zoals hiervoor bij Inhoud gezegd, onderzocht door de verstaanbaarheid van uitingen in drie spreektaken te laten beoordelen. Met verstaanbaarheid bedoelen we de mate waarin de uitspraak van het Engels begrijpelijk is voor een Engelssprekende die geen Nederlands kent. Beoordelaars hadden de keuze uit vier mogelijkheden, te weten: het Engels is volstrekt onverstaanbaar, de uitspraak is onvoldoende, de uitspraak is voldoende en de uitspraak is vrijwel perfect.

Voor het onderdeel uitspraak rapporteren we naar percentages leerlingen dat een bepaalde typering van de uitspraak Engels krijgt.

Beoordeling uitspraak in percentages

	De Brug (%)	Apenheul (%)	Politiebureau (%)	Gemiddeld (%)
Het Engels is volstrekt onverstaanbaar.	7	15	3	9
De uitspraak is onvoldoende.	30	23	9	21
De uitspraak is voldoende.	62	61	82	68
De uitspraak is vrijwel perfect.	1	2	6	3

Het merendeel van de leerlingen (gemiddeld 68%) heeft een uitspraak die voldoende is. In het rollenspel, waarin zowel de toetsleider als de leerling Engels spreken, heeft zelfs ruim 80% van de leerlingen een voldoende uitspraak.

4.5 Attitude en relatie met de vaardigheden

Inhoud

Op de meeste scholen in het basisonderwijs vormt Engels maar een relatief klein onderdeel van het onderwijsaanbod. Wel worden de leerlingen in de buitenschoolse situatie vaak met de Engelse taal geconfronteerd, zoals op radio en televisie, in allerlei reclame-uitingen, in computerspellen en op internet. Hoe staan de leerlingen nu ten opzichte van het omgaan met en mogelijk het gebruik van de Engelse taal? Voor het beantwoorden van deze vraag hebben we de leerlingen een attitudevragenlijst voorgelegd. Deze vragenlijst bevatte tweeëntwintig vragen en uitspraken over het gebruik van en de attitude ten opzichte van Engels door de leerling. Bij iedere vraag stonden drie antwoordalternatieven waaruit de leerling een keuze moest maken. De alternatieven waren vaak verschillend verwoord maar beschreven telkens drie attitude- of gedragsniveaus, namelijk:

- negatief: de leerling beantwoordt de vraag of stelling negatief, dat wil zeggen zal de gevraagde activiteit niet uitvoeren, heeft het nog nooit gedaan of zal niet op een verzoek ingaan waarbij van het Engels gebruikgemaakt moet worden.
- neutraal: de leerling beantwoordt de vraag wat positiever, heeft de activiteit al eens geprobeerd of zal op zijn minst proberen op de voorgestelde activiteit positief te reageren.
- positief: de leerling geeft aan de genoemde activiteit wel vaker uit te voeren of geeft met het nodige zelfvertrouwen aan de voorgestelde activiteit zeker uit te gaan voeren.

Aan de leerlingen zijn in de vragenlijst vragen of stellingen voorgelegd die betrekking hebben op mondeling taalgebruik, lezen, schrijven en Engels op school.

Wat leerlingen zeggen

Het meest positief reageren de leerlingen op stellingen die gerelateerd zijn aan het mondeling taalgebruik. Het zelfvertrouwen van de leerlingen komt het duidelijkst tot uiting in het gegeven dat driekwart van de leerlingen 'best met iemand in het Engels durft te praten' of 'naar de bakker zal gaan en in het Engels om een brood zal vragen'. De meeste leerlingen zullen ook zeker proberen zoveel mogelijk in het Engels de weg te wijzen en de helft van de leerlingen geeft aan positief te reageren op het verzoek van Engelse kinderen om mee te spelen. Er zijn ook nauwelijks leerlingen die zich van deze activiteiten volledig afzijdig zullen houden. Alhoewel de vragenlijst in vergelijking met eerdere peilingen gewijzigd is en een directe vergelijking van de antwoorden van leerlingen niet goed mogelijk is, werd in 1996 toch een soortgelijke conclusie getrokken.

Over het schriftelijk taalgebruik zijn de leerlingen wat terughoudender. De helft gaat met het nodige zelfvertrouwen aan de slag wanneer ze een Engels computerspelletje krijgen, de meeste andere leerlingen zullen het proberen 'want ik ken wel een beetje Engels'. Ook zou de helft van de leerlingen best wel een Engels jeugdtijdschrift willen hebben om het Engels te kunnen oefenen. Maar er zijn weinig leerlingen die wat vaker geprobeerd hebben iets in het Engels te lezen, de meesten hebben dat nog nooit gedaan of slechts incidenteel. De meeste leerlingen zouden een ontvangen Engels mailberichtje zeker gaan lezen en zelf proberen een mailberichtje in het Engels terug te sturen, anderen zouden iemand anders vragen het mailtje te (helpen) beantwoorden. Maar het is duidelijk dat de meeste leerlingen dat nog nooit hebben gedaan. Op zich is dat niet vreemd omdat de gelegenheid daartoe zich niet vaak voordoet.

Percentage leerlingen dat de vragen uit de attitudevragenlijst negatief, neutraal of positief heeft beantwoord

Vragen uit de vragenlijst		Antwoordcategorie*		
		negatief	neutraal	positief
Aan mondeling taalgebruik gerelateerd				
21**	Roy zei: 'Ik durf best met iemand in het Engels te praten.' Ben je het met Roy eens?	5	20	75
11	Je bent op vakantie in Engeland. Je moeder vraagt je bij de bakker een brood te gaan kopen. Wat doe je?	7	18	75
12	Op straat vraagt een Amerikaan in het Engels aan jou de weg. Je weet het want het is vlakbij. Wat doe je?	4	37	59
13	Je bent op een camping in Engeland. Engelse kinderen vragen of je mee wilt spelen. Wat doe je?	5	44	51
4	Heb je wel eens een gesprekje in het Engels geoefend met een klasgenootje?	8	50	42
5	Heb je wel eens in het Engels gesproken met kinderen die geen Nederlands kennen?	34	41	25
14	Je hebt een dvd gekregen met een Engelstalige tekenfilm, maar de film heeft geen ondertiteling. Wat doe je?	14	62	24
Met betrekking tot Engelse liedteksten				
7	Kun je Engelstalige liedjes op radio of tv meezingen?	9	40	51
6	Ken je teksten van Engelstalige liedjes van buiten?	13	43	44
8	Wat denk je: begrijp je ook de teksten van Engelstalige liedjes op radio of tv?	15	62	23
Aan lezen gerelateerd				
16	Je krijgt een nieuw computerspelletje, maar als je het opstart, blijkt het een Engelstalig spelletje te zijn. Wat doe je?	10	41	49
22	Daan zei: 'Ik zou best een jeugdtijdschrift willen hebben, waarmee ik meer Engels kan oefenen.' Ben je het met Daan eens?	23	31	46
3	Heb je al eens iets opgezocht op een Engelstalige website?	35	30	35
15	Op internet vind je een Engelstalige website met informatie over een onderwerp dat je erg interesseert. Wat doe je?	13	63	24
1	Heb je al eens een jeugdtijdschrift in het Engels proberen te lezen?	37	48	15
2	Heb je al eens een boek in het Engels proberen te lezen?	43	44	13
Aan schrijven gerelateerd				
17	Op vakantie heb je een Engelse jongen ontmoet. Hij schrijft je een mailtje in het Engels. Wat doe je?	1	34	65
9	Heb je wel eens in het Engels een e-mailtje geschreven of gechat?	59	24	17
10	Heb je wel eens een briefje of briefkaart in het Engels geschreven?	71	25	5
Aan Engels op school gerelateerd				
19	Lisa zei: 'Ik zou wel vaker Engels willen op school, want ik vind dat best een belangrijk vak.' Ben je het met Lisa eens?	3	16	81
20	Jasmin zei: 'Ik vind Engels op school niet zo'n moeilijk vak'. Ben je het met Jasmin eens?	28	30	42
18	Tim zei: 'Ik zou wel vaker Engels willen op school, want ik vind het een leuk vak'. Ben je het met Tim eens?	26	38	36
* Voor beschrijving van de drie antwoordniveaus zie de tekst				
** De vraagstelling is omgekeerd t.o.v. de oorspronkelijke bewoordingen t.b.v. de presentatie en passendheid bij de andere vragen				

Ongeveer de helft van de leerlingen zegt al 'best veel' Engelstalige liedjes op radio of tv mee te kunnen zingen of Engelstalige liedjes van buiten te kennen. Ze zijn alleen wat aarzelender als gevraagd wordt of ze de gezongen teksten ook begrijpen. De meeste leerlingen kiezen dan toch voor het alternatief dat ze de tekst soms wel kunnen begrijpen.

Veruit de meeste leerlingen vinden Engels een belangrijk vak, maar ze vinden het niet zonder meer ook een gemakkelijk of leuk vak. Ongeveer een derde deel van de leerlingen vindt Engels

‘best wel moeilijk’ of ‘niet zo leuk’, een derde deel ‘heeft daarover geen mening’ en het andere derde deel vindt het een ‘leuk vak’ of ‘niet zo’n moeilijk vak’.

Verschillen tussen leerlingen

Voor de meeste vragen geldt dat jongens significant positiever reageren dan meisjes, terwijl er geen vragen zijn waarbij het omgekeerde het geval is. In de beantwoording van de vragen vinden we vrijwel geen verschil tussen het antwoordgedrag van de reguliere en van de vertraagde leerlingen.

Bij ongeveer de helft van de vragen vinden we een significant effect voor formatiegewicht. In de meeste gevallen betekent dit dat 1.90-leerlingen de vragen positiever beantwoorden dan 1.00- en 1.25-leerlingen en dat op hun beurt 1.00-leerlingen positiever antwoorden dan 1.25-leerlingen. Zo zullen 1.90-leerlingen eerder dan 1.00-leerlingen zeggen dat zij de teksten van Engelstalige liedjes begrijpen, dat ze wel eens in het Engels een e-mailtje hebben geschreven, dat ze naar een Engelstalige tekenfilm zullen gaan kijken ook als die geen Nederlandse ondertiteling heeft, op internet een Engelstalige website zullen bezoeken voor informatie en Engels op school niet zo moeilijk vinden. Leerlingen met een leerlinggewicht 1.00 zeggen dit weer eerder dan 1.25-leerlingen.

Over de samenhang van attitude en de vaardigheden

Ten slotte hebben we onderzoek gedaan naar de samenhang tussen attitude en vaardigheden. We hebben ons daarbij de vraag gesteld of er een verschil is in de prestaties van de leerlingen op de onderwerpen *Lezen*, *Luisteren* en *Woordenschat* afhankelijk van hun antwoord op de attitude-vragen. Voor elk onderwerp is per vraag het verschil in vaardigheidsniveau van de leerlingen bepaald, wanneer we de antwoordcategorieën paarsgewijs vergelijken, dus neutraal met negatief, positief met neutraal en positief met negatief. Het verschil wordt uitgedrukt in de effectgrootte (zie paragraaf 4.6). Vraag 22 kon psychometrisch niet met de andere vragen op één schaal geplaatst worden en is bijgevolg ook niet gerelateerd aan de vaardigheden. Over het geheel genomen zijn de verschillen van de effectgrootten tussen de drie onderwerpen klein, dat wil zeggen dat attitude-effecten niet wezenlijk anders zijn voor leesvaardigheid, luistervaardigheid of woordenschat. In onderstaande tabel zijn daarom de gemiddelde effectgrootten opgenomen voor het verschil in vaardigheid tussen de attitudecategorieën.

Er is slechts één vraag waarbij feitelijk geen samenhang wordt gevonden met het vaardigheidsniveau van de leerlingen. Dat is vraag 4 over het oefenen van Engelse gesprekje met klasgenoten. Ook is er een klein negatief effect bij vraag 21, over het in het Engels durven spreken, waar het de antwoordcategorieën neutraal versus negatief betreft. Dat betekent dat er geen verschil in vaardigheid is tussen de leerlingen die geen mening hebben en de leerlingen die niet in het Engels durven spreken. In feite is er sprake van een – zij het verwaarloosbaar klein – verschil waarbij de gemiddelde prestaties van leerlingen die deze vraag negatief hebben beantwoord (niet durven) iets hoger is dan die van de leerlingen die deze vraag neutraal hebben beantwoord (geen mening). Voor het overige vinden we bij alle vragen uitsluitend effecten in de feitelijk verwachte richting, dat wil zeggen dat een positiever antwoord samengaat met een gemiddeld hoger vaardigheidsniveau:

- Leerlingen die een neutraal antwoord geven, hebben gemiddeld een hoger vaardigheidsniveau dan leerlingen die een negatief antwoord geven, waarbij de effectgrootten variëren van 0.29 tot 0.94.
- Leerlingen die een positief antwoord geven, hebben gemiddeld een hoger vaardigheidsniveau dan leerlingen die een neutraal antwoord geven, en de effectgrootten variëren dan van 0.41 tot 1.23.

- Voor vrijwel alle vragen is een sprake van een groot effect – variërend van 0.54 tot 1.72 – voor de samenhang tussen attitude en vaardigheid wanneer we de leerlingen met een positief antwoord vergelijken met leerlingen die de vraag negatief beantwoordden.

Verhoudingsgewijs is de gevonden samenhang tussen de antwoordcategorieën neutraal en negatief kleiner dan tussen de antwoordcategorieën positief en neutraal.

Er is dus duidelijk sprake van een samenhang tussen de vaardigheid van de leerlingen op het gebied van Engels en de antwoordkeuzes op de attitudevragen. Er kan echter op basis van deze gegevens geen causaal verband worden gelegd. De vraag of leerlingen goed zijn in het Engels omdat ze een positieve attitude hebben, of omgekeerd een positieve attitude hebben ontwikkeld omdat ze relatief goed zijn in Engels wordt hiermee dus niet beantwoord.

Gemiddelde effectgrootten voor het verschil in vaardigheid voor Lezen, Luisteren en Woordenschat bij paarsgewijze vergelijking van attitudecategorieën

Vraag*	Gerelateerd aan	Onderwerp van de vraag	Gemiddelde effectgrootten		
			neutraal t.o.v. negatief	positief t.o.v. neutraal	positief t.o.v. negatief
Heb je al eens ...					
1	Lezen	jeugdtijdschrift	0,29	0,51	0,80**
2	Lezen	boek	0,39	0,42	0,82
3	Lezen	opzoeken op website	0,29	0,64	0,93
4	Spreken	klasgenootje	-0,16	0,26	0,10
5	Spreken	niet-Nederlandse kids	0,39	0,46	0,86
6	Liedjes)	teksten kennen	0,30	0,41	0,71
7	Liedjes	meezingen	0,38	0,50	0,87
8	Liedjes	begrijpen	0,74	0,98	1,73
9	Schrijf/Lees	e-mail, chat	0,40	0,58	0,98
10	Schrijf/Lees	brief	0,37	0,76	1,14
Stel je voor ...					
11	Spreken	brood kopen	0,54	0,41	0,95
12	Spreken	route aangeven	0,65	0,79	1,44
13	Spreken	spelen Engelse kids	0,46	0,68	1,13
14	Luisteren	tekenfilm	0,39	1,21	1,60
15	Lezen	internet	0,44	1,23	1,67
16	Lezen	computerspelletje	0,52	0,90	1,42
17	Schrijf/Lees	e-mail	0,94	0,78	1,72
Wat vindt je van Engels					
18	Algemeen	Leuk	0,42	0,55	0,97
19	Algemeen	Belangrijk	0,46	0,44	0,90
20	Algemeen	Niet moeilijk	0,61	0,97	1,58
21	Algemeen	Niet eng	-0,13	0,68	0,54
* zie tabel op pagina 96 voor de gestelde vragen					
** effectgrootten > .80 zijn vet gedrukt					

Merk op dat de effectgrootten tot op zekere hoogte afhankelijk zijn van het vraagtype. De effectgrootten – en daarmee de verschillen – zijn duidelijk minder groot bij de vragen van het type ‘Heb je al eens ...’ dan bij de vragen van het type ‘Stel je voor ...’. Het eerste type vraag heeft betrekking op concrete activiteiten die betrekking hebben op het gebruik van Engels. We veronderstellen toch dat onafhankelijk van het antwoord van de leerling deze activiteiten over het algemeen niet frequent zullen voorkomen. Het tweede type vraag is meer gerelateerd aan het zelfvertrouwen van de leerling ten aanzien van het gebruik van Engels. De vraag is veel meer of de leerling denkt dat hij zich in de situatie voldoende kan redden, dan of dat ook feitelijk het geval is. Het is dan niet verwonderlijk dat de verschillen duidelijker gerelateerd zijn aan de inschatting van de eigen vaardigheid dan bij het eerste type vraag. Dat leerlingen een goede inschatting kunnen maken van hun beheersing van het Engels blijkt in dit geval uit de samenhang die wordt gevonden voor vraag 20, waarin de leerling wordt gevraagd of hij Engels een moeilijk vak vindt.

4.6 Verschillen tussen leerlingen, een samenvatting

Inleiding

Bij de onderwerpen in deze peiling is voor een aantal leerlingkenmerken nagegaan welke bijdrage ze leveren aan verschillen in prestaties tussen de leerlingen. Bij deze vergelijking tussen groepen leerlingen wordt gecorrigeerd voor de overige variabelen die in de analyse zijn meegenomen. We spreken dan van gezuiverde effecten. Het verschil tussen groepen leerlingen wordt uitgedrukt in een effectgrootte en bij een overschrijdingskans $p < .05$ spreken we van een significant effect. Voor de interpretatie van deze effectgrootten volgen we de in de literatuur gebruikelijke kwalificaties, waarbij effectgrootte ± 0.2 als een klein effect wordt getypeerd en effectgrootten ± 0.5 en ± 0.8 als respectievelijk matig en groot.

Het effect van enkele leerlingkenmerken

Het formatiegewicht blijkt duidelijk van invloed op de prestaties van de leerlingen. Voor alle onderwerpen, spreken uitgezonderd, geldt dat de prestaties van 1.25-leerlingen sterk achterblijven bij die van de 1.00-leerlingen en er is vrijwel onveranderlijk sprake van een matig tot groot effect. Ook 1.90-leerlingen hebben enige achterstand ten opzichte van 1.00-leerlingen, maar deze is veel kleiner en alleen significant voor het onderwerp *Lezen*. Ten opzichte van de prestaties van 1.25-leerlingen is er in de meeste gevallen sprake van een positief significant effect in het voordeel van de 1.90-leerlingen.

Meisjes vertonen op alle onderwerpen een achterstand ten opzichte van jongens en ook hun attitude ten aanzien van Engels is duidelijk minder positief. In alle gevallen is er sprake van een significant effect waarbij voor woordenschat een matig negatief effect wordt gevonden. De prestaties van vertraagde leerlingen blijven systematisch achter bij die van de reguliere leerlingen in jaargroep 8.

Vergelijken we de prestaties van de leerlingen in 2006 met die van de vorige peiling in 1996 dan is er nauwelijks sprake van enig verschil. Ook in 1996 werden op deze onderwerpen slechts kleine verschillen gevonden met de peiling in 1991, zodat we zouden mogen concluderen dat de prestaties van de leerlingen in de afgelopen 15 jaar stabiel zijn.

Effectgrootten voor enkele achtergrondvariabelen van leerlingen op de verschillende onderwerpen van de peiling Engels

	Lezen	Luisteren	Woordenschat	Spreken	Attitude
Formatiegewicht					
1.25 t.o.v. 1.00	-0,67**	-0,56**	-0,59**	-0,08	-0,38*
1.90 t.o.v. 1.00	-0,34*	-0,22	-0,26	-0,27	0,05
1.90 t.o.v. 1.25	0,33*	0,34*	0,33*	-0,19	0,43*
Meisjes t.o.v. jongens	-0,22*	-0,33*	-0,51*	-0,32*	-0,33*
Vertraagd t.o.v. regulier	-0,40*	-0,39*	-0,30*	-0,19	-0,17
2006 t.o.v. 1996	0,03	-0,06	-0,09		
* p < .05					
** p < .01					

Literatuur

Literatuur

Besluit kerndoelen basisonderwijs (1993). 's-Gravenhage: Sdu.

Besluit kerndoelen basisonderwijs (2005). 's-Gravenhage: Sdu.

Besluit (2006). Besluit vernieuwde kerndoelen WPO. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 139.

Common European Framework of Reference for Languages (2001). Raad van Europa.

Heesters, K., S. van Berkel, F. van der Schoot & B. Hemker (2007). *Balans van het leesonderwijs aan het einde van de basisschool 4*. Arnhem: Cito (PPON-reeks nr. 33).

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (1998). *Kerndoelen basisonderwijs 1998. Over de relatie tussen de algemene doelen en kerndoelen per vak*. Den Haag: Sdu.

Jong, J.H.A.L. de (1989). *Domeinbeschrijving en toetsplan voor de periodieke peiling van Engels in het basisonderwijs*. Arnhem: Instituut voor Toetsontwikkeling.

SLO (1989). *Advies over de voorlopige eindtermen basisonderwijs*. Zoetermeer: Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Vinjé, M. (red.) (1993). *Balans van het Engels aan het einde van de basisschool. Uitkomsten van de eerste peiling Engels einde basisonderwijs*. Arnhem: Cito (PPON-reeks nr. 4).

Weerden, J. van, K. Heesters, I. Jongen, F. van der Schoot, B. Hemker, N. Veldhuijzen & N. Verhelst (2006). *Balans van het spreekonderwijs op de basisschool*. Arnhem: Cito (PPON-reeks nr. 30).

